

TARTU ÜLIKOOL

ÕIGUSTEADUSKOND

Kriminaalõiguse, kriminoloogia ja kognitiivse psühholoogia osakond

Kristjan Lee

**AHISTAVA JÄLITAMISE SÜÜTEOKOOSSEISU TÕLGENDAMINE JA
KOHTUPRAKTIKA ANALÜÜS**

Magistritöö

Juhendajad:

Anne Kruusement; prof. Jaan Sootak

Tartu 2019

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
1 Ahistava jälitamise süüteo koosseis ja selle elementide tõlgendamine	7
1.1 Kaitstav õigushüve	7
1.2 Ahistava jälitamise koosseisu tüüp ja olemus	11
1.3 Objektiivse koosseisu tunnused ja analüüs	14
1.3.1 Teine isik kui teobjekt ja süüteo subjekt	14
1.3.2 Korduvus ja järjepidevus kui tegude nõutav hulk	15
1.3.2.1 Korduvus	15
1.3.2.2 Järjepidevus	17
1.3.3 Alternatiivsed ahistava jälitamise teod	21
1.3.3.1 Kontakti otsimine	22
1.3.3.2 Jälgimine	24
1.3.3.3 Muu viis eraellu sekkumiseks	25
1.3.4 Tahtevastatus	27
1.3.5 Tagajärg	30
1.3.5.1 Olemus	30
1.3.5.2 Hirmutamise	31
1.3.5.3 Alandamine	32
1.3.5.4 Muul viisil oluliselt häirimine	32
1.3.6 Põhjuslik seos ja objektiivne omistamine	33
1.4 Subjektiivne koosseis	36
1.4.1 Tahtluse liigid	36
1.4.1.1. Tagajärjedelikt	38
1.4.1.2. Teodelikt	39
1.5 Kaasaaitaja ja ahistava jälitamine	41
1.6 Karistuse liik ja määr	42
2 Eraviisiline jälitustegevus KarS § -s 137 kui välistav tingimus ja lähenemiskeeld	45
2.1 Ahistavat jälitamist välistavad tunnused ja erinevus	45
2.2 Ahistava jälitamise ja eraviisilise jälitustegevuse kogum	47
2.2.1. Reaalkogum	48
2.2.2. Ideaalkogum	50
2.3. Ahistava jälitamine ja lähenemiskeeld	50
3. Ahistava jälitamine kohtupraktikas	56
3.1. Kohtupraktika analüüs ja autori seisukohad	56
3.1.1 Menetlusliik kohtupraktikas	57
3.1.2 Tagajärg või eesmärk kohtupraktikas	58
3.1.3 Ahistava jälitamise teod kohtupraktikas	63
3.1.4 Korduvus või järjepidevus kohtupraktikas	65
3.1.5 Tahtluse liik kohtupraktikas	66
3.1.6 Karistuse liik ja määr kohtupraktikas	67
3.1.7 Lähenemiskeeld kohtupraktikas	74
KOKKUVÕTE	79
Interpretation and legal practice analysis of harassing pursuit composition	88
KASUTATUD KIRJANDUS	98
KASUTATUD LÜHENDID	102

SISSEJUHATUS

Eesti allkirjastas Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (edaspidi Istanbuli konventsioon) 2. detsembril 2014.a ning seejärel ratifitseeris selle 25. septembril 2017.a.¹ 6. juulil 2017. aastal jõustus ning lisandus Eesti karistusseadustikku² (edaspidi KarS) uus kuriteo koosseis, millele sai nimetuseks ahistav jälitamine. Nimetatud koosseis on sätestatud § -s 157³ järgnevalt: „ teise isikuga korduva või järjepideva kontakti otsimises, tema jälgimises või muul viisil teise isiku tahte vastaselt tema eraellu sekkumises, kui selle eesmärk või tagajärg on teist isikut hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida ning kui puudub käesoleva seadustiku §-s 137 sätestatud süüteo koosseis.

Lugedes ahistava jälitamise regulatsiooni § 157³ leiab autor, et ahistav jälitamise koosseisu elemendid ei ole üheselt defineeritavad ja avatavad, vaid tegemist on mitmekesise, alternatiivsete ja erinevate avaldumisvormide võimalusega süüteo koosseisuga. Seda eelkõige seetõttu, et § 157³ koosseisu iga tunnus on võimalik avalduma alternatiivse võimalusena, välja arvatud teine isik, tahtevastatus ja tingimus eraviisilise jälitustegevuse koosseisu puudumiseks. Seejuures jätab viimane tingimus lisaks omakorda lahtiseks küsimuse kohaldamise võimalikkuse osas ja suunab nimelt lisaks eraviisilise jälitustegevuse koosseisu kontrollimisele KarS § -s 137.

Lisaks erinevatele elementidele on autori hinnangul iga ahistava jälitamise koosseisus toodud alternatiivne tunnus omakorda avatud olemusega ning nii ei ole näiteks üheselt tõlgendatav, mis on korduv või järjepidev tegu. Samuti, milline peab olema teona kontakti otsimine, jälgimine või muu viis eraellu sekkumiseks ja millised teod on vastavate tunnuste alla subsumeeritavad. Seega juba esmasel tutvumisel on selge, et ahistava jälitamise koosseisu ilma põhjaliku tõlgendamiseta avada ei ole kerge, sest tunnused võivad mitmeti ja omavahel varieeruda ning lisaks vajab kontrolli välistav tingimus. Samuti võib eelnevast tulenevalt olla eelkõige ohvril ja ka õiguskaitseasutustel keeruline vahet teha nii õiguspärasel ja sotsiaaladekvaatsel tegevusel või juba kuriteo tunnusega tegevusel.

Autor töötab erasektoris ning tegeleb turvaseadmete ja erinevate turvateenuste pakkumisega, et tagada isikutele turvatunne sõltuvalt probleemist ja vajadusest. Eelnevast kogemusest saab autor kinnitada, et üsna tihti pöörduetakse autori poole probleemiga, et keegi häirib ja käib isiku kodu juures luuramas, koputab ukse peale ja siis jookseb ära. Samuti on tulnud ette

---

¹ Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioon. – RT II, 26.09.2017, 2.

² Karistusseadustik. – RT I, 13.03.2019, 77.

juhtumeid, kus isikule on ukse ette toodud väljumist takistavaid esemeid ning jäetud värviga tehtud sõnumeid. Samuti on autoga passitud maja ees ning jälgitud. Eelnevad tegevused on isikutele hirmu ning silmnähtavalt olulist häiritust tekitanud, mistõttu on isikud hakanud ise abi otsima videosüsteemide ja muude turvalahenduste kaudu.

Alates ahistava jälitamise koosseisu jõustumisest on autor soovitanud isikutel politsei poole pöörduda, seoses potentsiaalse ahistamise juhtumi tunnustega, kuid üllatuseks on tihti tulnud küsimus, et kas sellise tegevuse eest on võimalik toimepanijat vastutusele võtta. Seega sai autor ka oma tööst innustust ja peab oluliseks, et ahistava jälitamise koosseisu elemendid vajavad põhjalikku tõlgendamist ning defineerimist. Samuti tuleks teavitamise ja teadlikkuse tõstmise osas õiguskaitseasutustel täiendavaid tegevusi ette võtta.

Märkimist väärib asjaolu, et 2017. aastal peale koosseisu jõustumist registreeriti ligi kuue kuuga juba 89 ahistava jälitamise kuritegu ehk ühes kuus keskmiselt 16 juhtumit³ ning seejärel 2018. aastal suurenes registreeritud kuriteo juhtumite arv rohkem kui kahekordseks.⁴ Täpsemalt registreeriti 2018.a 200 ahistava jälitamise kuritegu.⁵ Seega arvestades kriminaalpoliitika uuringutes välja toodud ahistava jälitamise kuriteoteadete arvu tõusu, võib järeldada, et ahistava jälitamise kuriteo koosseisu loomine oli igati vajalik ning asjakohane.

Autor peab seega oluliseks ja aktuaalseks nii ahistava jälitamise koosseisu laia tõlgendamise võimaluste tõttu kui kasvavate kuriteoteadete arvu suhtes vajalikuks tõlgendada ahistava jälitamise koosseisu elemente põhjalikult ning avada nende sisu, kuna hetkel seda süvitsi õiguskirjanduses ega ka kohtupraktikas tehtud ei ole. Samuti on oluline ja aktuaalne selgitada välja, kuidas avaldub ahistav jälitamine olemasolevas kohtupraktikas.

Ahistava jälitamise koosseisuga seoses on 2017. aastal kaitstud ka üks magistritöö, kuid vastav töö on kirjutatud enne analüüsitava sätte jõustumist ning puudutab jõustunud sätte elementide analüüsi lühidalt ning toob välja peamiselt teiste riikide regulatsioonid, ajaloo ja probleemkohad ning võrdleb Eestis sarnaseid kehtivaid regulatsioone.⁶ Samuti ei olnud võimalik varem läbi viia kohtupraktika analüüsi. Autor loetletud teemadel töös ei peatu ning keskendub vaid Eesti karistusseadustikus § -s 157³ paiknevale ahistava jälitamise regulatsioonile. Käesolev magistritöö on sellest lähtuvalt suunatud peamiselt ahistava

---

³ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt. Kriminaalpoliitika uuringud. Kuritegevus Eestis 2017. Tallinn: Justiitsministeerium, 2017, lk 62.

⁴ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt. Kriminaalpoliitika uuringud. Kuritegevus Eestis 2018. Tallinn: Justiitsministeerium, 2019, lk 7.

⁵ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2019, lk 33.

⁶ K. Kahu. Ahistava jälitamise kriminaliseerimine Eestis - Kuriteokoosseisu erakordsusest ja sellega seotud problemaatikast. Magistritöö. Juhendaja: A. Parmas. Tartu, 2017. Arvutivõrgus: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/56769/kahu_kaidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y (04.04.2019)

jälitamise koosseisu elementide analüüsile ja tõlgendamisele, sellega seotud aspektidele ning kohtupraktika analüüsile.

Käesoleva magistr töö peamiseks eesmärgiks on avada põhiliselt läbi grammatilise tõlgendamise ja osaliselt ka süstemaatilise- loogilise tõlgendamise abil ahistava jälitamise koosseisu § 157³ objektiivsed ja subjektiivsed elemendid, koosseisu tüüp ja selle olemus ning kaitsavad õigushüved ning tuua välja eelnevate elementide olulisemad aspektid. Samuti analüüsitakse töös ahistava jälitamise tegude võimalikke avaldumisvorme. Ühtlasi selgitatakse lühidalt, kas ahistava jälitamise koosseisu puhul on kaasaaitamine võimalik ning mis kujul. Veel analüüsitakse sanktsiooni liiki ja määra.

Töö teiseks eesmärgiks on analüüsida avaldatud ja jõustunud kohtuotsuste pinnalt ahistava jälitamise koosseisu elementide esinemist ja nende sisu praktikas.

Ahistava jälitamise kohtupraktika analüüsi käigus otsitakse täpsemalt vastust järgnevatele küsimustele: millist menetlusliiki ahistava jälitamise puhul kõige rohkem kohaldatakse, milline on peamine esinev koosseisutüüp, millised teod on praktikas esinenud ja milliste tunnuste alla kvalifitseeruvad, kas teod on olnud korduvad või järjepidevad, millist liiki tahtlust on koosseisude puhul esinenud, milline on olnud senine karistuspraktika ning kas ahistava jälitamise kuriteo osas on kohaldatud lähenemiskeeldu ning mis tingimustel.

Samuti tõstatatakse magistr töös järgnevad küsimused:

- Millised on ahistavat jälitamist § -s 157³ välistavateks tunnusteks tulenevalt tingimusest, et eraviisiline jälitustegevus § -st 137 peab ahistava jälitamise puhul puuduma ja mis on kahe koosseisu peamised erinevused ning sarnasused? Samuti kas eelnevate koosseisude puhul on võimalik reaalkogum või ideaalkogum;
- Ühtlasi otsitakse vastust küsimusele, kas lähenemiskeeld on ahistava jälitamise koosseisu puhul kohaldatav lähtudes asjaolust, et ahistav jälitamine § 157³ ei paikne isikuvastaste kuritegude peatükis?

Uurimismeetodina on magistr töös kasutatud kombineeritult nii kvalitatiivset sisuanalüüsi⁷ kui ka empiirilist kohtupraktika analüüsi, et tõlgendada ahistava jälitamise koosseisu elementide sisu süvitsi ning analüüsida nende esinemist kohtupraktika kaudu.

Ahistava jälitamise koosseisu elementide teoreetiliseks tõlgendamiseks on kasutatud peamiste allikatena Eesti õigusteoreetilist kirjandust, seadustikke koos kommentaaridega ning nende eelnõude seletuskirju, kriminaalpoliitika analüüsi, Maakohtute kohtulahendeid,

---

⁷ M. Laherand. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: Infotrikk, 2008, lk 290.

Ringkonnakohtu lahendeid. Suure panuse on töösse andnud prof. J. Sootaki karistusõigust käsitlev õppekirjandus, millest võib olulisemana esile tuua “Karistusõiguse üldosa”, ja „Karistusseadustiku kommenteeritud väljaande“. Samuti on oluline osa töös asjakohastel Riigikohtu lahenditel.

Empiirilise kohtupraktika analüüsimiseks on kasutatud kõiki avaldatud ahistava jälitamisega seotud Maa –ja Ringkonnakohtu lahendeid ajavahemikul 06.07.2017- 18.04.2019, mis olid autorile kättesaadavad. Kõik kohtulahendid, mida autor analüüsis on leitavad Riigi Teataja kohtulahendite registrist, v.a üks Ringkonnakohtu määrus, mille koopia on autori valduses.

Käesolev magistritöö jaguneb kolme peatükki, millest esimene on kõige mahukam ning kaks järgnevat vähem mahukamad.

Esimeses ja kõige mahukamas peatükis analüüsitakse ja avatakse peamiselt grammatilise tõlgendamise teel ja teoreetiliselt § 157³ ahistava jälitamise kõik objektiivse –ja subjektiivne koosseisu elemendid ning nende sisu. Selgitatakse välja, millist tüüpi süüteo koosseisuga on tegemist ja milliseid õigushüvesid ahistava jälitamise koosseis kaitseb. Samuti analüüsitakse, kas ahistava jälitamise puhul on osavõtt kaasaaitamise näol teostatav ja millistes vormides. Viimasena analüüsitakse ahistava jälitamise kuriteo eest mõistetavat karistuse liiki ja määra.

Teises peatükis analüüsitakse eraldiseisvalt ahistava jälitamise § 157³ ühe elemendina välja toodud eraviisilise jälitustegevuse § 137 puudumise tingimust, kas ja mis tingimustel välistab eraviisiline jälitustegevus ahistava jälitamise koosseisu rakendamise ning kas see välistab nende kuritegude koos esinemise. Veel analüüsitakse teises peatükis ahistava jälitamise kuriteo kontekstis lähenemiskeelu kohaldamise võimalikkust ning tekkida võivaid probleeme.

Kolmandas peatükis analüüsitakse Eesti senise avaldatud kohtupraktika põhjal ahistava jälitamise koosseisu avaldumisvorme, objektiivset – ja subjektiivset koosseisu. Samuti analüüsitakse ja selgitatakse välja kohtupraktika põhjal enim kasutatud menetlusliigid. Lisaks analüüsitakse mõistetud karistuse liike ja määrasid. Samuti analüüsitakse lähenemiskeelu kohaldamist ning selles seatud tingimusi ning nende seotust ahistava jälitamisega. Veel selgitatakse välja, kas ahistav jälitamine on pigem eraldiseisev kuritegu või esineb ta koos teiste kuritegudega kogumis.

Märksõnad: Jälitamine; karistusõigus; analüüs; interpretatsioon; kohtulahendid.

1 Ahistava jälitamise süütekoosseis ja selle elementide tõlgendamine

1.1 Kaitstav õigushüve

Ahistava jälitamise koosseis § 157³ paikneb karistusseadustikus 10. peatükis „Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased süüteod“ ja täpsemalt 2.-s jaos „Põhivabaduste rikkumised“. Rangelt peatüki nimetuse järgi lähtudes võib vastav süütekoosseis eelkõige kujutada endast kodanikuõiguste vastast süütegu ja kaitsta õigushüvena eelkõige just kodanike põhivabadusi. Siiski tuleb seda käsitleda kui mitteammendavat üldistust ning süütegude liigitus kaitstava õigushüve järgi realiseerub peatükis nimelt jagude tasandil.⁸ Seega on tegemist üldiste põhivabadustega. Oma olemuselt on põhivabadused inimese vaba eneseteostuse erivormid, millega korrespondeerivad teistele isikutele ja riigile suunatud keelud sekkuda inimese vabasse eneseteostusesse.⁹

Ahistava jälitamise koosseisu § 157³ elementidest tulenevalt on sätestatud eelkõige just teise isikuga korduv või järjepidev kontakti otsimine, tema jälgimine või muul viisil tahtevastaselt teise isiku eraellu sekkumine ehk keeld ilma puudutatud isiku nõusolekuta eelnevaid tegevusi läbi viia või neid jätkata, kui seda ei soovita ning seda on isikule ka väljendatud. Seega kuna ahistav jälitamine § -s 157³ on oma koosseisu ülesehituselt laia määratletuse võimalusega ning mitme tegevuse ja tagajärje alternatiiviga, siis analüüsib autor järgnevalt, millised on erinevad õigushüved, mida ahistav jälitamine oma koosseisu mitmekesisusega kaitseb.

Õigushüve on defineeritud, kui inimese eksistentsiks ja sotsiaalseks kooseluks vajalikku elulist hüve, mille kaitsmiseks tuleb rakendada riigi karistusvõimu.¹⁰ Seega ka inimeste vaheline suhtlemine ja privaatsus, mis väljendub ahistava jälitamise koosseisus kui kontakti otsimisena, jälgimise või muul viisil tahtevastaselt isiku eraellu sekkumisena. Õigushüve ei ole seejuures mitte konkreetne objekt, vaid objekti käsutamise võimalusest tulenev vabadus.¹¹

Samuti on tegemist ahistava jälitamise koosseisus välja toodud tegevuste puhul isiku õigushüvega kui vabadusega otsustada selle üle, kellega inimene soovib suhelda või kohtuda ning kellega mitte. Õigus otsustada millisel viisil seda teha ning teiselt poolt vabadus ja õigus nõuda sellise suhtluse või kontakteerumise lõpetamist ahistava isiku poolt, kui see on vastumeelne või kui endist suhtlus ei soovita jätkata. Samuti õigus ja vabadus eelneva

---

⁸ A. Nõmper, J. Tehver. Karistusseadustik. Komm vlj.4. tr. vlj., (edaspidi KarS komm vlj). Tallinn: Juura 2015 ptk 10, komm 1.

⁹ A. Nõmper, J. Tehver. KarS. Komm vlj. 4. tr. vlj. Tallinn: Juura 2015 ptk 10, komm 2.2.

¹⁰ J. Sootak. Kriminaalpoliitika. Tallinn: Juura 2015, lk 118.

¹¹ J. Sootak. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2018, lk 347-348.

nõudmise vabatahtlikul mittetäitmisel taotleda abi ja õiguskaitset ka Eesti Vabariigi karistusvõimu kaudu.

Ahistava jälitamise koosseisu puhul on tegemist individuaalse hüvega¹² nagu näiteks eraelu puutumatus, privaatsus, vabadus otsustada kellega suhelda ja samuti vaimse tervise kaitse. Eelnevad hüved muutuvad õigushüveks just seetõttu, et neile on tagatud õiguslik kaitstus.¹³ Seega ahistava jälitamise koosseisu § 157³ loomine kinnitab, et nii seadusandjale kui ka ühiskonnale on koosseisust tulenevad õigushüved olulised ja väärivad karistusõiguslikku kaitset. Õigushüved, mida ahistava jälitamise koosseis kaitseb on sätestatud nii Eesti Vabariigi Põhiseaduses¹⁴ kui ka mitmes välislepingus, millel autor järgnevalt peatub.

Üks peamine ahistava jälitamise koosseisuga kaitstav õigushüve tuleneb Eesti Vabariigi Põhiseaduse (edaspidi PS) §-st 26, mis sätestab, et igapähele on õigus perekonna- ja eraelu puutumatusel. Seda nii Eesti riigi sekkumise kui ka kolmandate isikute rünnete vastu isiku perekonna- ja eraellu.¹⁵ Eelnev õigus on autori hinnangul ahistava jälitamise koosseisu puhul üks peamisi kaitstavaid põhivabadusi ja õigushüvesid, rõhutades siinkohal just õigust perekonna- ja eraelu puutumatusel kaitsele ja arvestades nii vaimse kui ka füüsilise puutumatusel, mille puhul ahistava jälitamise koosseis peab efektiivselt kaitse tagama ja vajadusel tuleb sekkuda ka õiguskaitseasutustel.

Eelneva põhjal saab ahistava jälitamise koosseisus ettenähtud alternatiivsetest tegudest lähtuvalt järeldada perekonna- ja eraelu puutumatusel osas, et kaitse all on eelkõige isiku õigus ja vabadus otsustada oma privaatsfääris, kellega suhelda, kellega kontakti luua, kellega kohtuda või kellele oma era või perekonnaelul kohta infot jagada. Samuti õigust ja vabadust ilma nõusolekuta olla mitte jälgitud, jälitatud, filmitud ning avaldatud või muul alternatiivsel viisil ei sekkutaks isiku eraellu. Siinjuures lisandub ka kannatanu pereellu sekkumine ja perekonna puutumatusel kahjustamine, seega on ahistava jälitamise koosseisu puhul kaitstud ka laiemalt kannatanu pereellu kui kindlasti eraelu üks osa.

PS § 17 sätestab õigushüvena kaitse au ja hea nime teotamise eest. Teotamine on haavamise kui riive raskeim vorm, mille oluliseks tunnuseks on ründe pahatahtlik taotluslik iseloom ning häbistav ja alandav viis.¹⁶

---

¹² Sootak 2018, lk 34.

¹³ Samas.

¹⁴ Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.

¹⁵ K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 kottm 19. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne.4.,täiend.vlj.Tallinn:Juura,2017.Arvtutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=31&p=26> (15.03.2019)

¹⁶ R. Maruste. Põhiseaduse § 17 kottm 5. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kottm vlj. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Arvtutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=22&p=17> (15.03.2019)

Ahistava jälitamise koosseis näeb samuti ette ühe võimaliku tagajärje või eesmärgina teise isiku alandamise. Näiteks kui ahistava jälitamise koosseisuline tegu on suunatud isiku laimamisele kolmandate isikute näiteks tööandja või tuttavate ees. Samuti näiteks kui internetikeskkonnas on sotsiaalvõrgustikesse üles laetud laimujutte, ebasüüdsaid fotosid või videoklippe, mis võivad kahjustada isiku mainet ning tuua kaasa alandatudust ning häbi, siis on siin kahjustatud selgelt isiku au ja head nime ning see on õigushüvena ahistava jälitamise koosseisus kaitstud. Seega saab järeldada, et ahistava jälitamise koosseis kaitseb alandamise elemendi tähenduses ühe õigushüvena ka isiku au ja head nime, mis võib ahistava jälitamise tegudega kahjustatud saada.

Olulise õigushüvena tuleneb PS §-st 28 kaitse inimese vaimsele tervisele ja heaolule, mille kaitsealana on hõlmatud nii vaimne kui ka füüsiline tervis.¹⁷ Ahistava jälitamise koosseisust tulenevate alternatiivsete tagajärgede saabumisel toob see paratamatult kaasa ka isiku vaimse tervise ja heaolu kahjustamise ning välistatud ei ole samuti ka füüsilised tagajärjed. Vaimset heaolu on defineeritud seisundina, milles inimene valitseb täielikult oma teadvust ja ning on vaba negatiivsetest emotsionaalsetest pingetest.¹⁸ Seega kui isik on ahistaja tegevuse tõttu hirmunud, alandatud või muul viisil oluliselt häiritud, siis võib eeldada, et tal on sellest tulenevalt ka väljendunud negatiivsed emotsionaalsed pinged ja selle ajal ta ei valitse täielikult oma teadvust ning vaimne tervis ja käitumine on häiritud. Samuti ei ole välistatud, et sellised negatiivsed emotsionaalsed pinged väljenduvad pikemaajalise ahistamise tagajärjel näiteks depressioonina, unehäiretena, ärevushäiretena, peavaludena.¹⁹ Eelnev omakorda võib sundida töölt või koolist eemale jäämist. Autor peab kaitset vaimsele tervisele ja ka vaimsele vägivalle oluliseks, sest autori hinnangul on see pikemajaliste ja kohati raskemate tagajärgedega, kui ühekordne kehaline väärkohtlemine.

Osaliselt on autori hinnangul õigushüvena ahistava jälitamise koosseisuga kaitstud ka PS §-st 43 tulenev sõnumi saladus, mis sätestab, et igapähele on õigus tema poolt või temale posti, telegraafi, telefoni või muul üldkasutataval teel edastatavate sõnumite saladusele. See võib eelkõige kahjustada saada § 157³ tulenevalt näiteks isiku jälgimise teel või sotsiaalmeedia kontol või telefonis sõnumi info lugemisel, samuti isiku jälgimisel videokaamerate abil ning seetõttu isikliku informatsiooni nägemisel, mida isik ei oleks soovinud jälgijale vabatahtlikult kättesaadavaks teha. Oluline on märkida, et siiski ei tohi siin olla tegevuse omaette eesmärk ainult isikuandmete kogumine teise isiku kohta, sest vastasel juhul kvalifitseeruks tegevus

---

¹⁷ A. Henberg, K. Muller. Põhiseaduse § 28 kom 3. Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Arvutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=33&p=28> (15.03.2019)

¹⁸ M. Kurm. Karistuseseadustik. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 118, kom 1.2.

¹⁹ P. E. Mullen, M. Pathe. The impact of stalkers on their victims. The Royal College of Psychiatrists , 1997, volume 170, issue 1, pp 12-17.

juba eraviisilise jälitustegevuse § 137 lg 1 järgi²⁰, mis võib ahistava jälitamise koosseisu välistada, kui ahistava jälitamise teised elemendid puuduvad. Vastavaid välistavaid asjaolusid käsitleb autor 2. peatükis põhjalikumalt.

Samuti tulenevad sarnaselt Põhiseadusega ahistava jälitamise koosseisuga kaitstavad õigushüved veel Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni²¹ artiklist 8, mis sätestab õiguse era- ja perekonnaelu austamisele, mille lg -st 1 tuleneb omakorda, et igäihel on õigus, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning sõnumite saladust. Üldistatult on leitud, et vastava artikliga on tagatud personaalautonoomia, identiteedi, isikupuutumatus, privaatsuse, isiku arengu, isiku identifitseerimise ja isiksuse muude kvaliteetide kaitse.²² Seega on tegemist laiapõhjalise regulatsiooniga. Lisaks on samasugune kaitseõigus sätestatud ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 7, mis annab samuti kaitse isiku era- ja perekonnaelu, kodu ja edastatavate sõnumite saladusele.²³

Karistusseadustiku ja välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas (edaspidi KarS seletuskirjas) ei ole küll otseselt kaitstavaid õigushüvesid loetletud, kuid täpsustatud on, et ahistava jälitamise koosseisu koostamisega soovitakse saavutada ühiskonnas turvalisuse tõusu ja anda ühiskonnale selge signaal, et selline käitumisviis on keelatud ja karistatav ning ahistava jälitamise toimepanijaid on võimalik võtta kriminaalvastutusele.²⁴ Seega pakkuda ka inimestele just ahistava jälitamise koosseisu kaudu karistusõiguslikku kaitset nimetatud õigushüvede kahjustamise puhul ning taastada nende rikkumisel kannatanu ja ühiskonna õigusrahu.

Eelneva põhjal saab öelda, et ahistava jälitamise koosseisuga on kaitstavad mitmed õigushüved ja põhiõigused nagu eraelu- ja perekonnaelu puutumatus, vaimse tervise ja heaolu kaitse, kuid välistatud ei ole ka füüsilise tervise kaitse sõltuvalt ahistava jälitamise tõttu kaasnevate tagajärgedega kannatanule. Samuti on ahistava jälitamise koosseisuga kaitstud lisaks isiku au ja hea nimi ning kindlatel eeldustel ka sõnumi saladus. Seega on ahistava jälitamise koosseisuga kaitstavad õigushüved mitmekesised, kuid peamiseks kaitstavaks õigushüveks on autori hinnangul siiski era- ja perekonnaelu ning vaimse tervise kaitse laiemalt.

---

²⁰ Seletuskiri karistusseadustiku ja välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde, 385 SE, lk 12. Arvutivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/f9a7291c-8c46-4ad8-a740-4e1c55c83964/Karistusseadustiku%20ja%20v%C3%A4lismaalaste%20seaduse%20muutmise%20seadus> (16.03.19)

²¹ Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. – RT II 1996, 11, 34.

²² K. Jaanimägi, L. Oja. Põhiseaduse § 26 komm 4. Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Arvutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=31&p=26> (15.03.2019)

²³ Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – ELT C 326/391, 26.10.2012.

²⁴ Seletuskiri 385 SE, lk 20.

1.2 Ahistava jälitamise koosseisu tüüp ja olemus

Ahistava jälitamise koosseisu § 157³ puhul on tegemist kahe alternatiivse võimalusega koosseisu tüübiga: see võib esineda nii teodeliktina kui ka tagajärjedeliktina. Ahistava jälitamise kuriteo koosseis on sätestatud järgnevas sõnastuses:

„Teise isikuga korduva või järjepideva kontakti otsimise, tema jälgimise või muul viisil teise isiku tahte vastaselt tema eraellu sekkumise eest, kui selle eesmärk või tagajärg on teise isiku hirmutamine, alandamine või muul viisil oluliselt häirimine, kui puudub käesoleva seadustiku §-s 137 sätestatud süüteo koosseis.“

Teo ja tagajärje seisukohalt jaguneb ahistava jälitamise koosseis formaalseks ja materiaalseks ehk teodeliktiks ja tagajärjedeliktiks.²⁵ Seega võib ahistava jälitamise koosseisust ja reaalistest tehiooludest lähtuvalt esineda nii üks kui ka teine variant. Teodelikti puhul on ahistava jälitamise koosseisu täitmise korral oluline just toimepanija tegevuse eesmärk kannatanu suhtes, kuid eraldi tagajärjena hirmutamist, alandamist või muul viisil olulist häirimist see kohustusliku elemendina kaasa tooma ei pea ning koosseisu täimiseks on piisav üksnes toimepanija eesmärk.

Seega kirjeldab teodelikti koosseis ainult tegu ning tagajärje saabumine ei ole koosseisus ette nähtud. Karistatav ebaõigsus avaldub juba teos endas.²⁶ Eelnevast võib järeldada, et ahistava jälitamise koosseisu on võimalik täita juba koosseisuliste tegudega. Küll tuleb siin tõendada süüdlase eesmärk ja kavatsus ahistava jälitamise toimingute suhtes.

Teise võimalusena näeb ahistava jälitamise koosseis ette tagajärje saabumise. Seega kui teo toimepanijal puudus eesmärk hirmutada, alandada või oluliselt häirida või oli toimepanija arvates tema tegu üldsegi üllas ja heasoovlik, kuid kannatanule tekitas selline tegevus siiski koosseisulise tagajärje ehk kannatanu tundis hirmu, alandamist või muul viisil olulist häiritust, siis on tegemist ahistava jälitamise tagajärjedeliktiga ja toimepanija eesmärk ei ole enam oluline. Seega erinevalt teodeliktist kuulub tagajärjedelikti koosseisu kohustusliku elemendina tagajärg, mis tuleb igal konkreetsel juhul tuvastada ja süüdlasele omistada.²⁷

Tagajärjedelikti tüübi osas on omakorda olemas kaks erinevat liiki, kus üheks on suvalise teokirjeldusega koosseis, mille puhul on oluline üksnes tagajärg ehk ehtsad tagajärjedeliktid. Teine liik on spetsiifilise teokirjeldusega koosseis, mille puhul on lisaks tagajärjele oluline ka konkreetne tegu, millega tagajärg põhjustati.²⁸

---

²⁵ Sootak 2018, lk 191.

²⁶ Samas.

²⁷ Sootak 2018, lk 192.

²⁸ Samas.

Ahistava jälitamise koosseisu analüüsid selgub, et ühelt poolt on sätestatud alternatiivsed tegevusviisid, mis on mingis osas konkreetselt piiritletud ja seega on esmapilgul tegemist justkui spetsiifilise teokirjeldusega deliktiga. Näiteks võib ahistava jälitamise koosseisu elementide puhul olla paigas nii konkreetne tegu kui ka tagajärg ehk isiku jälgimine ning selle tagajärjel hirmu tundmine. Samas on ahistava jälitamise koosseisus sätestatud nii teod kui ka tagajärjed ühe alternatiiviga ka avatud loeteluks. Näiteks on sätestatud sellise avatud teona „muul viisil isiku eraellu sekkumine“, ehk tegu iseenesest võib olla mis tahes tegu, millega sekkutakse teise isiku eraellu. Samuti on tagajärjena sätestatud avatud võimalus „muul viisil oluliselt häirimisena“, kus on tõlgendamiseks jäetud samuti lai ruum.

Seega võib eelnevast lõigust järeldada, et ühelt poolt on ahistava jälitamise koosseisu näol tegemist tüübilt suvalise teokirjeldusega koosseisuga, sest tegude kui ka tagajärgede loetelu ei ole eelnevate tunnuste tõttu konkreetselt piiritletud. Samas võib öelda, et mingis osas on ahistav jälitamine ka spetsiifilise teo iseloomuga, sest näiteks jälgimine ja kontakti otsimine on siiski mingil määral piiritletud, kuid laiemalt sisaldavad tegevusviisid jällegi mitmeid alternatiivseid võimalusi, kuidas jälgida või kontakti otsida.

Samuti on ahistava jälitamise koosseisu puhul tegemist veel kahjustusdeliktiga, mis seisneb reaalse kahju tekitamises mingile õigushüvele, mis ahistava jälitamise koosseisu tagajärje täitmisel avaldub.²⁹ Kahju ilmneb siinkohal mittevarealises vormis ja peamiselt vaimse vägivaldana, isiku vaimse tervise, psüühika ja üldise heaolu kahjustamises läbi isiku hirmutamise, alandamise või muul viisil olulise häirimise. Need kõik on otseselt seotud just emotsionaalsete pingetega, mis ei pruugi kohe silmnähtavalt avalduda. Seega seisneb kahjustus ahistava jälitamise puhul peamiselt vaimse tervise kahjustamises, mis paratamatult eelnevate tagajärgedega kaasnevad ja mida on raske kuidagi mõõta ja teinekord raske ka tõendada.

Kui tõstatada lisaks ahistava jälitamise koosseisu osas küsimus, kas ahistamist saaks toime panna ka tegevusetusega, siis autori hinnangul see siiski reaalne ei ole. Ahistava jälitamise koosseisu puhul on tegemist selgelt tegevusdeliktiga ehk isik teeb midagi, mida ta ei tohiks teha.³⁰ Seega peab toimepanija aktiivselt tegutsema, et ahistava jälitamise koosseisu täita, küll ei pea ta olema otse füüsilises nähtavuses ja kontaktis, vaid ahistamise saab toime panna ka tänapäevaste erinevate kommunikatsioonivahendite abil. Näiteks interneti teel, videosüsteemi abil isikut jälgides ja seda näiteks kaameraga trooni abil. Tänapäevased tehnilised arengud teevad selliste tegevusviiside võimalused väga laiaks ning raskesti hoomatavaks ja

---

²⁹ Samas.

³⁰ Sootak 2018, lk 193.

kontrollitavaks. Seega saab järeldada, et ahistava jälitamise puhul peab alati toimuma mingi aktiivne tegevus, et tegu toime panna, olgu see siis kas osaliselt automatiseeritud läbi tehniliste vahendite või konkreetne füüsiline tegevus.

Ahistava jälitamise koosseisu analüüsidest nähtub, et tegemist on koosseisutüübilt ka viitelise koosseisuga, kus viidatakse koosseisu siseselt teisele paragrahvile, milleks on eraviisiline jälitustegevus KarS § -s 137.³¹ Seejuures on antud viite puhul tegemist negatiivse viitega, mis osundab mingite tunnuste puudumisele.³² Ahistava jälitamise koosseisus on selgelt sätestatud, et puuduma peab eraviisilise jälitustegevuse koosseis. See tähendab, et eraviisilise jälitustegevuse koosseisust tulenevad eeldused tuleb kontrollida üle välistavalt, et need konkreetse juhtumi puhul ei esineks. Täpsemalt analüüsib autor kahe koosseisu omavahelist seost ja välistusi käesoleva töö 2. peatükis.

Erinevatest koosseisu elementidest lähtuvalt on ahistava jälitamise puhul tegemist alternatiiv-aktiivse koosseisu tüübiga, kus mitmed tunnused on antud alternatiivsetena, kasutades tunnuste vahel või-seost.³³ Sellisteks elementideks on korduvus või järjepidevus; tegudena kontakti otsimine, isiku jälgimine või muul viisil teise isiku tahte vastaselt tema eraellu sekkumine ja viimaks eesmärk või tagajärg, mis võib avalduda oma korda kas hirmutamise, alandamise või muul viisil oluliselt häirimisena.

Eelnevast põhjal saab järeldada, et ka nende alternatiivsete võimaluste puhul on kindlasti mitmeid viise, mida saaks paigutada muul viisil oluliselt häirimise alla, mis ohvrilt lähtuvalt võib olla erinev ja sõltuda nii isiku vaimsest tervisest kui ka olukordadest, kus see võib toimuda. Mis ühe jaoks võib olla oluliselt häiriv, ei pruugi seda olla jällegi teise isiku jaoks.

Vahekokkuvõttena võib öelda, et ahistava jälitamise koosseis § 157³ on oma tunnustelt alternatiiv-aktiivne tegevusdelikt, mis võib olla oma alternatiivsetelt võimalustelt nii teo-kui tagajärjedelikt. Samuti on tegu siseviitelise koosseisuga ning kahjustusdeliktiga, arvestades vaimset kahju. Seega on ahistava jälitamise koosseis mitmekesine ja laia tõlgendamisvõimalusega, mis annab potentsiaalsele ohvrile suurema tõenäosuse kaitse saamiseks ning mis arvestab ka tänapäevase kiire tehnoloogia arenguga just oma avatuse tõttu.

---

³¹ Samas, lk 194.

³² Samas, lk 195.

³³ Samas, lk 195-196.

1.3 Objektiivse koosseisu tunnused ja analüüs

1.3.1 Teine isik kui teobjekt ja süüteo subjekt

Ahistava jälitamise koosseisu esimese tunnuseks on sätestatud teine isik, kui antud koosseisu teobjekt. Tegemist peab seega olema isikuga, kelle vastu on ahistava jälitamise koosseisuline tegu suunatud.³⁴ Koosseisus ei ole täpsustatud kitsamalt teobjekti kui teise isiku osas eritingimusi, seega saab järeldada, et siia kuuluvad kõik inimesed, kelle vastu koosseisule vastav tegu toime pannakse, sõltumata soost, vanusest, rassist või kodakondsusest ning perekonnaseisust. Küll on toodud karistusseadustiku seletuskirjas välja välistav võimalus, et see ei pruugi kohalduda laste ja nende vanemate vahelistes suhetes, arvestades vanemate õigusi laste suhtes, mis tulenevad perekonnaseadusest.³⁵

Samas on autor arvamisel, et kui vaadata näiteks olukorda, kus vanemad on lahutatud ja ühelt vanemalt on hooldusõigus ära võetud, siis ei tohiks sellel vanemal enam olla niisama lihtsalt lapsega kontakti otsimise, tema jälgimise või eraellu sekkumise õigust, kui laps seda ei soovi. Kirjeldatud juhul ei ole ahistava jälitamise koosseisu rakendamine vanema suhtes välistatud. Seega võib olla ka laps ühe vanema suhtes teine isik ja perekonnaseadus ei tagaks talle välistatust. Samuti on autor arvamisel, et ahistava jälitamise koosseis on rakendatav ka koolikiusamise juhtumites ning siin ei olnud varem sobivat lahendust vastutusele võtmiseks.

Ahistava jälitamise koosseisus ei ole otseselt ette nähtud teo toimepanija suhtes eritunnuseid.³⁶ Seega saab esmapilgul olla ahistava jälitamise koosseisu toimepanijaks ükskõik kes, kuid on siiski mõned vähesed erandid, mis võivad autori hinnangul vastutusele võtmise välistada. Üheks erandlikuks subjektiks saab olla alaealise lapse vanem, mida märgitakse ka karistusseadustiku seletuskirjas, et näiteks vanemal on põhjendatud huvi lapse käekäigu osas ja selle tulemusel laps võibki tunda ennast oluliselt häirituna.³⁷

Erandi õigustus tuleneb perekonnaseaduse (edaspidi PKS) § 116 lg -st 2, kus kirjas nii vanema kohustus kui ka õigus oma alaealise lapse eest hoolitseda. See sisaldab samuti ka lapse isikuhooldust ja õigust otsustada lapsega seotud asju.³⁸ Seejuures täpsustab PKS § 124 lg 1, et isikuhooldus sisaldab ka lapse järele valvamist ja tema viibimiskoha määramist, mis selles osas on otseselt seotud nii lapse jälgimise kui ka vajadusel tema jälitamisega. Näiteks kui tegu on lapsele kahjulike sõprade või ettevõtmistega, mis võivad kahjustada lapse tervist

---

³⁴ Samas, lk 201.

³⁵ Seletuskiri 385 SE, lk 13.

³⁶ Sootak 2018, lk 201.

³⁷ Seletuskiri 385 SE, lk 13.

³⁸ Perekonnaseadus. – RT I, 09.05.2017, 29.

või hilisemat elukäiku tervikuna. Eelnevale tuginedes on autor seisukohal, et sellisel kujul ja otstarbel lapsevanema poolt teostatud oma alaealise lapse jälgimine või jälitamine ning kontakti otsimine on igati õigustatud. Seda ka juhul, kui tegevus võib last oluliselt häirida või lapse enda arvates alandada teda näiteks sõprade ees, kes on väär - või kuritegusid toime pannud, ning korrektsus võibki tunduda nende ees alandamisena, kuid see on õigustatud lapse tulevase heaolu nimel.

Loomulikult ei saa olla ka ahistava jälitamise toimepanija isik, kes on jälitatava poolt saanud selleks tegevuseks nõusoleku, näiteks lubatakse igal õhtul koju saata.³⁹ Samas võib teistpidi järeldada, et kui hiljem isik algselt lubatud tegevusest loobumiseks selget soovi avaldab ja seda ignoreeritakse, tuleb juba koosseisu rakendamine kõne alla.

Ahistava jälitamise toimepanijana tuleb välistada ka korrakaitseorgani töötaja, kes täidab oma tööülesandeid tulenevalt korrakaitseaduse (edaspidi KorS) § 34 lg-st 1 kus on võimalik töödelda isikuandmeid jälgimisseadmetiku kasutamisega.⁴⁰ Samuti kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi KrMS) § 126² lg -st 1 tulenev korrakaitseorgan, kellel on samuti õigus teha jälitustoiminguid.⁴¹

Arutelu ja küsimusi välistava isiku osas võib autori hinnangul tekitada samuti isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi IKS) § 4, kus on sätestatud ajakirjanduslikul eesmärgil isiku kohta andmete avaldamine ilma andmesubjekti nõusolekuta, kui on olemas ülekaalukas avalik huvi ja see ei ole vastuolus ajakirjanduseetika põhimõtetega ning ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi.⁴²

Autor peab eelnevast lõigust tulenevalt ahistava jälitamise koosseisu osas sellist varianti võimalikuks, kuid selline ajakirjanduslik õigus ei tohiks välistada ahistavat jälitamist liialt pealetükkiva ajakirjaniku osas, kui ta sekkumist ei lõpeta, kuigi seda on selgelt väljendatud ning luurab näiteks piltide saamise eesmärgil isiku kodu või töökoha juures.

1.3.2 Korduvus ja järjepidevus kui tegude nõutav hulk

1.3.2.1 Korduvus

Ahistava jälitamise koosseisu ühe olulisema elemendina on välja toodud koosseisule vastavate käitumisviiside sagedus, mille alusel saame üldse hakata rääkima antud koosseisu toimepanemise võimalikkusest. Ahistava jälitamise kuriteo koosseis § 157³ näeb ette tegude

---

³⁹ Seletuskiri 385 SE, lk 13.

⁴⁰ Korrakaitseadus. – RT I, 13.03.2019, 95

⁴¹ Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 05.02.2019, 6.

⁴² Isikuandmete kaitse seadus. – RT I, 04.01.2019, 11

esinemise sagedusena kaks alternatiivset võimalust, milleks on korduvus või järjepidevus, mida autor järgnevalt käsitleb.

Esimese alternatiivse teo sageduse määratlemise võimalusena on ette nähtud § -s 157³ koosseisu elemendina korduvuse tunnus. Tegemist on ahistava jälitamise koosseisuliste tegude esinemise sagedust määrava objektiivse koosseisu tunnusega, mis tuleb tuvastada ühe võimaliku alternatiivina enne edasist kontrolli. Korduvus on karistusõiguslik mõiste ning tähendab samaliigilise süüteo toimepanemist vähemalt teist korda.⁴³ Seega korduv süütegu esineb siis, kui üks koosseis on realiseerunud vähemalt kahel eraldi korral.⁴⁴ Seda on kinnitanud ka Riigikohus, et korduvuseks piisab kahest episoodist.⁴⁵ Seega peavad ka korduva ahistava jälitamise teo puhul olema kõik süüteokoosseisu elemendid täidetud, et seda korduvuse juures saaks arvestada.

Korduvusel võib olla erinevaid õiguslikke tähendusi. Ühel juhul välistab korduvus süütegude kogumi, mis tähendab seda, et samale süüteokoosseisule vastava teo korduvat täitmist loetakse ühe süüteo toimepanemiseks ja seega võib koosseis eeldada juba iseenesest korduvaid tegusid.⁴⁶

Ahistava jälitamise koosseisu korduvuse puhul on tegemist just nimelt ühe koosseisule vastava teona tervikuna siis, kui koosseisus ettenähtud tegusid on toime pandud vähemalt korduvalt. Seega üks koosseisule vastav tegu ainuisikuliselt ei täida ahistava jälitamise koosseisu, olenemata sellest, kas kõik teised koosseisu elemendid on täidetud. Sellisel juhul peab ahistava jälitamise koosseisus välja toodud termini esmase tõlgendamise puhul olema minimaalseks nõudeks vähemalt kaks koosseisulist tegu, et vastavat eeldust täita või seda kontrollima asuda, küll ei pea olema teod täpselt samasugused. Esialgelt saab järeldada, et minimaalseks ahistava jälitamise koosseisu täitmiseks on vaja korduvuse jaatamisel vähemalt kahte tegu.

Samas on karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas välja toodud siiski võimalus tõlgendamisel, et § 157³ ahistava jälitamise koosseisu kontekstis ja Istanbuli konventsiooni rõhutusele tuginedes, ei pruugi selliste tegude puhul ainult kaks tegu koosseisu täitmiseks olla piisav, kuigi ka seda ei välistata eriti hirmutavate tegude korral. Küll on täpsustatud, et kordade arv ei ole oluline ja seda tuleb hinnata teo ja tagajärje kontekstis.⁴⁷ Samuti on Istanbuli konventsiooni seletuskirja punktis 185 selgitatud, et ahistava jälitamise koosseisuline tegu

---

³⁴ M. Kurm. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 121 komm 8.4.2.

⁴⁴ Sootak 2018, lk 197.

⁴⁵ RKKKo 3-1-3-9-00, p 5.3.

⁴⁶ J. Sootak. Õpetus karistusseadusest. Tallinn: Juura 2003, lk 57.

⁴⁷ Seletuskiri 385 SE, lk 12.

peaks viitama pikemaajalisele tegevusele, mis viitaks korduvatele asjakohastele intsidentidele ning mis üksikute tegude näol ei annaks välja kuriteokosseisu.⁴⁸

Seega on reaalne võimalus, et ahistava jälitamise kooseisu täitmine minimaalselt kahe teoga on kooseisupärane, kuid see peab selguma teo ja tagajärje raskuse hindamisel, ajalisel kestvusel ja omavahelises seostest ning lõplikult välja kujunema kohtupraktikas tõlgendamise tulemusel konkreetse juhtumi põhjal, kus siis esineb ainult kaks tegu.

Korduvuse hindamisel on Riigikohtus märkinud, et ehkki mitme üksikteo lugemine korduvaks või jätkuvaks on õiguslik hinnang, eeldab sellise hinnangu andmine asjasse puutuvate faktiliste asjaolude tuvastamist, mis omakorda nõuab nende piisavalt selget kajastamist süüdistuse tekstis.⁴⁹ Seega tuleb iga ahistava jälitamise kooseisulist tegu hinnata eraldiseisvalt ja tuvastada selged faktid ning seejärel teha otsus, kas see on piisav korduvuse jaatamiseks.

Eelnevast tulenevalt võib seega kindlalt järeldada, et ahistava jälitamise korduvuse kui objektiivse kooseisu elemendi täitmiseks ei piisa ühest eraldiseisvast teost ja minimaalseks korduvuse kooseisu tunnuse täitmiseks ei pruugi alati piisata ka kahest teost, kuigi seda ei välistata. Autor on Eesti senise kohtupraktika ja õiguskirjanduse põhjal seisukohal, et vastavat korduvuse tunnust tuleb tõlgendada kui minimaalselt kahte tegu.

1.3.2.2 Järjepidevus

Ahistava jälitamise objektiivse kooseisu teise alternatiivse tegude esinemise sageduse võimalusena on ette nähtud järjepidevus. Nimetatud karistusõigusliku termini avamisel on juba oluliselt laiem tõlgendamise võimalus kui korduvusel ning seda ei ole üheselt võimalik määratleda ning see ei ole ka karistusseadustikus varem esinenud kooseisu tunnusena, v.a KarS § 290¹ lg 1, milleks on piinamine ametiisiku poolt, kuid selle kohta kohtupraktika ja tõlgendused puuduvad. Karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas ei ole samuti järjepidevusel, kui kooseisu elemendil pikemalt peatunud, küll on täpsustatud juba korduvuse juures, et ka sellisel juhul võib olla küsitav kahe teo olemasolu jaatava kriteeriumina.⁵⁰

Kuna järjepidevust kui ahistava jälitamise tunnust ei ole varem käsitletud, analüüsib autor järgnevalt, kas järjepidevust ahistava jälitamise kooseisu tunnusena saab samastada meie kohtupraktikas esinevate sarnaste õiguslike terminitega nagu seda on süstemaatiline tegu,

---

⁴⁸ Seletuskiri Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni juurde. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 37, p 185. Arvutivõrgus: http://www.enu.ee/lisa/611_Istanbuli%20seletuskiri.pdf (16.03.2019)

⁴⁹ RKKKo 3-1-1-93-15, p 75.

⁵⁰ Seletuskiri 385 SE, lk 12.

jätkuv tegu või vältav tegu ning kas eelnevad terminid saavad olla tõlgendamisel abiks järjepidevuse määratlemisel ahistava jälitamise koosseisu kontekstis. Oluline on see autori hinnangul just seetõttu, et selgitada välja vähim tegude arv, mis järjepidevuse tunnuse täitmiseks on piisav ja mille puhul kannatanu saaks koosseisule kindlalt tugineda.

Esimesena võrdleb autor Eesti kohtupraktika põhjal termini „süsteemaatiline“ tähendust ning erinevaid tõlgendamise võimalusi ahistava jälitamise koosseisus esineva „järjepidevuse“ kontekstis ning kas neid on võimalik omavahel seostada ja tõlgendamisel abistavalt kasutada.

Riigikohus on üldisemalt süsteemaatilisuse mõistet tõlgendatud, kui mingi tegevuse ühtelugu, alailma või sageli tegemist.⁵¹ Lisaks on Riigikohus selgitanud, et kuriteo süsteemaatiline toimepanek on rangelt järjekindel, pidevalt korduv tegevus. See osutab mingit liiki kuriteo jätkuvale toimepanemisele, püstitatud kuritegeliku eesmärgi etapiviisilisele realiseerimisele, kusjuures neid etappe seovad teatavad ühised sisemised tunnused.⁵² Samuti on Tartu Ringkonnakohus süsteemaatilisuse osas välja toonud, et süsteemaatilised on sellised teod, mis on järjekindlad ja pidevalt korduvad.⁵³

Samastades eelnevaid tõlgendusi järjepidevuse tunnusega, siis on järjepidev tegu ahistava jälitamise koosseisupäraselt ühtelugu, pidevalt ja sageli esinev ning etapiviisiline ja omavahel sisemiselt seotud. Sellest tulenevalt tekib lisaks küsimus, kui sagedaselt või tihedalt peaksid sellise süsteemaatilise jaatamiseks teod olema toime pandud.

Riigikohus on süsteemaatilise teo esinemise episoodide hulga osas selgitanud, et süsteemaatiliselt toimepanduks saab pidada üksnes sellist kuritegu, mis koosneb vähemalt kolmest episoodist, kuna kaks süüteo episoodi moodustavad korduvuse.⁵⁴ Seega saab eelneva põhjal järeldada, et minimaalseks süsteemaatilisuse jaatamiseks on vajalik kolme eraldiseisvat tegu. Kui võrrelda eelnevat seisukohta järjepidevusega, siis autori hinnangul võib selline lähenemine olla sobilik ka järjepidevuse tõlgendamisel, et minimaalset tegude esinemise hulka määratleda ning kolm koosseisulist tegu tuleks hinnata järjepidevuse minimaalset kriteeriumit täitvaks. Samas tuleks jällegi analüüsida juurde ka tegude sisu ja omavahelist seost juhtumi põhiselt.

Samuti tekib küsimus, kui tihedalt ja millise ajavahemikuga peaksid teod omavahel seotud olema, et süsteemaatilisust jaatada ja selles osas ka järjepidevusega kõrvutada. Riigikohus on täpsustanud, et süsteemaatilise teo puhul peaksid olema teod omavahel seotud, kuid süütegude

---

⁵¹ RKKKo 3-1-1-66-13 p 6.2

⁵² RKKKo 3-1-1-22-97.

⁵³ TrtRnKo 1-08-7474, p 25.

⁵⁴ RKKKo 3-1-3-9-00, p 5.3.

vaheline ajavahemik iseenesest ei ole süstemaatilise moodustamiseks oluline.⁵⁵ Samas on jälle Ringkonnakohus välja toonud just järjepidevust välistavana sellise ajavahemiku, kus teod on toime pandud pooleaastase ja aastaste ajavahemikega omavahel eraldatult.⁵⁶

Näiteks kui isik iga kuu jälitab ohvrit 1 kord või otsib kontakti ja seda ühe aasta jooksul ehk 12 korda kokku, siis võiks selle järgi järjepidevust kindlasti jaatada, kuid kui see ajavahemik oleks näiteks kaks korda kuue kuu jooksul, tekib kahtlus, kas see on järjepidevuse jaatamiseks omavahel ajaliselt piisavalt seotud või siiski mitte nagu ka süstemaatilise teo osas välistatakse. Kindlasti tuleb siin hinnata jällegi tegude sisu ja omavahelist seotust eraldiseisvalt, kuid päevade, nädalate ja ka ühe kuu pikkuste perioodide vahe lõikes leiab autor, et ei tohiks ajavahemik ka järjepidevuse jaatamisel kahtlust tekitada.

Kokkuvõtteks võib märkida, et kui võrrelda süstemaatilist teo toime panemist järjepideva teo toime panemisega ning kasutada seda abistavana järjepidevuse määratlemisel ning tõlgendamisel, siis järjepidevuse jaatamiseks peab olema tegu toime pandud vähemalt kolmel korral. Tegevused peaksid olema omavahel sisemiselt seotud ja ühte eesmärki taotlevad. Samuti on oluline ajavahemik, mis vahedega on teod toime pandud ja kui need vahed jäävad suuremaks kui pool aastat kuni aasta, siis pigem ei ole see tegevus enam järjepidev, mis ei välista jällegi korduvusele tuginemist. Siiski tuleb tegusid hinnata koosseisu spetsiifiliselt ning arvestada neid süüteokoosseisu asjaoludest lähtuvalt, mis eeldab ka, et kõik arvestatavad teod on ahistavale jälitamise koosseisu alla sobivad ja koosseisupärased. Seega leiab autor, et süstemaatilise teo määratlus on osaliselt järjepidevuse määratlemisel abistav ja asjakohane.

Teise võimalusena analüüsib autor jätkuvat tegu kui järjepidevuse ühte võimalikku tõlgendamisvõimalust ning kas see on kasutatav ka järjepidevuse määratlemisel.

Jätkuvat tegu on defineeritud, kui ühest tahtlusest kantud, reeglina ajaliselt lähedaste tegudega sama objekti vastu suunatud ja sarnasel viisil toime pandud süütegu, mis täidavad sama koosseisu.⁵⁷ Lisaks on selgitatud jätkuva teo esinemise sageduse osas, et jätkuva teo puhul peab isik toime panema vähemalt kaks tegu, mis on suunatud ühe ja sama objekti vastu, toime pandud ühise tahtlusega, suunatud ühtse kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele ning teod on eraldatud üksteisest lühikese ajavahemikuga. Jätkuva teo puhul on tegemist seega õiguslikult ühe süüteoga ja see kvalifitseeritakse põhikoosseisu järgi.⁵⁸ Eelnevat kinnitab ka Riigikohus mitmetes lahendites.⁵⁹

---

⁵⁵ RKKKo 3-1-1-87-08, p 10.

⁵⁶ TlnRnKo 1-09-21698/20, p 6.

⁵⁷ Sootak 2018, lk 197.

⁵⁸ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 199 komm 34.

⁵⁹ RKKKo 3-1-1-87-08, p 10; RKKKo III-1/1-34/95; RKKKo 3-1-1-4-04, p 13.1; RKKKo 3-1-1-112-06, p 7.4

Ahistava jälitamise koosseisu kontekstis võrreldes jätkuvat tegu järjepidevusega, peavad teod olema eelkõige lähedased ja sama kannatanu vastu toime pandud ning minimaalseks saab pidada seega vähemalt kahte tegu, mille suhtes peab olema ka ühine tahtlus ja see peab olema suunatud ühtse kuritegeliku eesmärgi või tagajärje põhjustamisele ning ajavahemik tegude vahel ei tohi olla liialt pikk. Seega kui ühe ahistava jälitamise teo puhul on kõik koosseisu tunnused täidetud, kuid järgneva kahe teo puhul ei ole kasvõi koosseisu 1 kohustuslik eeldus täidetud, siis sellisel juhul võrreldes jätkuvat tegu järjepideva teoga, eelnevat 2 tegu arvestada ei saaks ning järjepidevus ei oleks täidetud.

Näiteks võib ahistava jälitamise puhul järjepidevuse välistada olukord, kus ahistajal ja ohvril on ühised lapsed ja vaja on arutada hooldusõiguse küsimusi, mis nõuab kontakti võtmist. Seega võib siin tekkida probleem, kus telefonikõned segatakse omavahel ja ei ole eristatavad millised neist on seotud hooldusõiguse küsimusega ja millised ahistava jälitamisega. Samuti näiteks olukorras, kus on mitu üksikut tegu; autoga jälitamine ja seejärel maja juurde seisma jäämine ja autost jälgimine ja ohvri majast väljumisel tema jälitamine töökoha juurde, mis on pidev ahistav tegevus erinevate episoodide näol. Sellisel juhul on samuti tegemist jätkuva kuriteoga, mis koosneb erinevatest üksiktegudest, mis on omavahel seoses ja sarnasel viisil toimepandud ning vastavad samuti ahistava jälitamise koosseisule. Loomulikult peavad need lähtuma ka ühisest tahtlusest kannatanut hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida.

Kokkuvõttena võib eelneva kohta öelda, et kui võrrelda järjepidevat tegu jätkuva teo määratlusega, siis erinevalt süstemaatilise teost kujuneb minimaalseks nõutavaks tegude arvuks 2 ahistava jälitamise tegu nagu ka korduvusel. Teod peavad olema suunatud ühele ohvrile ja just koosseisu spetsiifilise tagajärje või eesmärgi saavutamisele. Samuti peavad need teod olema üksteisega lähedaste ajaliste seostega, mis erinevalt nii süstemaatilise teo kui korduva teo puhul määrav tingimus ei ole. Seega võib väita, et jätkuva teo määratlus on ahistava jälitamise koosseisu kontekstis võrrelduna lähedane, sobilik ja asjakohane kasutada järjepidevuse tõlgendamisel, kuid takistuseks võib osutada ajaline vahe.

Kolmandana analüüsib autor vältavat tegu kui järjepideva teo ühte võimalikku tõlgendamisvõimalust ning kas see on kasutatav ka järjepidevuse määratlemisel. Vältava süüteo koosseis seisneb normi pidevas ehk kestvas rikkumises.⁶⁰ Vältavat tegu on Riigikohus defineerinud, kui selliseid süütegusid, mille puhul süüteokoosseisus kirjeldatud tegu seisneb

---

⁶⁰ Sootak 2018, lk 198.

mitte üksnes õigusvastase olukorra loomises, vaid ka selle säilitamises ehk taastootmises.⁶¹ Tegu vältab senikaua, kui süüteo koosseisu kestvalt, s.t ilma oluliste katkestusteta täidetakse.⁶²

Seega kui ahistava jälitamise kontekstis arvestada tegevust, mis seisneb näiteks ohvrit alandava info või piltide üleslaadimisega sotsiaalmeedia keskkonda interneti avarustesse, kus info on avalikult nähtaval laiale isikute ringile ja senikaua kuni info seal kättesaadav on, siis tegelikult see taas toodab pidevalt ka ohvri alandamist ja häirib kestvalt ning oluliselt tema eraelu. Seega õigusvastane olukord, mis ohvrile tekib on kestav ja vältab kuni informatsiooni või piltide eemaldamiseni. Seni on olukord ohvrile järjepidevalt alandav ning tema eraelu oluliselt häiriv.

Eelneva põhjal saab öelda, et ahistava jälitamise tegevus võib olla vältav, kuid otseselt seda järjepidevusega kõrnutada ei saaks, sest see piirab mitmed teised teod, mis ahistava jälitamisega kaasnevad ja mis ei ole tihti vältavad, küll võivad teod olla süstemaatilised, jätkuvad või korduvad. Korduvuse või järjepidevuse võivad vastavalt § -le 157³ moodustada kõik ahistava jälitamise alternatiivsed tegevusviisid ning korduvuse või järjepidevuse jaatamiseks ei pea see olema ainult üks kindel tegu, vaid selleks võivad olla segamini nii kontakti otsimine, jälitamine kui ka muul viisil eraellu sekkumine.

1.3.3 Alternatiivsed ahistava jälitamise teod

Järgnevalt analüüsib autor ahistava jälitamise kuriteo koosseisu § -s 157³ sätestatud objektiivse koosseisu elemendina erinevate tegude alternatiive ja nende kombinatsioone, mis võivad esineda ja antud koosseisu alla sobituda. Ahistava jälitamise koosseisu puhul on eelkõige nõutav just tegevus ja tegevusetusega vastavat koosseisu täita ei ole võimalik. Seega peab siin teovorm olema aktiivne ehk tegevuse vormis. Teoks loetakse inimese tahtest kantud käitumist, mis avaldub välismaailmas.⁶³ Tegu on siinkohal inimkäitumine, kui millegi koosseisupärase tegemine, mis tuleb konkreetsel juhul alati tuvastada.⁶⁴ Järelikult on vaja analüüsida kõigepealt just konkreetset ahistava jälitamise tegu, kas selline tegu on toime pandud inimkäitumise läbi ja kas see vastab koosseisus sätestatud alternatiivsetele valikutele. Samuti analüüsib autor, kas ahistava jälitamise teod ei ole liiga üldiselt määratletud.

Ahistava jälitamise objektiivses koosseisus on sätestatud alternatiivsete tegudena järgnevad variandid: kontakti otsimine, isiku jälgimine või muul viisil teise isiku eraellu sekkumine. Kõik tegude variandid on ahistava jälitamise koosseisus laia tõlgendamise võimalusega ja ei

---

⁶¹ RKKKo 3-1-1-117-05, p 13.

⁶² RKKKo 3-1-1-31-08, p 7.1

⁶³ J. Sootak. KarS. Komm vlj. § 12 komm 2.

⁶⁴ Sootak 2018, lk 202.

ole üheselt määratletavad ja kindlad teod. KarS § 2 lg -st 1 ja PS § 23 lg -st 1 tuleneb karistusseadustiku määratletusepõhimõtte ehk *nullum crimen nulla poena sine lege stricta*.

Vajalik on süüteokoosseisu tunnuste tõlgendamine viisil, mis võimaldab igaühel ette näha, milline käitumine on keelatud ja karistatav ning milline karistus selle eest ähvardab, et isik saaks oma käitumist vastavalt sellele kujundada.⁶⁵ Seega peab süüteokoosseis andma küll teo määratluse ammendavalt, kuid see ei tähenda seda, et süüteokoosseis peab olema verbaalselt võimalikult üksikasjalikult kirjeldatud. Samuti jääb alati mingi osa süüteokoosseisust määratlema ka seaduse tõlgendamise teel.⁶⁶ Seejuures on Riigikohus täpsustanud, et süüteokoosseisu tunnused peavad olema normi adressaadile ja seaduse kohaldajale arusaadavad vähemalt sellisel määral, et nende sisu oleks tõlgendamisega avatav.⁶⁷

Eelneva põhjal saab järeldada, et määratletuse põhimõtte osas siiski probleemi ei ole ja tõlgendamise teel saab antud tegusid avada laiemalt. Järgnevalt analüüsib autor ahistava jälitamise koosseisus sätestatud tegevuste alternatiivseid viise ja võimalikke avaldumisvorme, ning toob välja, milliseid tegevused mahuvad ahistava jälitamise koosseisu raamesse.

1.3.3.1 Kontakti otsimine

Esimesena analüüsib autor ahistava jälitamise koosseisus ühe võimalusena ette nähtud tegevusviisi, milleks on kontakti otsimine. Millised teod võivad mahtuda kontakti otsimise määratluse alla ja millisel viisil saab just ahistavale jälitamisele iseloomuliku kuriteo puhul seda kriteeriumit täita ja millised kontakti otsimised on piiripealsed või hoopis lubatud.

Tänapäevase digitaalajastu kiirel arenemisel ja pidevas tehnoloogia võimaluste muutumises võivad kontakti võtmise meetodid olla tihti otsest füüsilist kontakti üldse mitte vajavad ning ohvri lähedust otseselt mitte nõudvad, seega on nad ka oluliselt raskemini tõestatavad ja blokeeritavad. Selles osas peab autor silmas just võimalikku küberkeskkonnas toimuvat, mis on toimepanijale lihtsasti kasutatav kontakti võtmise vahendiks, mida saab ahistaja enda kasuks tööle panna ja pahatahtlikult ära kasutada ohvri häirimiseks. Eriti tuleb silmas pidada just võimalikke anonüümseid kommentaaride ja sõnumite saatmise keskkondi nagu näiteks sotsiaalmeedia keskkonnad: „Facebook“, „Youtube“, „Instagram“⁶⁸ jne, mis võimaldavad lihtsalt ja mugavalt teise isikuga kontakti luua, ilma et ahistaja peaks kannatanuga üldse

⁶⁵ E. Kergandberg, S.Laos, H.Sepp. Põhiseaduse § 23 komm 4. Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Arvutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=28&p=23> (16.03.2019); RKKKo 3-4-1-16-10, p 50.

⁶⁶ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 12 komm 3.

⁶⁷ RKKKo 3-1-1-89-13, p 8.1.

⁶⁸ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2017, lk 63

kohtuma. Samuti arvestades tänapäevast head interneti kättesaadavust, saab tegu toime panna peaaegu igalt poolt maailmast ja igal ajal.

Istanbuli konventsiooni seletuskirja järgi võib kontakti otsimine väljenduda igasugustes aktiivsetes vormides käepäraste kommunikatsioonivahendite kaudu, sealhulgas ka moodsate meedia- ja infotehnoloogiaseadmete kaudu.⁶⁹ Selline kontakti otsimine on eelkõige suunatud ohvrile endale, kuid võib hõlmata ka ohvri lähikondlasi sealhulgas pereliikmeid, sõpru ja kolleege.⁷⁰ Autori hinnangul võib see lähikond olla veelgi laiem ja sõltuda konkreetsest mõjust, mis ohvrile selle tulemusel avaldub. Kui karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas on samuti täpsustatud, et oma sisult on ahistav jälitamine teise isikuga kontakti otsimine mitmel moel ja on võimalik, et kontakti otsimine ohvriga võib toimuda hoopis teise isiku kaudu, kelleks võivad olla nii sõbrad, sugulased kui ka töökaaslased.⁷¹

KarS § -s 157³ sätestatud termini „kontakti otsimine“ põhjal võib arvata, et kontakt ei pea olema ilmtingimata saavutatud või siis ohvri poolt kuidagi aktsepteeritud vaid tegemist saab olla ka kontakti võtmise katsega, mis on välja toodud ka Istanbuli konventsiooni seletuskirjas.⁷² KarS § -st 157³ tulenevalt peab olema lisaks ka toimepanija eesmärk kannatanut hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida. Tekib küsimus, kas kannatanu peab tunnetama teo mõju otse, kui toimepanijal on eesmärk hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida. Kui kannatanu mõju ei tunneta ehk tagajärge ei saabu, siis järeldeb autor, et toimepanija eesmärgi olemasolul peaks sellise tegevuse katsed antud koosseisu alla ikkagi paigutama, isegi kui need toimepanijal ei õnnestu, sest ka eesmärk on üks alternatiivne koosseisu tunnus ja tagajärg ei pea sellisel juhul saabuma ning on tingimus täidetud. Samuti ei tulene tekstist, et kontakti otsimine peaks olema otsene ehk füüsiline ja seega tuleks kontakti otsimist tõlgendada laiemalt, ka võimalike vahendite kaasabil, ilma reaalse füüsilise kontaktita.

Kontakti otsimise viisid võivad esineda kahes peamises vormis, millest üks on eelkõige füüsiline otsekontakt teise isikuga, näiteks kohtumised ja näost näkku vestlused või suhtlus, mida saab teostada läbi erinevate abistavate kommunikatsioonivahendite⁷³ nagu telefon, arvuti ja internet. Küll ei sobi siia sellised kontakti otsimise juhtumid, kus potentsiaalne kannatanu ja toimepanija satuvad näiteks juhuslikult kokku kaubanduskeskuses, trennisaalis

---

⁶⁹ Seletuskiri Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja pervägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsiooni juurde. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36, p 182. Arvutivõrgus: http://www.enu.ee/lisa/611_Istanbuli%20seletuskiri.pdf (16.03.2019).

⁷⁰ Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36, p 182.

⁷¹ Seletuskiri 385 SE, lk 13.

⁷² Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36, p 182. Arvutivõrgus: http://www.enu.ee/lisa/611_Istanbuli%20seletuskiri.pdf (16.03.2019).

⁷³ Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36, p 182

või mujal avalikus kohas ning teine isik ei ole seda kohtumist ette planeerinud. Samas, kui juhusliku kohtumise käigus kasutatakse olukorda ,verbaalselt või muul viisil häirivalt teist isikut kõnetatakse ning ei lahkuta teise soovil või hakatakse teisel järel käima ja teda jälgima, siis kvalifitseerub see juba tahtevastaseks kontakti otsimiseks ning mitte enam juhuslikult ühte kohta sattumises.

Eesti Kuritegevuse kriminaalpoliitika uuringus 2017.aastal toodi välja, et peamisteks kontakti otsimise viisideks olid registreeritud juhtumite näol telefonikõned, sõnumid ja e-kirjad ning virtuaalkeskonnas suhtlusmeedia kanalite kaudu nagu näiteks „Facebook“, „Messenger“ ja „Instagram“ kontakti otsimise katsed.⁷⁴ Sama kinnitas ka 2018.aasta Eesti Kuritegevuse kriminaalpoliitika uuring.⁷⁵

Sarnaseid tegevusi on välja toodud ka uuringutes, kus nimetatakse eraldi taktikana hüperintiimsus ning mille eesmärk on samuti kontakti saavutamine.⁷⁶

Kindlasti on siin sotsiaalmeedia kanalite kaudu veel mitmeid võimalusi ja lahendusi, kuidas kontakti otsida ja saavutada ning need kanalid on pidevas arengus. Siia alla kuuluvad kõik küberruumis toimuva ahistava jälitamise kontakti võtmise võimalused, mis viiakse ellu vaid interneti keskkonnas olles ja mida on võimalik teha igal ajal ja igas kohas.⁷⁷ Ahistamine võib toimuda pidevalt ja püsivalt, ilma et see nõuaks ahistajalt endalt kuskile liikumist ja pole oluline, et ta peaks elama kannatanuga isegi samas riigis.

Seega võib eelnevast järeldada, et kontakti otsimine võib olla võimalik erinevatel viisidel ning need viisid ei ole piiratud ja on pidevas arengus. Sellest tulenevalt on ka mõisteta, et ahistava jälitamise koosseisus on kontakti otsimise viis jäetud avatuks ning ei ole konkreetselt sätestatud tegusid, mis piiraks tulevikus tekkivaid uusi viise, mida sätestatud tunnuse alla subsumeerida.

1.3.3.2 Jälgimine

Teise alternatiivse tegevusviisina on ahistava jälitamise koosseisus sätestatud jälgimine. Karistusseadustiku eelnõu seletuskirja järgi võivad sellised tegevused väljenduda ühe võimalusena eemalt ehk nii öelda varjatud jälgimise kujul või teise võimalusena ka avalikult

---

⁷⁴ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2017, lk 63.

⁷⁵ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2019, lk 33.

⁷⁶ B. H. Spitzberg. The tactical topography of stalking victimization and management. Trauma, Violence, and Abuse. San Diego State University: SagePublications. 10.2002, Volume 3, pg-s 269–270.

⁷⁷ G. Wurm. Stalking. Committee on Equality and Non-Discrimination. Strasbourg : Parliamentary Assembly 2013.Report. Doc. 13336, pg 7. Available: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=20036&lang=EN> (16.03.2019).

jälgimisena, sealhulgas ka jälitamisenä ja otsesõnu järel käimisenä.⁷⁸ Seega on ka jälgimine kui tegu oluliselt laiemalt määratletav kui lihtsalt otsesõnu jälgimine. Autor analüüsib, millised võivad olla täpsemalt jälgimise alla kvalifitseeruvad tegevused, et luua selgemat ülevaadet, mis teod jälgimise tunnuse alla on subsumeeritavad.

Eesti Kuritegevuse 2017. aasta kriminaalpoliitika uuringus on välja toodud sellisteks tegevusteks registreeritud juhtumite alusel ohvri salajane filmimine või temast piltide tegemine, autoga jälitamine ja ohvri luuramine tema töö või elukoha läheduses ehk pidevalt samas kohas, kus ohver kindlasti viibib.⁷⁹ Viimaseid tegevusi kinnitab ka Eesti Kuritegevuse 2018. aasta kriminaalpoliitika uuring, kus tüüpiliseks juhtumiks oligi just füüsiline jälitamine ja ohvri elu- või töökohta ilmumine.⁸⁰

Sarnaseid tegevusi on kinnitanud ka Brian. H. Spitzberg oma uuringus kus ahistamine põhineb taktikal, mis sisaldab samuti jälgimist, jälitamist ja läheduse otsimist, seega koosnevad tegevused peamiselt pingutustest, jõuda ahistatavale objektile lähemale ja hoida tal silm peal. Neid nimetatakse ruumilise jälitamise vormideks.⁸¹ Samuti kuulub siia alla ohvri jälgimine ja jälitamine läbi virtuaalmaailma, mis võivad endas hõlmata nii virtuaalseid vestlusruume kui ka erinevaid sotsiaalmeedia kanaleid.⁸²

Autori hinnangul võib siia alla liigitada ka tänapäeval lihtsalt kättesaadavad vahendid jälgimise teostamiseks nagu näiteks videojälgimissüsteemid ning samuti lendavad troonid koos kaamerateaga, mis võimaldavad ohvrit jälgida ja jälitada ka ise otseselt järel käimata ning seda ka eemalt, ilma, et ohver sellest teadlik oleks.

Seega ahistava jälitamise koosseisus sätestatud termin „jälgimine“ ei tähenda mitte ainult otsetõlkena jälgimist, vaid on oluliselt laiem määratlusega ning kaasab endasse mitmeid erinevaid viise ja võimalusi, kuidas seda toime panna ning arenguruumi tulevikus on kindlasti olemas.

1.3.3.3 Muu viis eraellu sekkumiseks

Kolmas alternatiivne tegevus ja kõige laiem tegevusviiside määratlusega ahistava jälitamise koosseisu tunnus on muu viis teise isiku eraellu sekkumiseks. Vastava teokirjeldusega on autori hinnangul põhimõtteliselt jäetud kõik võimalused nii tuleviku arengutele kui ka

---

⁷⁸ Seletuskiri 385 SE, lk 13.

⁷⁹ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2017, lk 63.

⁸⁰ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2019, lk 33.

⁸¹ B. H. Spitzberg, pg-s 269–270.

⁸² Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36, p 182.

kõikvõimalikele eraellu sekkumise vormidele, mida suudetakse toimepanijate poolt välja mõelda ning tehnika osas välja arendada tõlgendamise jaoks avatuks.

Autor on sellise avatusega nõus, sest vastasel juhul konkreetsem sõnastus ei vastaks tõenäoliselt ühiskonnas toimuvatele arengutele. Karistusseadustiku eelnõu seletuskiri toob välja eelkõige teiste isikute kaudu kannatanu ahistamise variandid, mida on võimalik teostada läbi kannatanu sõprade, töökaaslaste ja sugulaste.⁸³ Seega on hõlmatud võimalikult lai ring lähedasi isikuid, kelle läbi toimepanija saaks kannatanut häirida ning temani jõuda.

Samas on autor kaasatavate isikute ringi osas hinnangul, et ka täiesti tundmatuid asjasse mittepuutuvaid isikuid on võimalik ohvrile lähedale jõudmiseks ja tema häirimiseks ära kasutada. Siin tekib kindlasti küsimus, kas need isikud teavad, milleks neid ära kasutatakse või on nad teadmatutes näiteks tegevuse, töö või teenuse osutamise eesmärgist. Kirjeldatud võimalus ei ole kindlasti kergesti tõendatav olukord ning võib osutada praktikas keeruliseks, kuid selline isiku või teenuse kasutamine on võimalik.

Istanbuli konventsiooni seletuskirjas on samuti märgitud, et ahistamine ei pea olema ilmtingimata toime pandud ahistatava enda suhtes otse, vaid see võib olla suunatud ohvri sotsiaalsele ümbruskonnale ehk tema perekonnale, sõpradele ja ka töökaaslastele. Oluliseks kujuneb siin just isiku tegevuse eesmärk või tagajärg, mis peab olema ka siin konkreetse ohvri mõjutamine.⁸⁴

Brian. H. Spitzbergi uuringus on välja toodud sarnase taktikana variant, mida kirjeldatakse kui vahendatud ahistamise ja eraellu sissetungimise taktikana. Sellise taktika kohaselt proovivad ahistajad saada informatsiooni ohvri kohta eelkõige teistelt isikutelt või siis realselt kaasavad kolmandad isikuid ohvri jälitamisesse või ahistamisesse.⁸⁵

Kui vaadata eraldi küberahistamist kui interneti teel tegude toimepanemist, siis on järgnevad teod sellised, mida saab käsitleda, mida saab käsitleda muul viisil eraellu sekkumisena:

- e-posti konto pommitamine ehk lühikese ajaga saadetakse sellises koguses e-kirju postkasti, et see blokeeritakse ning näiteks olulised kirjad enam kohale ei saa jõuda;
- kodulehtede loomine ja avamine ohvri piltide ja andmetega;

---

⁸³ Seletuskiri 385 SE , lk 13.

⁸⁴ Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36, p 182.

⁸⁵ B. H. Spitzberg. The tactical topography of stalking victimization and management. Trauma, Violence, and Abuse. San Diego State University: SagePublications. 10.2002, Volume 3, pg-s 269–270.

- ohvri järele spioneerimine läbi sotsiaalmeedia.⁸⁶

Ahistava jälitamise objektiivses koosseisus esinevate alternatiivsete tegevusviiside analüüsiosa kokkuvõtteks võib tõdeda, et antud kuriteo koosseisus esinevad alternatiivsed teod on laia tõlgendamise võimalusega ja ei ole konkreetselt ühe kindla tegevusena määratletavad. Sellest tulenevalt ei pruugi kannatanul olla selgelt arusaadav sellise ahistava tegevuse äratundmine või tuvastamine.

Kahtlemata on siin oluline eelnevate tegevuste korduvus või järjepidevus ja üksiku teona ei kvalifitseeru tegu ahistava jälitamise koosseisu alla. Siiski ei pea sellised tegevused ja erinevad avaldumisvormid koos esinema ja seega võib iga tegu olla kas ainult ühte tüüpi või ka mitut erinevat, kuid oluline on just nende tegevuste korduvus või järjepidevus kõigi tegude peale kokku, et menetleja saaks analüüsiga edasi minna. Kõrvalseisjale võib mitmete käitumisviiside puhul esmasel vaatlusel tunduda, et need on tavapärased teod ning üldse mitte kuidagi ahistamisega seotud tegevused, kuid kui need muutuvad intensiivseks ning korduvaks ja järjepidevaks, siis tegelikult on need kvalifitseeruvad juba ahistava jälitamisenä.

1.3.4 Tahtevastatus

Kõik ahistava jälitamise koosseisulised teod peavad olema teise isiku tahte vastaselt toime pandud ning see on § -s 157³ ahistava jälitamise objektiivses koosseisus ette nähtud kohustuslik tunnus. Tahtevastatuse puudumist saab vaadelda seega ühelt poolt koosseisu välistava asjaoluna toimepanija suhtes, kus kannatanu on sellisel juhul teod heaks kiitnud või selleks eelneva nõusoleku andnud ja sellest tulenevalt on toimepanija ka neid teostanud.⁸⁷ Seega peab toimepanija osas alati kontrollima peale tegude olemasolu kindlasti ka asjaolu, kas selline tegevus oli toime pandud teise isiku tahte vastaselt või hoopis tema nõusolekul.

Ahistava jälitamise koosseis eeldab kõigi koosseisuliste tegude suhtes tahtevastatuse tuvastamist. Kuna tegu peab olema toime pandud kannatanu tahte vastaselt, siis ei tohiks esineda kannatanu poolset nõusolekut või vabatahtlikku soovi selliseks tegevuseks. Seega saab ahistava jälitamise koosseisu juures kannatanu nõusolek koosseisu välistada, kui see tuleb otse seadusest,⁸⁸ kuid seejuures peab olema ka kaitstav individuaalhüve selle hüve kandja käsutuses, et nõusolek saaks koosseisu välistada.⁸⁹

⁸⁶ Amt für Erwachsenen- und Kinderschutz der Stadt Bern. Gefahren im Internet. Cyberstalking. Stadt Bern: 2017, s -5. Verfügbar: <https://www.bern.ch/themen/sicherheit/schutz-vor-gewalt/stalking-1/downloads/cyberstalking-broschure-bearbeitet.pdf/view?searchterm=cyberstalking> (16.03.2019)

⁸⁷ Sootak 2018, lk 348.

⁸⁸ Sootak 2018, lk 348.

⁸⁹ Samas, lk 350.

Õigushüved ahistava jälitamise osas nagu näiteks eraelu puutumatus, vaimne tervis, au ja hea nimi on tavapäraselt ka kannatanu käsutuses, mida autor analüüsis 1. peatükis. Seejuures tuleb nõusolekut seostada ka ahistava jälitamise puhul just koosseisu konkreetsete tunnustega. Järelikult peab see konkreetse teo suhtes olema antud. Seega ahistava jälitamise koosseisu puhul välistab kannatanu nõusolek juba objektiivse koosseisu tasandil edasise kontrolli ehk see on koosseisu välistav asjaolu.⁹⁰

Samas on teiselt poolt vajalik nõusoleku puudumist hinnata mitte ainult kannatanu ütluste alusel vaid tähelepanu tuleb pöörata hindamisel ka objektiivsetele tehioledele. Sellisteks võivad olla kannatanu eelnevalt antud nõusolek, samuti kontakti võtmise või jälitamise või muul viisil eraellu sekkumise lõpetamine kannatanu nõudmise peale.⁹¹ Samuti, kas kannatanu väljendas enda tahet otse ja arusaadavalt või eeldas ta kaudselt, et isik saab aru, kui näiteks kõnedele ja meilidele ei vastata või reageerita.

Kaheldav on siiski olukord, kus toimepanija otsib pidevalt kontakti näiteks SMS-i või e-kirja teel ja kannatanu talle ka vastab, kuid hiljem väidab, et see oli tema tahte vastaselt toime pandud ja hirmutas teda. Sellisel juhul võib tekkida kahtlus, kas selge tahtevastatus siiski oli otse väljendatud toimepanija suhtes või natukene ikkagi sooviti suhelda ning kiideti see kaudselt heaks. Seega tuleb ka potentsiaalse kannatanu ja teo toimepanija omavahelist suhtlust hinnata tervikuna.⁹²

Arvestades individuaalhüve ja isiku võimalikku käsutust selle üle ehk õigus otsustada kellega suhelda ja kellel lubada oma eraellu sekkuda peab nõusoleku andja ise olema nõusoleku andmiseks ka võimeline ja ka hüve kahjustaja peab olema sellest teadlik.⁹³ Seega ei saa kannatanu olla sellises seisundis, milles ta ei ole võimeline aru saama, et tema õigushüvesid hakatakse kahjustama. Isik peaks olema üldiselt võimeline tegema mõistlikku otsust ning konkreetselt ka aru saama teo ja loa andmise faktilistest asjaoludest ehk mõistma õigushüve kahjustamise ulatust ja sellega seotud riski. Küll ei ole siin nõutav, et kolmas isik kui objektiivne vaatleja peaks seda mõistlikuks.⁹⁴

Eelneva põhjal tekib lisaks ka küsimus, kuidas või mis kujul peab kannatanu nõusolek olema väljendatud ja antud. Riigikohus on määratlenud kannatanu nõusolekut kui teadliku ja vabatahtliku koosseisupärase õigushüve kahjustamise lubamist. Riigikohus selgitab seejuures, et selline nõusolek kehtib konkreetses situatsioonis vaid juhul, kui see on antud enne teo

---

⁹⁰ Samas 2018, lk 347.

⁹¹ M. Kurm. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015. § 141 komm 3.7.2.

⁹² Samas.

⁹³ Sootak 2018, lk 351.

⁹⁴ Samas.

toimepanemist ja kehtib veel õigushüve rikkumise hetkel. Seega ei ole kannatanu nõusolekuna käsitatav lihtsalt õigushüve kahjustamise aktsepteerimine või vägivaldlateo kannatamine. Nii ei ole näiteks teo passiivne talumine hirmust teo toimepanija ees vaadeldav nõusolekuna. Siiski nenditakse, et vorminõuet nõusolekule kehtestada ei saa, ning see võib toimuda ka konkludentsetl.⁹⁵

Eelnevat seisukohta on kinnitanud ka Tallinna Ringkonnakohus otsuses 1-18-1712, kus ahistava jälitamise teo tahtevastasust on jaatatud ka konkludentsete tegude abil, nagu näiteks telefoninumbrite korduv blokeerimine, kontode kustutamine, samuti sõnumitele ja e-kirjadele mittevastamine.⁹⁶ Seega ei pea kannatanu otse ja sõnaselgelt toimepanijale ütleva, et ta ei soovi suhelda ja see peaks olema eelnevate tegude põhjal arusaadav. Järelikult ka lihtsalt mitte reageerimine peaks olema toimepanijale signaaliks, et temaga ei soovita suhelda.

Eelnevast saab järeldada, et ka ahistava jälitamise koosseisu puhul kannatanu nõusolek ei pea vastama konkreetsele vorminõudele ning see võib toimuda ka konkludentsete tegude läbi, kuid kui kannatanu ikkagi aktsepteerib sellist käitumist ja mingilgi viisil tahtevastasust ei väljenda ning laseb konkreetisel käitumisel jätkuda, siis saab esialgu vastav isik mõistlikult oletada, et tegevus ei ole teisele isikule tahte vastane.

Samuti tuleb tähelepanu pöörata Riigikohtu poolt eelnevalt välja toodud täpsustusele, et see ei saa siiski olla lihtsalt teo talumine toimepanija suhtes hirmu või muu alandamise kartuses, see ei saa olla nõusolek omaette⁹⁷ ja seda tuleb seega ka eraldi kontrollida, mis põhjustel kahtlase teo puhul tahtevastasust ei väljendatud.

Arvestades ahistava jälitamise koosseisus esinevate tegude iseloomu ja tihtilugu sotsiaalses elus tavapäraselt ühekordsetena esinemist ehk need teod on tavamõistes ja mitte korduvana näiteks kellegi võrgutamisel või suhtluse alustamisel igapäevased, siis ei saa siin nõuda kannatanu eelnevat nõusoleku vajadust näiteks kontakti võtmise esmastel juhtumitel. Samas juba näiteks kümne järjestikuse korduse puhul saab seda selgelt arvestada ja kui see kujuneb juba oluliselt häirivaks, siis tegevuse lõpetamise nõudmist teise isiku poolt tuleb aktsepteerida ja austada.

Siin saab kokkuvõtteks järeldada, et ahistava jälitamise koosseisu alla mahutamiseks peab tegu olema toime pandud kannatanu tahte vastaselt ehk ei tohi esineda kannatanu enda nõusolekut. Seejuures, kui väidetakse, et esineb kannatanu nõusolek, siis tuleb kontrollida, kas tegemist on kannatanu individuaalhüvega, mis on tema käsutuses ja millise teo suhtes

---

⁹⁵ RKKKo 3-1-1-60-10, p 17.2.; RKKKo 3-1-1-89-11, p 16.1.

⁹⁶ TrtRnKo 1-18-1712, p 5.2.

⁹⁷ RKKKo 3-1-1-60-10, p 17.2.

konkreetselt on nõusolek antud ning kas kannatanu oli võimeline üldse nõusolekut andma. Samuti ei kehti kannatanu nõusolek, mis on antud näiteks hirmu all olemise tõttu ja ei ole vabatahtlikult antud. Küll ei ole üldiselt kannatanu nõusolekule kehtestatud vorminõudeid ja see võib olla nii kirjalik, suuline kui ka konkludentne ning tegudega väljendatud.

1.3.5 Tagajärg

1.3.5.1 Olemus

Tagajärg kuulub ahistava jälitamise põhikoosseisu tunnuste hulka. Oluline on tagajärjedelikti puhul eristada selgelt tegu ja sellega põhjustatud tagajärke, kus viimane on nii ajaliselt kui ka ruumiliselt teost lahutatud, samuti ei ole tagajärg õigusvastase käitumise fakt, teo intensiivsus ega ka teo raskus iseenesest veel teo tagajärg. Tagajärg peab olema tõendatud ja seda peab saama ka kontrollida.⁹⁸ Seega tuleb tegu kui objektiivse koosseisu tunnust selgelt eristada tuvastatavast tagajärjest ehk teo toimumine ei tähenda iseenesest veel vastava koosseisulise tagajärje kaasatoomist. Tagajärg peab olema igal juhul eraldi tõendatud ning kontrollitav ehk põhjuslikus seoses teoga. Riigikohus on täpsustavalt selgitanud, et kriminaalmenetluses ei ole ühtegi tõendamiseseme asjaolu, sealhulgas koosseisulist tagajärge, võimalik tuvastada õigusliku hinnangu alusel. Seda põhjusel, et õiguslik hinnang ei ütle midagi teo tagajärjel välismaailmas tegelikult toimunud või toimumata jäänud muutuste kohta.⁹⁹

Erinevalt ahistava jälitamise koosseisus sätestatud tegudest, mille osas on oluline lisatingimus ka korduvus või järjepidevus, siis tagajärje puhul sellist tingimust eraldi esinema ei pea. Samuti ei ole ka oluline, kui pika ajavahemikuga tagajärg on teost lahutatud. Küll ei tohi süütegu olla KarS § 10 alusel aegunud teo järgi arvestades.¹⁰⁰

Ahistava jälitamise koosseisus § -s 157³ on sätestatud kolm alternatiivset tagajärge, milleks on hirmutamine, alandamine või muul viisil oluliselt häirimine. Need tagajärjed on kõik individuaalsed ja isikust lähtuvad, eriti viimane variant, kus muu viis oluliselt häirida võib olla isikust tulenevalt erinevalt avalduv ehk ühte isikut häirib üks toiming, teist aga mitte. Samuti on kõik koosseisus välja toodud tagajärjed alternatiivsed ehk igäühel neist piisab ahistava jälitamise tagajärjedelikti koosseisu täitmiseks, kuid see ei välista ka nende koos esinemist. Oluline on siinkohal märkida, et vajalik on siiski ahistava jälitamise tagajärjedelikti koosseisu lõpuleviimiseks vähemalt ühe alternatiivse tagajärje saabumine ning põhjusliku seose tõendamine konkreetsete tegude ja tagajärje vahel.

⁹⁸ Sootak 2018, lk 204.

⁹⁹ RKKKo 3-1-1-61-06, p 22.

¹⁰⁰ Sootak 2018, lk 205.

Ahistava jälitamise koosseisu puhul väljendub tagajärg eelkõige mittevaralises vormis ehk isiku vaimsele tervisele kahju põhjustamises, mis võib avalduda näiteks isikule hirmutunde, alanduse või olulise häirituse kaasa toomises ja sellest tekkinud emotsionaalsetes pingetes. Need võivad väljenduda raskemal juhul ka depressioonina, unehäiretena ning stressina.¹⁰¹ Moraalse ehk mittevaralise kahju all peetakse silmas ennekõike mittevaralise, erandina ka varalise õigushüve rikkumisega kaasnevaid psühholoogilisi. Hingelised kannatused võivad olla näiteks alandustunne, solvumine, hirm, nõrdimus, mure ja kaotusvalu.¹⁰² Seega on ka siin tagajärjeks võimalik mittevaraline kahju kui moraalne kahju, mida ahistava jälitamise tegevused võivad põhjustada. Varalise kahju poole pealt saab siin esineda ka saamata jäänud tulu, kui isik ei suuda näiteks hirmutunde või alanduse ja sellest tekkinud depressiooni või stressi tagajärjel tööle minna ning peab võtma haiguslehe enda ravimiseks. Selle tulemusel väheneb ka töötasu ja kaasnevad ravikulud näiteks psühholoogi või muu eriarsti näol.

Depressiooni, hingelist valu, emotsionaalset pinget võib käsitleda ka kõrvaltagajärjena, millele saavutamisele toimepanija otse ei mõelnud, kuid ta pidi võimalikuks pidama, et need selliste tegevustega võivad kannatanule kaasneda.¹⁰³

1.3.5.2 Hirmutamine

Esimese alternatiivse tagajärjena on ahistava jälitamise koosseisus ette nähtud hirmutamine. Autori hinnangul on hirmutunne isikupõhine seisund ja kindlasti sõltub suuresti inimese taluvusest ja emotsionaalsusest. Nii on ka karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas välja toodud, et ühel juhul võib kannatanu hirmu tunda, kuid teisel juhul võib olla jälle kannatanu tugev isiksus ja seda mitte tunda.¹⁰⁴ Seega tekib küsimus, mis on hirmutunne ja kuidas seda tõlgendada.

Hirmutunde esilekutsumine võib seisneda hingelise valu kui vaimse või psüühilise kannatuse põhjustamises.¹⁰⁵ Hirmutunnet on defineeritud kui emotsiooni, mis on subjektiivne tundeelamuslik reageering sise- või välisärritajatele.¹⁰⁶ Seejuures on hirm üks

---

¹⁰¹ P. E. Mullen, M. Pathe. The impact of stalkers on their victims. The Royal College of Psychiatrists, 1997, volume 170, issue 1, pp 12-17.

¹⁰² J. Jäätma, I. Pilving. Põhiseaduse § 25 kamm 13. Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Arvutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=30&p=25> (16.03.2019)

¹⁰³ Sootak 2018, lk 249.

¹⁰⁴ Seletuskiri 385 SE, lk 12.

¹⁰⁵ P. Pikamäe. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015. § 290¹ kamm 4.3.

¹⁰⁶ T. Bachmann. Psühholoogia. Raamat juristile. Tallinn: Juura 2015, lk 91.

baasemotsioonidest.¹⁰⁷ Samuti on hirmutundele iseloomulik ärevusseisund, mis omakorda võib tekitada unetust, rahulolematust, kohmetust, ebakindlust ja kurvameelsust.¹⁰⁸

Autor on arvamusel, et hirm on üks faktoritest, mis kannatanuid hoiab kuriteost teatamast ning tekitab tõsisemaid tagajärgi, mis võivad avalduda raskemate kuritegude näol.

1.3.5.3 Alandamine

Teise alternatiivse tagajärjena on ahistava jälitamise koosseisus ette nähtud alandamine. Alandamist on defineeritud kui kannatanu üle irvitamist teoga või verbaalselt, samuti tema sundimist alandavatele tegudele.¹⁰⁹ Veel võib alandamisega tegemist olla, kui isiku eneseväarikust kahjustatakse.¹¹⁰ Eneseväarikust kahjustavana saab autori hinnangul siia alla paigutada isiku kohta laimava info edastamist näiteks interneti keskkonda, tööandjale,¹¹¹ lähikondlastele jne. Samuti isiku kohta privaatsete, näiteks varasemast kooselust isiklike piltide, videoklippide üleslaadimist interneti keskkonda või teistele isikutele ja sinna juurde tõele mittevastava info lisamist, mis näitab teist isikut halvas kuvandis ja moonutab tegelikkust.

Autor leiab, et alandamisega on võrdsustatud teatud juhtudel ka isiku solvamine, kui lähtuda sellest, et solvamist on defineeritud kui isiku väarikuse alandamist ebasüüdsas vormis näiteks sõimu, roppuste ja nilbustega.¹¹² Ahistava jälitamise puhul on reaalne, et sõimamine, roppuste või muude ebasüüdsate väljendite kasutamine alandavad isikut, kellele see on suunatud.

1.3.5.4 Muul viisil oluliselt häirimine

Kolmanda alternatiivse tagajärjena on ahistava jälitamise koosseisus ette nähtud muul viisil oluliselt häirimine. Seega kui esimesed alternatiivsed tagajärjed ei ole tõendatavad või isik ei tunne hirmu ega alandatust on olemas üsna lai ja avatud võimalus, et lugeda mingi muu olukord kannatanut häirivaks, kuid seejuures on märgitud lisatingimus, et selline häirimine peab olema ka oluline, mitte lihtsalt tavapärase häirimine. Muu viis väljendub siin kõiges muus, mis ei ole hirmutunde ega ka alandamisega kaetav. Seega peab tegemist olema olukorraga, mis otseselt isikut ei hirmuta ega ka alanda, kuid häirib siiski tema eraelu toimimist olulisel määral.

---

¹⁰⁷ Bachmann 2015, lk 95.

¹⁰⁸ Bachmann 2015, lk 97.

¹⁰⁹ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015. § 58 komm 3.

¹¹⁰ Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 41.

¹¹¹ Seletuskiri 385 SE, lk 13.

¹¹² J. Sootak. Karistusõiguse eriosa terminitest isikuvastaste süütegude näitel. - Õiguskeel 2017/3, lk 11.

Autori hinnangul võib olla näiteks stress üks väljendusviis, mis võib kannatanule intensiivsete sekkumiste tagajärjel saabuda ja mida on võimalik tõlgendada muu viisi alla ning olulise häirimisena. Stressi on defineeritud kui pingeseisundit, mis tekib välis- ja sisekeskkonna ulatuslikul muutumisel stressitekitajate ehk stressorite mõjul. Nendeks võivad olla ka trauma, agressioon või püsiv ja tugev ohutunne, kuid ka mistahes põhjustel aset leidev pikaajaline psüühiline pinge, mis on autori hinnangul ahistavale jälitamisele iseloomulik tunnus.¹¹³

Seega võib tegevus olla sõltuvalt isiksuse tüübist kannatanule mitte hirmutav ega ka alandav, kuid häirida teda oluliselt. Kindlasti tuleb rõhutada, et see peab siiski isiku heaolu oluliselt mõjutama ja segama, mitte lihtsalt häirima.

1.3.6 Põhjuslik seos ja objektiivne omistamine

Ahistava jälitamise koosseisu puhul on tegemist nagu eelnevalt mainitud ühe võimalusena materiaalse delikti ehk tagajärjedeliktiga, seega on kohustuslik tõendada, et tegemist on just konkreetse isiku tegevusega ja selle tulemusel põhjustatud tagajärjega. Seega saab isik vastutada konkreetsete tagajärgede eest ainult siis, kui need tagajärjed on talle omistatavad.¹¹⁴

Ahistava jälitamise koosseisu puhul peab olema tegijale omistatud vähemalt üks kolmest tagajärjest, milleks võib olla teise isiku hirmutamine, alandamine või muul viisil oluliselt häirimine. Tagajärgi saab omistada toimepanijale kahel alusel. Põhiliseks omistamise aluseks on põhjuslikkus ehk kausaalsus, mis tuleneb KarS § 12 lg -st 2, kui objektiivse koosseisu tunnus, mille puhul peab olema ahistaja tegevus põhjuslikus seoses ahistava jälitamise koosseisus sätestatud tagajärjega. Lisaks tuleb kontrollida täiendavaid nõudeid, milleks on normatiivne ehk objektiivne omistamine.¹¹⁵

Põhjuslikkuse tuvastamist alustatakse üldlevinud vajaliku tingimuse ehk *conditio sine qua non teooriaga*, mis tähendab tingimust, ilma milleta ei ole.¹¹⁶ Seega tuleb tuvastada konkreetne ahistava jälitamise üks või mitu alternatiivset tegu ja kontrollida, kas ilma selle teota või tegudeta oleks ahistava jälitamise koosseisuline tagajärg saanud. Kui see on nii ja teo äramõtlemissel langeb ära ka tagajärg, siis võime väita, et toimepandud tegu ka tagajärje põhjustas.¹¹⁷

Ahistava jälitamise koosseisu puhul tuleb alati arvestada, et sellised teod peavad olema vähemalt korduvad või järjepidevad, seega ei saa siin piisavaks pidada ainult ühte tegu, mis

---

¹¹³ Bachmann 2015, lk 97.

¹¹⁴ Sootak 2018, lk 208.

¹¹⁵ Sootak 2018, lk 208-209.

¹¹⁶ Sootak 2018, lk 210.

¹¹⁷ Sootak 2018, lk 210.

on põhjuslikus seoses ning on tagajärje kaasa toonud. Samuti on võimalus, et on mitmeid alternatiivseid ja järjepidevaid tegusid, mis küll eraldi ei oleks tagajärge põhjustanud, kuid just oma kogumis ja pikaajalises kestvuses seda teevad. Seega on võimalus, et mõne teo mõttelisel kõrvaldamisel, ei pruugi tagajärg kohe ära langeda ja seda tuleb kontrollida juhtumi põhiselt ja eraldi.¹¹⁸ Seega mitme teo puhul tuleb analüüsida kõiki tegusid eraldiseisvalt ja just arvestada spetsiifilisi ahistava jälitamise koosseisule vastavaid tegusid ning välistada teod, mis ei vasta antud koosseisule.¹¹⁹ See tähendab, et kui tegude kogumis on kohtumised ja kokkusattumised kannatanuga, mis on plaanipärased näiteks lahutuse või hooldusõiguse küsimuste lahendamiseks, tuleks need välistada. Samas kui isik lubatud kohtumise käigus hakkab kannatanut jälitama või muul viisil sekkuma asjadesse, mis ei puutu kokkulepitud suhtluse juurde, siis lubatud teod tuleb välja sorteerida ja tagajärje põhjustamisel tuleb arvestada vaid koosseisule vastavaid tegusid.

Kui põhjuslik seos on kontrollitud ja tuvastatud, siis tuleb järgnevalt kontrollida, kas see on ka isikule objektiivselt omistatav ehk kas isik on põhjustanud tagajärje oma vastutusallas oleva ja tema poolt valitsetava põhjusliku ahelaga.¹²⁰ Tegemist on objektiivse koosseisu viimase kontrolli elemendiga, mille põhjal saab otsustada, kas objektiivne koosseis saab täidetud, kui eelnevad tunnused olid olemas või mitte. Seega tuleb leida järgnevalt vastus küsimusele, kas teole järgnenud tagajärge saab õiguslikult pidada toimepanija kätetöökaks või mitte.¹²¹

Selleks tuleb kontrollida objektiivse omistamise kahte peamist etappi, milleks on õiguslikult relevantse ohu loomine ja selle realiseerumine tagajärjes.¹²² Eelnevast nähtub, et kuna tegemist on just objektiivses vormis omistamisega, siis ei lähtuta toimepanija isiklikust hinnangust vaid objektiivse kõrvalvaataja seisukohast. Küll lahendatakse subjektiivseid hinnanguid puudutavad küsimused koosseisu kontrollimisel tahtluse juures.

Esimese tunnuse ehk relevantse ohu loomise juures, peab toimepanija oma koosseisupärase tegevusega olema loonud olukorra, millega ta tekitab ohu, kus keskmise mõistliku *ex ante* vaatleja hinnangu kohaselt võib koosseisupärane tagajärg saabuda.¹²³ Ahistava jälitamise puhul tuleks järgnevalt vaadelda koosseisupäraseid tegusid ning analüüsida, kas need on tavapärased ja tekitaks tagajärjed nagu seda on hirmutamine, alandamine või ka muul viisil oluliselt häirimine mõistliku objektiivse vaatleja hinnangu kohaselt või mitte. Näiteks kui isik helistab kannatanule korduvalt ja midagi halba ei ütle, kuid iga päev helistab ja kutsub

---

¹¹⁸ Sootak 2018, lk 210

¹¹⁹ Sootak 2018, lk 210

¹²⁰ Sootak 2018, lk 221.

¹²¹ J. Sootak. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2010, lk 266.

¹²² Sootak 2018, lk 222.

¹²³ Sootak 2018, lk 222.

kohtumisele, siis võib see koosseisu täita küll olulise häirimisena konkreetse isiku põhiselt, kuid kas see siiski on piisav kuriteoks või pigem sotsiaaladekvaatne ja talutav tegevus, kui inimene tahab suhet luua ja proovib korduvalt ja püsivalt seda saavutada. Küsimus on ka selles, et kui pikaajaliseks selline helistamine lõpuks kujuneb ja kuidas ta täpselt hakkab isikut häirima. Kui helistamine hakkab juba teiste kõnede vastuvõtmist segama ja tekitab sellega probleeme isiku kätte saamisel, siis saab seda autori hinnangul käsitleda juba olulise häirimisena keskmise mõistliku isiku vaatest.

Samuti on võimalus, et kui oht oli juba enne tegu olemas, siis peab toimepanija olema seda suurendanud, et tegu talle omistada.¹²⁴ Ahistava jälitamise puhul saab tuua näiteks isiku töötamise kohas, kus on turvakaamerad ning toimepanija on töökohustusena peabki turvakaameraid pidevalt jälgima. Nüüd kui turvatöötaja hakkab talle usaldatud seadmeid kasutama ära teise isiku jälgimiseks ja ahistamiseks, on see juba väljumine tööülesannete piiridest.

Relevantse ohu olukorra omistamist on võimalik ka välistada ja selleks on kaks võimalust. Esimesel juhul isik üldse ei loonud ohtu ega ka ei suurendanud seda, vaid hoopis vähendas ohtu. Teisel juhul isik küll loob oma tegevusega ohu, kuid tegemist on sotsiaaladekvaatse käitumisega, milles sisalduv võimalik oht on lubatud käitumisse sisse arvestatud.¹²⁵

Ahistava jälitamise puhul saab siin taas tuua näitliku olukorra turvakaameratega, kus tööandja on lubanud jälgida kaamerate vaateväljas toimuvat selleks määratud töötajal, kuid ta ei saa täielikult välistada, et töötaja ei hakka tööülesannete käigus kedagi jälgima ning ahistama. Tööandjale sellisel juhul tagajärge omistada ei saaks.

Teise etapina tuleb kontrollida ohu realiseerumist tagajärjes, mida saab toimepanijale omistada vaid siis, kui oht on juba tekkinud või seda võimalust on suurendatud ning see avaldub ka tagajärjena.¹²⁶ Samuti tuleb iga konkreetse juhtumi puhul hinnata, kas isiku tegevuse tulemusel senine põhjuslik ahel muutub ja mil määral ning kas seetõttu ka tagajärg muutub.¹²⁷

Riigikohus on täpsustanud objektiivse omistamise kontrolli osas, et sisuliselt tuleb esitada küsimus, kas üldise elukogemuse põhjal on alust pidada võimalikuks või tõenäoliseks, et isiku käitumine vallandab just sellise kausaalahela kulgemise, mis päädib ühe või teise koosseisupärase tagajärje saabumisega. Sellise lisanõude esitamise mõtteks on piirata ekvivalentsus teooria äärmiselt laia toimeala ning eitada juba objektiivse koosseisu

---

¹²⁴ Sootak 2018, lk 222.

¹²⁵ Sootak 2018, lk 223-224.

¹²⁶ Sootak 2010, lk 273.

¹²⁷ Sootak 2010, lk 273.

realiseeritust ebatavaliste kausaalahelate või õiguslikult aktsepteeritud ohuolukordades. Ka senises kohtupraktikas on nenditud, et näiteks olukorras, kus objektiivse kõrvalseisja seisukohast ei ole koosseisus sisalduv tagajärg hinnatav süüdistatava toimepandud teo tüüpilise tagajärjena, tuleb eitada juba isiku käitumise objektiivset koosseisupärasust.¹²⁸

Arvestades ahistava jälitamise koosseisus ette nähtud alternatiivseid tagajärgi, milleks on hirmutamine, alandamine või muul viisil oluline häirimine, võime väita, et need kõik on subjektiivselt hinnatavad olukorrad ja ei ole üheselt selge, et just sama tegevus kindlasti igale isikule sellise tagajärje kaasa tooks. Seega tuleb objektiivsel omistamisel hinnata ka ahistava jälitamise kahtluse tekkimisel objektiivse kõrvalseisja vaatepunktist lähtuvalt, kas see on tavapärane sotsiaalne tegevus või mitte. Seda selleks, et ära hoida liialt laia toimeala ja sotsiaaladekvaatseid juhtumeid, mis ei nõua üldjuhul karistusõiguslikku sekkumist ning on lahendatavad muul moel.

1.4 Subjektiivne koosseis

1.4.1 Tahtluse liigid

Ahistava jälitamise koosseisust nähtub, et tegemist ei saa olla ettevaatamatuses toime pandud kuriteoga, vaid see nõuab tahtlikku tegutsemist. Eelkõige tuleneb see KarS § 15 lg -st 1, kus on täpsustatud, et karistatav saab olla kuriteona üksnes tahtlik tegu, välja arvatud juhul, kui karistusseadustik näeb ette karistuse ka ettevaatamatu teo eest. Ahistava jälitamise koosseisu puhul sellist alternatiivset ettevaatamatuses põhjustatud karistatavat koosseisu karistusseadustikust ei tulene.

Samuti rõhutab Istanbuli konventsioon ja selle seletuskiri jälitamise artiklis 34 üheselt, et ahistava jälitamise puhul peab olema tegemist teise isiku vastu suunatud tahtliku tegevusega.¹²⁹ Samuti on tahtluse olulisus välja toodud ka karistusseadustiku seletuskirjas.¹³⁰ Seega ahistava jälitamise kuriteokoosseisu puhul ei saa olla tegemist subjektiivse koosseisu ühe elemendina ettevaatamatuses toime pandud kuriteoga ja esinema peab igal juhul tahtlus.

Järgnevalt analüüsib autor võimalusi ahistava jälitamise koosseisu kontekstis, mis liiki tahtluse vorme esineb ja millised neist on nõutavad ahistava jälitamise alternatiivsete koosseisude puhul. Ahistava jälitamise puhul on tegemist kahe alternatiivse koosseisuga, kus ühe võimalusena on ahistav jälitamine toimepandav tagajärje põhjustamisega ehk

¹²⁸ RKKKo 3-1-1-102-16, p 9.

¹²⁹ Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36, p 182. Arvutivõrgus: http://www.enu.ee/lisa/611_Istanbuli%20seletuskiri.pdf. (17.03.2019)

¹³⁰ Seletuskiri 385 SE, lk 11.

tagajärjedeliktina ja teise võimalusena teodeliktina ning seega tuleb mõlema koosseisu tüübi puhul nõutavaid subjektiivse koosseisu elemente eraldi analüüsida.

Karistusseadustikus on § 12 lg 3 järgi loetletud võimalikud subjektiivse koosseisu tunnused, milleks on tahtlus või ettevaatamatus ning lisaks motiiv, eesmärk või ka muu tunnus. Ahistava jälitamise puhul välistame ettevaatamatuse mõlema koosseisutüübi puhul.

KarS § 16 lg -s 1 on sätestatud üheselt võimalikud tahtluse liigid, milleks on kavatsetus, otsene tahtlus ning kaudne tahtlus. Samuti on kõik eelnevad tahtluse liigid ka otse seaduses defineeritud. Kavatsetus kui kõige rangem tahtluse liik on sätestatud KarS § 16 lg -s 2. Otsene tahtlus on sätestatud KarS § 16 lg -s 3 ning kaudne tahtlus kui kõige leebem tahtluse liik on sätestatud KarS § 16 lg -s 4.s

Tahtluse liikide omavahelise eristamise ja kontrolli puhul on olulised kaks elementi, milleks on intellektuaalne -ja voluntatiivne element. Intellektuaalse elemendi puhul tuleb kontrollida, kas ja mil määral oli toimepanija teadlik oma käitumise koosseisupärasusest ja voluntatiivse elemendi juures tuleb kontrollida tema suhtumist toimepandusse tahtelisest küljest.¹³¹ Eelnevat kinnitab ka Riigikohus.¹³² Tahtlust tuleb kontrolliga seega kõikide süüteo koosseisu asjaolude suhtes, mis on subsumeeritavad ahistava jälitamise objektiivse koosseisu elementide alla ja milleks on just välismaailmast tulenevad asjaolud ehk mitte pelgalt konkreetses eriosa koosseisus väljatoodud tunnused.¹³³

Ahistava jälitamise koosseisu puhul on sellisteks elementideks teine isik, korduvus või järjepidevus, erinevad teod nagu kontakti otsimine, jälgimine või muul viisil eraellu sekkumine. Samuti peab ahistava jälitamise tagajärjedelikti puhul olema kindlasti ka tagajärjena hirmutamine, alandamine või muul viisil oluliselt häirimine tahtlusega kaetud. See ei tähenda koosseisu juriidilisi tunnuseid, vaid välismaailmas avalduvaid konkreetseid asjaolusid.¹³⁴ Samuti peab tahtlus esinema ka põhjuslikus seoses teo ja tagajärje vahel ning samuti teatud asjaoludel objektiivse omistamise põhistamisel. Küll ei pea eelnevad tingimused põhjusliku seose osas olema ettekujutatavad üksikasjalikult vaid piisab, kui see on ettenähtav mõistliku inimese tasandil põhilistes punktides.¹³⁵ Tagajärjedelikti koosseisu puhul on seega ahistava jälitamise kuriteo toimepanemisel tegemist kongruentse süüteo koosseisuga, mis

---

¹³¹ Sootak 2018, lk 235-236.

¹³² RKKKo 3-1-1-44-16, p 19.

¹³³ Sootak 2018, lk 237.

¹³⁴ Samas.

¹³⁵ Sootak 2018, lk 245-246.

tähendab, et tahtlus peab katma kõik koosseisu objektiivsed asjaolud, kuid ei midagi rohkemat.¹³⁶

1.4.1.1. Tagajärjedelikt

Järgnevalt analüüsib autor ahistava jälitamise koosseisu ühe alternatiivina tagajärjedelikti puhul nõutavat tahtluse liiki ja määra. Kõige intensiivsema tahtluse liigina on KarS § 16 lg 2 sätestatud kavatsetus. Ahistava jälitamise tagajärjedelikti koosseisu osas nähtub, et kohustusliku tingimusena kavatsetust kuskilt ei tulene kuna ei ole sätestatud ei tegude ega ka tagajärje osas kohustuslikku eesmärki ega ka viidet teadlikkusele. See ei välista loomulikult kavatsetuse esinemist, mis võib praktikas sageli esineda, kuid see ei ole kohustuslik tingimus.

Kavatsetusest vähema intensiivsusega tahtluse liigiks on KarS § 16 lg 3 järgi otsene tahtlus, mille juures on oluline just toimepanija teadlikkus teatud tagajärje kaasatoomisest. Oluline on seega just intellektuaalne element ehk teadmine tagajärje saabumisest ja vähem tähtsust omav on voluntatiivne element, milles isik möönab tagajärje saabumist.¹³⁷ Samuti ei ole ahistava jälitamise koosseisus viiteid teadlikkusele kui otsese tahtluse nõudele.

Kõige vähem intensiivsemaks tahtluse liigiks sätestab KarS § 16 lg 4 kaudse tahtluse. Toimepanija ei pea olema tagajärje saabumises kindel vaid peab seda tõenäoliseks pidama.¹³⁸ Ahistava jälitamise tagajärjedelikti puhul on selge, et just minimaalseks vajalikuks tahtluse esinemiseks on nõutav vähemalt kaudse tahtluse olemasolu objektiivse koosseisu suhtes, kuna ei ole nõutud ei teadlik ega eesmärgipärane tegevus.

Seega ahistava jälitamise objektiivsete koosseisu elementide osas peab toimepanija vähemalt tõenäoliseks pidama tagajärje saabumist või tal on selle saabumise osas ükskõik. Kuna kaudne tahtlus on üsna sarnane ettevaatamatuse ühe elemendi kergemeelsusega ja ahistava jälitamise koosseis ei ole subjektiivsest küljest täidetav ettevaatamatusest, peab autor oluliseks neid tunnuseid omavahel eristada.

KarS § 18 lg 2 järgi kergemeelsusega võrreldes on intellektuaalne osa kaudse tahtlusega samasugune ja nende eristamine saab toimuda vaid voluntatiivse elemendi pinnalt.¹³⁹

KarS § 16 lg 4 ja KarS § 18 lg 2 võrdlemisel, kus kaudse tahtluse korral isik peab möönma koosseisulise tagajärje saabumist, kuid kergemeelsuse korral püüab ta seda tähelepanematusse või kohusetundetuse tõttu vältida. Ahistava jälitamise puhul tuleb seega nentida, et kui isik püüab oma tegude toimepanemisega mingil moel tagajärje saabumist vältida ja teeb selleks

---

¹³⁶ Sootak 2010, lk 290.

¹³⁷ Sootak 2018, lk 253.

¹³⁸ Sootak 2018, lk 255.

¹³⁹ Sootak 2018, lk 256; RKKKo 3-1-1-79-15, p 6.

midagi reaalselt, siis sellisel juhul ei saa me kaudset tahtlust jaatada. Samas on Riigikohus ettevaatamatuse puhul lisaks selgitanud, et kui isik loodabki tagajärje mittesaabumisele, siis selline lootus peab olema isiku üldist elukogemust ja teospetsiifikat arvestades adekvaatne ehk peab tuginema isiku poolt äratuntud asjaoludele, mis lubavad tal mõistlikult uskuda, et tema poolt loodud oht ei realiseeru tagajärjes.¹⁴⁰

Samuti vajab selgitamist kaudse tahtluse ja kergemeelsuse puhul voluntatiivne element ehk tagajärje saabumise möönmine ja lootmine tagajärje saabumata jäämisele. Möönmisena on nõustumisteooria järgi seotud olukord, kus isik on tagajärje saabumise sisemiselt heaks kiitnud või selle saabumist arvesse võtnud. Kergemeelsusena on käsitletud aga olukorda, kus isik jätab sisemuses tagajärje kõrvale ehk lükkab selle tagasi.¹⁴¹ Teistel teooriatel autor ei peatu, kuna Eesti kohtupraktika vastab kõige enam nõustumis- ehk heakskiiduteooriale.¹⁴²

Seega kui ahistava jälitamise toimepanija möönab tagajärje saabumist ja midagi ette ei võta või kui võtab, kuid üldist elukogemust arvestades ei ole selline tegevus adekvaatne ja mõistlikult usutav tagajärje ärahoidmiseks või selle vältimiseks, siis ei ole tegemist kergemeelsusega ja saab ahistava jälitamise puhul tugineda kaudsele tahtlusele. See on oluline võrdlus ja erinevus, kuna ettevaatamatuse esinemise korral on ahistava jälitamise koosseis täitmata ning edasine kontroll ja vastutus välistatud.

Kokkuvõtvalt on ahistava jälitamise tagajärjedelikti koosseisu puhul vajalik subjektiivse koosseisu minimaalseks jaatamiseks vähemalt kaudse tahtluse olemasolu ja seda ei saa jätta seda võrdlemata ettevaatamatusest ja sellest tulenevalt kergemeelsusest, kuna nad on omavahel sarnased ja võivad erimeelsusi põhjustada ning vastutuse välistada.

1.4.1.2. Teodelikt

Teise alternatiivse koosseisu võimalusena analüüsib autor ahistava jälitamise teodelikti osas nõutavaid subjektiivseid tunnuseid. Ahistava jälitamise teodelikti koosseis näeb ette objektiivse koosseisu elementidena: teise isiku, alternatiivsed teod nagu kontakti otsimine, jälgimine või muul viisil eraellu sekkumine ja samuti tegude suhtes esineva korduvuse või järjepidevuse. Erinevalt tagajärjedeliktist ei ole siin kohustuslikud tunnused tagajärg ja põhjuslik seos. Siinjuures on oluline erinevus, et kui süüdlane tegusid toime paneb, siis peab olema tegevuse eesmärgiks isikut hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida, kuid tagajärje saabumine ei ole nõutav ega ka kohustuslik tunnus.

---

¹⁴⁰ RKKKo 3-1-1-4-08, p 19.

¹⁴¹ Sootak 2018, lk 257

¹⁴² Sootak 2018, lk 258

Seega tuleb teodelikti puhul kontrollida kõigi objektiivsete elementide suhtes kavatsetuse olemasolu KarS § 16 lg 2 järgi. Järelikult peab ahistava jälitamise toimepanijal olema eesmärk tekitada kannatanule hirmu, alandust või muul viisil olulist häiritust oma tegevustega, kuid ei ole oluline, et eelneva tegevuse tulemusel tagajärg üldse saabuks.

Tegemist on samuti kongruentse koosseisuga, kus teodelikti osas tervikuna peab esinema kavatsetus nii tegude kui ka soovitava eesmärgi suhtes, seega langeb objektiivsete ja subjektiivsete tunnuste ulatus kokku.¹⁴³ Mittekongruentse süüteo koosseisuga ei ole ahistava jälitamise teodelikti koosseisu puhul tegemist seetõttu, et olema peab eesmärk kannatanut hirmutada just kontakti otsimise, jälgimise või muul viisil tahtevastase eraellu sekkumisena või kannatanut alandada või muul viisil oluliselt häirida. Samas ei pea siin olema võimaliku tagajärje suhtes eesmärki, sest objektiivne koosseis seda eraldi ei nõua.¹⁴⁴ Seega peavad olema ka objektiivse koosseisu elemendid sama ulatusega, mis subjektiivses koosseisus.¹⁴⁵

Eelnevast tulenevalt peab ahistava jälitamise § 157³ süüteo toimepanijal teodelikti puhul esinema eesmärk nii kannatanu isiku kui ka korduvate või järjepidevate tegude suhtes teda hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida ning ta peab oma eesmärgi täitmist vähemalt võimalikuks pidama (KarS § 16 lg 2). Seejuures, kui sellise eesmärgipärase tegevusega täidetaksegi eesmärk ehk saabub üks alternatiivsetest tagajärgedest, siis tagajärje osas piisab vähemalt kaudsest tahtlusest, kuna sellisel juhul on tegemist juba tagajärje deliktiga, mille suhtes pole eesmärk nõutav.

Kirjanduses on välja toodud abistavaks tõlgendamiseks veel üldreegel, kus kõikides koosseisudes, milles toimepanija eesmärk on õigushüve kahjustamine, tuleb tunnust eesmärk tõlgendada laiendavalt ja lugeda koosseis täidetuks ka otsese või kaudse tahtluse korral ja teise variandina, kus tunnus eesmärk tähistab toimepanija motiivi ehk põhjust, miks ta üldse keelatud teo toime paneb, saab eesmärk esineda üksnes kavatsetusena.¹⁴⁶

Ahistava jälitamise koosseisu iseloomust lähtudes, kus toimepanija teo põhjus on pigem just isikule tekitada vaimseid kannatusi ja näiteks kätte maksta lahkumineku, petmise, armukadeduse või muu eest ning see ongi tema teo peamine motiiv, peaks siin selgelt tuginema üksnes kavatsetuse tunnusele. Autor on seisukohal, et iga ahistava jälitamise juhtumi lõikes tuleks teodelikti korral tõlgendada eesmärki juhtumipõhiselt ning kavatsetust nõudvaks. Seega peab teodelikti puhul ahistava jälitamise toimepanijal olema kõigi objektiivse koosseisu tunnuste suhtes eesmärk ehk kavatsetus. Otsese või kaudse tahtlusega

---

¹⁴³ Sootak 2018, lk 245.

¹⁴⁴ Sootak 2018, lk 246.

¹⁴⁵ Sootak 2018, lk 245.

¹⁴⁶ Sootak 2018, lk 252.

teodelikti koosseisu täide viia ei ole võimalik ning sellisel juhul peab esinema juba ette nähtud tagajärg, et isik vastutusele võtta.

1.5 Kaasaaitaja ja ahistav jälitamine

Ahistava jälitamise koosseisu ülesehitust ja elemente vaadates saab eeldada, et see on peamiselt seotud konkreetse toimepanijaga, kuid siiski on olema ka võimalus, et toimepanija kasutab ahistava jälitamise täideviimiseks kolmandaid isikuid, näiteks sõpru, tuttavaid või töökaaslaseid. Seda võidakse teha, kui soovitakse ennast varjata, vastutust vältida, enda tuvastamist raskendada või puudub võimalus ise tegu toime panna. See on sarnane ka eraviisilise jälitustegevuse KarS § 137 puhul, kus vahel on palutud näiteks jälitustegevust ellu viia kolmandal isikul, kelle kaudu saadakse infot jälitatava kohta.¹⁴⁷

Autor analüüsib ahistava jälitamise koosseisu mõistes lühidalt KarS § 22 lg 1 järgi osavõtjana kaasaaitajat, sest selle esinemine on autori hinnangul tõenäolisem kui kihutamine.

Kaasaaitaja on KarS § 22 lg 3 järgi isik, kes tahtlikult osutab teise isiku tahtlikule õigusvastasele teole füüsilist, ainelist või vaimset kaasabi ehk tegemist on teise isiku õigusvastase teo soodustamisega.¹⁴⁸ Oluline on siinkohal täideviija ja tema tegu ning kui ei ole täideviijat, ei saa olla ka osavõtjat ehk antud juhul kaasaaitajat.¹⁴⁹ Seega peab teo toimepanija põhitegu vastama ahistava jälitamise koosseisu tunnustele ning peab olema tuvastatud vähemalt õigusvastasuse tasandini tulenevalt KarS § 22 lg -st 3. Kaasaaitamine on välistatud, kui toimepanija põhiteos ei tuvastata ahistava jälitamise koosseisule vastavust.¹⁵⁰

Kaasaaitamise puhul ei ole vajalik, et täideviija oleks süüdi mõistetud ja karistatud või üldse kindlaks tehtud. Viimasel juhul on aga oluline, et täideviimistegu on vaieldamatult olemas ja seega tuleb tegu tingimata tuvastada, kuid täideviija isiku olemasolu ei ole vajalik.¹⁵¹ Sama seisukohta on kinnitanud ka Riigikohus.¹⁵²

Kaasaaitamine võib toimuda KarS § 22 lg 3 järgi kolmes erinevas vormis, milleks on füüsiline, aeline ja vaimne kaasabi. Füüsiline kaasabi on suunatud täideviija tegevuse positiivsele mõjutamisele, näiteks eeltingimuste loomine, takistuste kõrvaldamine või ka valvamine.¹⁵³ Aeline kaasabi on seevastu suunatud süütevahendi muretsemisele või selle

---

¹⁴⁷ Seletuskiri 385 SE, lk 18.

¹⁴⁸ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 22 komm 7.

¹⁴⁹ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 22 komm 3.

¹⁵⁰ Sootak 2018, lk 552.

¹⁵¹ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 22 komm 3.

¹⁵² RKKKo 3-1-1-1-00, p VI.

¹⁵³ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 22 komm 8.

hankimise toetamisele, kas rahaliselt või muul moel.¹⁵⁴ Võimalus on ka vaimseks kaasabiks, mis on suunatud just täideviija psüühika positiivsele mõjutamisele, milleks võib olla nõuanne, juhatus või süüteo plaani koostamine ning tugevdatakse või soodustatakse toimepanija teotahet.¹⁵⁵

Ahistava jälitamise tegude alternatiivseid võimalusi silmas pidades võib selline olukord olla aktuaalne. Kaasaaitajaks võib olla näiteks isik, kes edastab täideviijale kannatanu e-posti aadressi, sotsiaalmeedia konto andmed, uue telefoni numbri, elukoha aadressi või laenab täideviijale näiteks videoseadmeid, jälitusseadmeid või muud ahistamiseks sobivat tehnikat.

Kaasaaitamisteo ja põhiteo vahel on vajalik tuvastada põhjuslik seos ja et see kaasaaitamistegu soodustaks koosseisu täitmist ehk võimaldaks, kergendaks, intensiivistaks või kindlustaks täideviimist.¹⁵⁶

Kaasaaitaja puhul peab olema samuti täidetud subjektiivne koosseis KarS § 22 lg 3 kohaselt ning tahtlus peab olema kahekordne ja hõlmama nii soodustava teo kui lõpuleviidud tahtliku põhiteo.¹⁵⁷

1.6 Karistuse liik ja määr

Ahistava jälitamise koosseisu puhul on tegemist kuriteoga KarS § 3 lg 3 alusel, mida näitab karistusliigi osas antud kaks alternatiivset võimalust, kus ühe variandina on võimalus määrata rahaline karistus ja teisena reaalne vangistus. Karistuse osas on tegemist teise astme kuriteoga KarS § 4 lg 3 järgi, kus on ette nähtud võimalus nii rahaliseks karistuseks kui vangistuseks kuni üks aasta. Seega on ahistava jälitamise koosseisu osas kaks põhikaristust.

Tulenevalt KarS § 56 lg -st 2 saab öelda, et rahaline karistus ahistava jälitamise puhul on esimeseks valikuks, alternatiivsena vangistuse kõrval, välja arvatud juhul, kui karistuse eesmärke ei ole võimalik rahalise karistusega saavutada. Seejuures on jäetud KarS § 44 lg -st 6 tulenevalt võimalus, määrata rahalist karistust ka lisakaristusena koos vangistusega, välja arvatud juhul, kui vangistus on asendatud üldkasuliku tööga.

Rahalise karistuse määra osas on KarS § 44 lg 1 järgi võimalik mõista minimaalseks karistuseks kolmkümmend päevamäär ja maksimaalseks määraks viissada päevamäär. Erinevus ülemmäär osas on alaealise kurjategija suhtes, kus KarS § 44 lg 5 sätestab, et see ei või olla suurem kui kakssada viiskümmend päevamäär. Päevamäär suurust arvutatakse

---

¹⁵⁴ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 22 komm 8.

¹⁵⁵ J. Sootak. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 22 komm 8.

¹⁵⁶ Sootak 2018, lk 579.

¹⁵⁷ Sootak 2018, lk 582.

süüdlase keskmise päevasissetuleku alusel KarS § 44 lg 2 järgi ja päevamäär suurus ei tohi olla väiksem kui miinimumpäevamäär, milleks on hetkel 10 eurot ja kui tegelik keskmine on väiksem, määratakse päevasissetulekuks kümme eurot.¹⁵⁸ Tegemist on süüdimõistetud vastu esitatud rahalise sissenõudega, mida arvutatakse päevamäärades.¹⁵⁹ Rahalist karistust on võimalik ümber arvestada vangistuseks, kuid mitte vastupidiselt vangistust rahaliseks karistuseks.¹⁶⁰

Minimaalseks vangistuse määraks on kolmkümmend päeva KarS § 45 lg 1 alusel ja maksimaalseks määraks üks aasta vangistust. Ahistava jälitamise karistuse puhul on seega tegemist lühiajalise vangistusega, mis jääb ühe aasta piiridesse.¹⁶¹ Seega on pigem valitud leebem sanktsiooni määr ja seda madalamas võimalikus karistusseadustikus esinevas mahus.

Ahistava jälitamise § -s 157³ sätestatud sanktsiooni määra ja liigi valiku osas on karistusseadustiku seletuskirja järgi eeskujuga võetud lähenemiskeelu rikkumise koosseisust KarS § -st 331², mille puhul on samuti määratud karistuseks rahaline karistus või kuni ühe aastane vangistus.¹⁶² Sanktsiooni valiku põhjendusena on välja toodud sellise olukorra vältimine, kus kannatanu hakkaks eelistama lähenemiskeelu taotlemise asemel võimalust, esitada avaldus kriminaalmenetluse alustamiseks ahistava jälitamise koosseisu alusel, kui karistus oleks rangem ja seega on need hetkel võrdsed¹⁶³

Autor on eelnevaga osaliselt nõus, kuid soovib kvalifitseeriva paragrahvi või lõike sisseseadmist näiteks korduva samaliigilise teo toimepanemisel või olulise kahju tekitamisel ning karistuse karmistamist kuni kolme aastani.

Kirjeldatud karistusliikide puhul on tegemist KarS 3.ptk 1. jao järgi ahistava jälitamise koosseisu eest mõistetavate põhikaristustega. Lisakaristuste määramise aluseid ahistava jälitamise koosseisu osas seadusest autori hinnangul ei tulene. Seadus näeb aga ette võimaluse asendada vabadusekaotuslik karistus sellise sanktsiooniliigiga, mis ei too endaga kaasa süüdlase paigutamist kinnipidamiskohta.¹⁶⁴ Nii on võimalik ka ahistava jälitamise puhul kasutada erinevaid alternatiive nagu näiteks KarS § 69 lg -st 1 tulenev vangistuse asendamine üldkasulikutööga, KarS § 69¹ lg -st 1 tulenev võimalus vangistuse asendamiseks elektroonilise valvaga ja KarS § 69² lg 1 kohaselt raviga. Lisaks on kohtul võimalus ahistava jälitamise kuriteo karistuse tuginedes KarS § 73 lg 1 jätta karistus täielikult või osaliselt

¹⁵⁸ P. Pikamäe. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 44 komm 3.5.

¹⁵⁹ J. Sootak. Sanktsioonioiguse. Karistusõiguslikud sanktsioonid ja nende kohaldamine.2.vlj, Tallinn; Juura 2017, lk 91.

¹⁶⁰ Sootak 2017, lk 83.

¹⁶¹ P. Pikamäe. KarS. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 45 komm 6.2.

¹⁶² Seletuskiri 385 SE, lk 13.

¹⁶³ Seletuskiri 385 SE, lk 13.

¹⁶⁴ Sootak 2017, lk 176.

tingimisi kohaldamata ning määrates kontrollnõuded KarS § 75 lg 1 või lg 2 alusel. Seega vangistust ei pea tingimata kohaldama reaalse vangistusena.

Kokkuvõtteks võib eelnevast järeldada, et ahistava jälitamise kuriteokoosseisu § 157³ võimalikeks karistuse põhiliikideks on rahaline karistus ja vangistus ning ülejäänud nimetatud võimalused on põhikaristuste modifikatsioonid ja võimaluse andmine süüdimõistetule ennast parandada ja edaspidi kuritegude toimepanemisest hoiduda. Arvestades ahistava jälitamise koosseisu loomist just kuriteona võib järeldada, et see on seadusandjale ja ühiskonnale oluline õigushüve, mida kaitsta ning vajab rangeima karituse liigina ka vabaduse kaotuse mõistmise võimalust. Karistuse määra osas on autor hinnangul, et see võiks siiski vähemalt kvalifitseeriva tunnuseks olla kõrgem, arvestades võimalikke raskeid ja pikaajalisi vaimse tervise kahjusid kannatanule.

2 Eraviisiline jälitustegevus KarS § -s 137 kui välistav tingimus ja lähenemiskeeld

2.1 Ahistavat jälitamist välistavad tunnused ja erinevus

Ahistava jälitamise objektiivse koosseisu elemendina on toodud § -s 157³ tunnusena välja tingimus, et ahistav jälitamine saab toimuda vaid juhul, kui ei esine KarS § -s 137 sätestatud süüteoosseisu, mille puhul tegemist eraviisilise jälitustegevuse eest kaitsva regulatsiooniga. Tulenevalt sellisest tingimusest, peab iga juhtumi puhul eraldi kontrollida, et ei esineks KarS § 137 eraviisilisele jälitustegevusele omaseid objektiivseid koosseisu tunnuseid, mis välistaks ahistava jälitamise § 157³ järgi. Seega tuleb selgeks teha, mis on eraviisilise jälitustegevuse koosseisulised tunnused, millele tuleb välistavana tähelepanu pöörata.

Eraviisilise jälitustegevuse süüteoosseis KarS § -s 137 kuulub isikuvastaste süütegude peatükki ja asub täpsemalt 6. alajaos vabaduse vastaste süütegude all. Võrreldes eraviisilise jälitustegevuse paragrahvi sisu ahistava jälitamisega võib väita, et õigushüved, mida kaitstakse on mõneti kattuvad. Nii võidakse rikkuda eraviisilise jälitustegevusega perekonna- ja eraelu puutumatust PS § -st 26 tulenevalt, samuti kodu puutumatust PS § -st 33 tulenevalt.¹⁶⁵ Need kattuvad ka ahistava jälitamise kaitstavate õigushüvedega, kuid esinevad ka erinevused.

Teobjektiks on eraviisilise jälitustegevuse puhul lisaks teisele isikule ka juriidiline isik.¹⁶⁶ Ahistava jälitamise koosseisu puhul on teobjektiks üksnes teine isik kui inimene. See tuleneb eelkõige spetsiaalsuse põhimõttest, mille järgi juriidilise isiku vastutus saab tuleneda üksnes karistusseadustiku eriosa või mõne muu seaduse sellisest paragrahvist, milles on juriidilise isiku teo karistatavus otseselt ette nähtud.¹⁶⁷ Seega kui tegemist on juriidilise isiku poolt näiteks jälitamise teo toimepanemisega, on ahistava jälitamise koosseisu kasutamine välistatud ning juriidiline isik on ka üks välistav tingimus, mis ei saa esineda ahistava jälitamise koosseisu teobjektina ning mis välistaks ahistava jälitamise § 157³ isikulise vastavuse.

Eraviisilise jälitustegevuse puhul peab olema tegemist isikuga, kellel puudub seaduslik õigus jälitustegevuseks. Tegemist on KarS § 24 lg -st 2 tulenevalt erilise isikutunnusega ja ühtlasi eraviisilise jälitustegevuse objektiivse koosseisu tunnusega. Seega peab tegu olema isikuga,

---

¹⁶⁵ M. Kurm. Karistusseadustik. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 137 komm 1.

¹⁶⁶ M. Kurm. Karistusseadustik. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 137 komm 3.2.2.

¹⁶⁷ P. Pikamäe. Karistusseadustik. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 14 komm 3.

kellel ei ole ühegi seaduse alusel antud õigust teostada jälitustoiminguid.¹⁶⁸ Kui jälitustoimingu õigusega isik ei täida tööülesannet, vaid kasutab õigus vääralt, ei ole tal selleks õigust.¹⁶⁹ Praktikas ilmselt ka jälitustegevuseks antud tähtaja ületamisel muutub selline tegevus eraviisiliseks ja karistatavaks. Sarnane olukord on ahistava jälitamise puhul, kui tegemist on isikuga, kellel on õigus teostada jälitustoiminguid, mis on tõlgendatavad ka ahistava jälitamise alternatiivsete tegevustena, siis välistab see õigus ahistava jälitamise kohaldamise. Seda juhul, kui seadusliku õigusega isik ei ületa oma ametikohustuste piire ja ei tegutse isiklikust eesmärgist lähtudes ning ei välju talle antud suunistest.

Tegevusena on eraviisilise jälitustegevuse koosseisus välja toodud konkreetselt üks tegu, teise isiku jälgimine. Kui esmapilgul tundub, et teona on kvalifitseeritav vaid teise isiku jälgimine, on see eksitav. Riigikohus on täpsustanud, et tegemist võib teleoloogilise tõlgendamise alusel olla mistahes jälitustoimingutega, mis tulenevad KrMS §-st 126³ ja JAS¹⁷⁰ § -de 23, 25 ja 26.¹⁷¹

Sarnaselt ahistava jälitamise koosseisu alternatiivsete võimalustega on tegude valik samuti laiem ka eraviisilise jälitustegevuse koosseisus. Seda olulist tingimust eraviisilise jälitustegevuse osas kinnitab Riigikohtu otsus, kus on täpsustatud, et eraviisilise jälitustegevuse käigus toime pandud teo puhul tuleb konkreetselt viidata seaduse sättele, kust konkreetne tegu kui jälitustoiming tuleneb, mille isik toime pani ja millisest õigusnormist tulenevalt on see süüdlase tegevus tunnistanud ebaseaduslikuks.¹⁷²

Ahistava jälitamise § 157³ puhul on oluline erinevus, et selline tegevus võib kattuda ka jälitustoimingute loetelust tuleneva tegevusega, kuid ei ole nõutud, et viidatase või näidatakse, kas see tegevus on just seadusest tulenev jälitustoiming, mis eraviisilise jälitustegevuse teo puhul on aga kohustuslik tingimus. Seega saab järeldada, et kuna ahistava jälitamise koosseisu puhul on tegevuste loetelu avatud, siis võivad esineda koosseisuliste tegevuste hulgas ka jälitustoimingutele vastavad teod ning konkreetne tegu kui selline ei välista ahistava jälitamise koosseisu, isegi kui see on eraviisilise jälitustegevusega kattuv, küll on seejuures oluline toimepanija isik.

Järelikult kui teod ühtivad eraviisilise jälitustegevuse koosseisus ettenähtud jälitustoimingutega, ei välista see veel ahistava jälitamise koosseisule tuginemist. Seega

---

¹⁶⁸ M. Kurm. Karistuseseadustik. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 137 komm 3.3.1.

¹⁶⁹ RKKKo 3-1-1-124-04, p 14.

¹⁷⁰ Julgeolekuasutuste seadus. – RT I, 13.03.2019, 67.

¹⁷¹ RKKKo 3-1-1-124-04, p 10.

¹⁷² RKKKo 3-1-1-158-05, p 8; RKKKo 3-1-1-93-15, p 85.

analüüsitud tunnuste põhjal saab öelda, et ahistava jälitamise koosseisu välistamiseks põhjust ei tulene, kui tegemist ei ole just juriidilise isikuga või jälitustegevuseks õigustatud isikuga.

Järgnevalt tuleb analüüsida, kas erinevus tuleneb subjektiivsest koosseisust. Subjektiivne koosseis eeldab eraviisilise jälitustegevuse § 137 osas sarnaselt ahistavale jälitamisele formaalse deliktiga eraldiseisvalt eesmärki kui kavatsetust, seda nimelt andmete kogumise suhtes. Riigikohus on eraviisilise jälitustegevuse osas selgitanud, et isiku kohta andmete kogumise eesmärk sisustab ebaseadusliku eraviisilise jälitustegevuse subjektiivset koosseisu ja seega eeldab tegevuse kvalifitseerimine KarS § 137 järgi kavatsetust.

Andmete kogumise eesmärgiga ehk kavatsetusega KarS § 137 mõttes on tegemist juba siis, kui isik püüab saada teobjekti kohta mingeid andmeid, kui nende andmete saamine ongi tema tegevuse liikumapanevaks jõuks. Kavatsetusega on tegemist ka siis, kui tagajärje saabumise osas puudub kindlus ning selle saabumist peetakse võimalikuks.¹⁷³ Andmete kogumist on täpsustatult avatud ja see sisaldab endas andmete talletamist nende töötlemise ettevalmistamiseks.¹⁷⁴ Seega saab järeldada, et eraviisiline jälitustegevus KarS § -s 137 nõuab kavatsetust KarS § 16 lg 2 järgi ja seda nii tegevuse kui ka andmete kogumise suhtes. Samuti on seda kinnitatud erialakirjanduses, et nõutud on subjektiivse koosseisu osas kavatsetus.¹⁷⁵

Eelneva põhjal saame öelda, et kui toimub ainuüksi eesmärgipärane andmete kogumine teise isiku kohta ja muid eesmärke ega tagajärge ei kaasne kannatanule, siis saab ahistava jälitamise koosseisu tõesti välistada, kuid kui esineb ka teisi eesmärke või on ahistava jälitamise koosseisulisi tagajärge juba kaasa toodud ehk kui on tekitatud hirmu, alandust või muul viisil oluliselt häiritust, siis tuleb kontrollida kindlasti ka ahistava jälitamise koosseisu. Seda ka seetõttu, et eraviisilise jälitustegevuse puhul sellise tagajärjega või eesmärgiga tegevus karistamist kaasa ei tooks ning seega tuleks kontrollida ahistava jälitamise esinemist.

2.2 Ahistava jälitamise ja eraviisilise jälitustegevuse kogum

Arvestades asjaolu, et ahistava jälitamise koosseis § 157³ ja eraviisilise jälitustegevuse koosseis KarS § 137 lg 1 on teatud osas sarnased, siis võib tekkida olukord, kus on täidetud mõlemad süüteo koosseisud ning kerkib küsimus kogumi moodustamisest ning selle alusel õige karistuse mõistmisest. Seega tuleb tuvastada, kas on aset leidnud mitu erinevat tegu, mis vastavad mõlemale kuriteo koosseisu tunnustele või on tegemist ühe teoga. Järgnevalt

---

¹⁷³ RKKKo 3- 1-1-124-04, p 15.

¹⁷⁴ M. Kurm. Karistusseadustik. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 137 komm 4.

¹⁷⁵ M. Kurm. Karistusseadustik. Komm vlj.4.Tallinn: Juura 2015 § 137 komm 4.

vaatame, kas tegemist on ideaalkogumiga vastavalt KarS § 63 lg-le 1, mille järgi isik paneb toime ühe teo, mis vastab mitmele eri süüteo koosseisule või on tegemist reaalkogumiga tulenevalt KarS § 63 lg -st 2, mille järgi isik on toime pannud mitu tegu, mis vastavad mitmele eri süüteo koosseisule ja teda ei ole nendest ühegi eest varem karistatud. Huvitav on seejuures ahistava jälitamise koosseisu tunnuste hulgas sätestatud tingimus, kus ahistava jälitamise koosseisu rakendamine oleks justkui välistatud, kui esineb KarS § -s 137 sätestatud süüteo koosseis ehk eraviisiline jälitustegevus.

Järgnevalt analüüsib autor § -s 157³ sätestatud ahistava jälitamise koosseisu ja KarS § 137 lg -s 1 sätestatud eraviisilise jälitustegevuse koosseisude esinemise korral nii ideaalkogumi kui ka reaalkogumi moodustamise võimalikkust ning selleks nõutavaid eeldusi

2.2.1. Reaalkogum

Reaalkogumi puhul on tegemist teomitmusega ehk isik on toime pannud mitu tegu ja need teod vastavad karistusseadustiku eri koosseisudele ning isikut ei ole nende eest varem karistatud.¹⁷⁶ Seega peab esimese tingimusena olema toime pandud sama isiku poolt nii KarS § -s 137 kui ka KarS § -s 157³ sätestatud kuriteo koosseis ning isik ei tohi olla kumbagi eest eelnevalt karistatud. Vastasel korral oleks tegemist topeltkaristamise keelu ehk *ne bis in idem* põhimõtte rikkumisega tulenevalt KarS § 2 lg -st 3 ja PS § 23 lg -st 3.¹⁷⁷ Seejuures on oluline märkida, et ahistava jälitamise koosseisuline tegu peab olema vähemalt korduvalt või järjepidevalt toime pandud, et üldse oleks põhjust koosseisu kontrollile asuda. Samas näeb ahistava jälitamise koosseis justkui ette ühe välistava tingimusena teise kuriteo esinemise, milleks on eraviisiline jälitustegevus KarS § 137 lg 1 järgi. Seega tekib küsimus, kas see on kuidagi piiravaks tingimuseks reaalkogumi moodustamisel kahe eelneva süüteo koosseisu vahel.

Autori hinnangul eelnev tingimus reaalkogumit siiski ei välista ning ilmselt on mõeldud konkreetset olukorda, kus on vaid andmete kogumise eesmärk isiku jälgimisel ning muid eesmärke ega tagajärgi kaasa ei tooda ja sellisel juhul ei ole ka põhjust ahistava jälitamise koosseisu poole pöörduda ning selleks on eraldi süütegu olemas eraviisilise jälitustegevuse näol. Sellegipoolest ei ole päris selge, miks see klausel sinna on lisatud. Eelnevalt välja toodu ei välista mingil viisil mõlema süüteo toime panemist ühe isiku poolt ja seejärel reaalkogumi kontrollimist ning selle olemasolul isikule karistuse mõistmist reaalkogumi alusel.

---

¹⁷⁶ Sootak 2018, lk 107.

¹⁷⁷ E. Kergandberg, S. Laos, H. Sepp. Põhiseaduse § 23 komm 23. Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Arvutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=28&p=23> (18.03.2019)

Seega on reaalkogumi hindamise puhul eelkõige oluline mõlema kuriteo ehk nii KarS § 157³ ja KarS § 137 lg 1 toime panemine, mis vastavad mõlemad süüteo koosseisu tunnustele ja isikut ei ole nende eest varem karistatud. Ahistav jälitamine ja eraviisiline jälitustegevus on küll teatud tunnustes kattuvad koosseisud, kuid sisult on siiski tegemist erinevatele eesmärkidele suunatud koosseisudega teodelikti seisukohalt. Nii on eraviisilise jälitustegevuse KarS § 137 lg 1 eesmärk eelkõige isiku kohta andmete kogumine, mis jälle ahistava jälitamise puhul pole üldse oluline ega ka sellist eesmärki ei pea üldse esinema koosseisule tuginemiseks. Seevastu on ahistava jälitamise koosseisu puhul oluline just eesmärk või tagajärg põhjustada kannatanule hirmu, alandatus või muul viisil olulist häiritust. Seega on tegemist sisult selgelt erinevate süüteo koosseisudega ning reaalkogum ei ole sellisel juhul välistatud.

Praktikas võib esineda näiteks olukord, kus tegemist on kannatanu korduva või järjepideva alandamisega või hirmutamise, mis on tekkinud jälitustegevuse või jälgimise käigus, kuid tegevuse eesmärk või tagajärg mida sooviti saavutada on algusest peale olnud teine kui andmete kogumine. Kui nüüd teises episoodis kogub sama isik eesmärgipäraselt mingi jälitustoiminguga kannatanu kohta andmeid, vaadates läbi tema postisaadetisi või e-posti kontot ning toimepanijal ei ole sellel hetkel muid eesmärke, kui andmeid saada ning kannatanu ei ole ka hirmu, alandust või häiritust tundnud. Seega on antud näites tegemist kahe eraldiseisva süüteoga. Samas ei moodusta reaalkogumit ahistava jälitamise koosseisulise mitme teo toimepanemine eraldiseisvalt, sest ahistav jälitamine juba koosseisu siseselt nõuab korduvaid või järjepidevaid tegusid ning selle tunnuse puudumisel oleks ka ahistava jälitamise koosseis välistatud.

Reaalkogumi võimalikkust ahistava jälitamise ja eraviisilise jälitustegevuse süüteo koosseisude puhul kinnitab Harju Maakohtu otsus, kus süüdlasele on mõistetud karistus kokkuleppemenetluses nii KarS § 137 lg 1 järgi kui ka KarS § 157³ järgi eraldiseisvalt ning KarS § 64 lg 1 alusel on karistused liidetud.¹⁷⁸ Seega saab järeldada, et eraviisilise jälitustegevuse puudumise tingimus ahistava jälitamise koosseisus ei välista siiski reaalkogumi moodustamist kahe süüteo osas.

---

¹⁷⁸ HMKo nr 1-17-8565.

2.2.2. Idealkogum

Idealkogumiga on tegemist siis, kui isik täidab ühe teoga ehk teoainsusega mitu süüteoüksust.¹⁷⁹ Riigikohus on täpsustanud, et ühe teoga teoüksuse mõttes on tegemist siis, kui mitu olemuselt sarnast käitumisakti on kantud ühisest tahtlusest ja nad on ajalilise läheduse tõttu üksteisega sellisel määral seotud, et kogu käitumine on kolmandale isikule objektiivselt vaadeldav ühtse, kokkukuuluva teona.¹⁸⁰ Seega peab siin olema ahistava jälitamise teodelikti koosseisuline käitumine kui ka eraviisilise jälitustegevuse koosseisuline käitumine kolmandale isikule vaadeldav ühtse ja kokkukuuluva teona ehk näima kui üks tegu. Siin tekib probleem sellest, et ahistava jälitamise puhul ei piisa ainult ühest teost, vaid tegevus peab olema korduv või järjepidev. Seega kui vaadeldav üks tegevus on ka kolmandale isikule objektiivselt ühe teona näiv, kus eesmärgiks on nii andmete kogumine kui ka näiteks hirmutamine, mis on iseenesest võimalik ja see võib olla ka kolmandale isikule ühe teona vaadeldav. Samas on seal erinevad eesmärgid ja ahistava jälitamise koosseis ei ole täidetud ainult ühe teona ning seega ei tuleks kõne alla ka idealkogumi moodustamise küsimust.

Teiselt poolt vaadatuna näiteks kannatanu pidev jälitamine, eesmärgiga tekitada kannatanus hirmu ja andmete kogumine samal ajal kannatanu viibimiskohtade ja tegevuste osas ei oleks kolmandale isikule ilmselt lihtsalt eristatav ning võib tunduda ühe teo käigus toimepanduna. Sellisel juhul võiks moodustada idealkogumi juhul, kui eraviisiline jälitustegevus toimus andmete kogumise eesmärgil ja lisaks jälitati isikut selle käigus korduvalt, mis kannatanut ka hirmutas või oluliselt häiris. Seega võib järeldada, et idealkogum võib olla küll võimalik nimetatud koosseisude puhul, kuid ei esine tõenäoliselt sageli, kuna ahistava jälitamise puhul peab olema tegu korduv või järjepidev ning samuti on eesmärk tegude puhul erinev.

2.3. Ahistav jälitamine ja lähenemiskeeld

Ahistava jälitamise koosseisu sisust saab järeldada, et see on mõeldud teise isikuga tahtvastaselt loodud kontakti, jälgimise või tema eraellu sekkumise kaitseks ja sellise tegevuse lõpetamiseks karistusõiguse kaasabil. Üheks selliseks tahtvastase suhtluse piiramise meetmeks on olemas lähenemiskeeldu institut, mille abil saab samuti seaduslikul teel takistada ühel isikul teisega suhtlust jätkata, seda piirata või üldse keelata.

---

¹⁷⁹ Sootak 2018, lk 104.

¹⁸⁰ RKKKo 3-1-1-99-04, p 10.4.

Lähenemiskeeld on isikule kohtu poolt seatud keeld läheneda teisele isikule¹⁸¹, mis on sätestatud VÕS § 1055 lg -s 1. Lähenemiskeeld on KrMS -s reguleeritud kahes kohas, ühel juhul on KrMS § 310¹ lg -s 1 reguleeritud pikaajaline lähenemiskeeld, mille maksimaalseks kehtivuse tähtajaks saab olla kuni kolm aastat ja seda saab taotleda isiku süüdistamisel. Teine variant on ajutine lähenemiskeeld ja see on reguleeritud KrMS § 141¹ lg -s 1, mis on mõeldud kahtlustatava või süüdistatava suhtes menetluse ajal kohaldamiseks. Nii pikaajalise kui ka ajutise lähenemiskeelu regulatsiooni sõnastuses on kaitsealana täpsustatud, et mõlemat lähenemiskeeldu saab kannatanu kasutada oma eraelu ja muude isikuõiguste kaitseks.

Ahistava jälitamise koosseisu õigushüvede analüüsi käigus sai selgeks, et tegemist on just peamiselt eraelu ja isikuõiguste kaitset taotleva koosseisuga ja need on peamised õigushüved, mida kaitstakse. Seega ahistava jälitamise puhul lähenemiskeelu taotlemisel probleemi ei tohiks olla. Siiski tekitab küsimusi asjaolu, et lähenemiskeelu regulatsioonis on lisatingimus, et neid kaitsemeetmeid võib kohaldada isikuvastastes või alaealise vastu toime pandud kuritegudes.

Kuna ahistava jälitamise kuritegu ei paikne 9. peatükis isikuvastaste kuritegude all ja kui see pole ka alaealise vastu toime pandud, siis võib kerkida üles kahtlus, kas lähenemiskeeld on ikka kohaldatav ahistava jälitamise kuriteo ohvrite eraelu ja isikuõiguste kaitseks. Autor analüüsib järgnevalt, kas ahistava jälitamise koosseisu paiknemine poliitiliste ja kodanikuõiguste vastaste süütegude peatükis võib tekitada ebamäärasust ning kas lähenemiskeeldu saab ikkagi kasutada ahistava jälitamise kuriteo suhtes abistava meetmena.

Ahistava jälitamise koosseisu kontekstis on lähenemiskeelu kohaldamise küsimust puudutatud ka karistusseadustiku seletuskirjas, täpsustades seejuures, et lähenemiskeelu instituudi rakendamise ala tuleb tõlgendada laiendavalt KrMS komm vlj lähtuvalt.¹⁸² KrMS § 310¹ kohaldamise osas on erialakirjanduses selgitatud, et isikuvastase kuriteo mõistet tuleb tõlgendada laiendavalt ja lisaks isikuvastaste kuritegude peatükis sätestatud tegudele hõlmab see ka tegusid, mis teatud raskendavate tunnuste puudumise korral, tuleks samuti kvalifitseerida isikuvastaste kuritegudena. Selliste näidetena on toodud järgnevad kuriteod: KarS § 200 röövimine, KarS § 214 väljapressimine, KarS § 244 kõrge riigiametniku ründamine ja avaliku korra vägivaldne rikkumine KarS § 263 p 1.¹⁸³

---

¹⁸¹ Lähenemiskeeld. Justiitsministeerium, lk 1. – Arvutivõrgus: <https://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/praktilisi-nouandeid> (25.04.2019)

¹⁸² Seletuskiri 385 SE, lk 12.

¹⁸³ E. Kergandberg, P. Pikamäe (koost). Kriminaalmenetluse seadustik. kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 310¹ komm 3.

Eelnevatest näidetest nähtub, et ükski neist ei paikne otse isikuvastaste kuritegude peatükis, kuid kõigil on välja toodud ühine tunnus, milleks on vägivald ja seega eritunnused, mis liigitavad need teistesse peatükkidesse on siiski ilma eritunnusteta vaadeldavad vägivalda esinemisel kui selged isikuvastased kuriteod. Ahistava jälitamise koosseisus siiski ei ole otseselt sellist eritunnust sätestatud, mille eemaldamisel oleks selgelt tuvastatav isikuvastane kuritegu, seega ei ole ka üheselt selge, kas selline laiendav tõlgendamine on ikkagi ahistava jälitamise puhul kasutatav ja üheselt arusaadav.

Autor on selles osas hinnangul, et kuigi sõnaselgelt ei ole vägivalda kui sellist ahistava jälitamise koosseisus välja toodud, on see igal juhul seotud vaimse vägivalda avaldumisega tagajärgede alternatiivides nagu seda on hirmutamise või alandamine. Kuna vägivald võib olla nii füüsiline kui vaimne, siis võib öelda, et ahistava jälitamise kuritegu on vaimse vägivalda esinemisel sobilik ka lähenemiskeelu kohaldamiseks. Seega on vajalik järgnevalt kontrollida VÕS § 1055 lg -st 1 tulenevatele eeldustele vastavus, et lähenemiskeeldu isiku suhtes kohaldada.¹⁸⁴ Sellisteks eeldusteks on VÕS § 1055 lg 1 järgi kas kehavigastuse tekitamine, tervise kahjustamine, eraelu puutumatus või muu isikuõiguse rikkumine.

Lähtudes ahistava jälitamise kuriteo osas vaimse tervise kahjustamisest ning samuti eraelu puutumatuselt ja muudest isikuõiguste rikkumisest, ei saa tekkida kahtlusi lähenemiskeelu sobivusest. Kõige kindlam on lähenemiskeelu kohaldamine alaealise kannatanu vastu toimepandud kuriteo puhul, kus pole vajalik, et süütegu oleks isikuvastane ning selles osas probleemi ei tekiks ka ahistava jälitamise koosseisu puhul.

Siiski ei ole lähenemiskeelu kohaldamine üheselt selge ahistava jälitamise süüteo puhul täiskasvanud isiku osas, kuna otseselt vägivalda ei ole koosseisu tunnuste hulgas sätestatud, küll on see laiendavalt tõlgendatav, kuid kui lähtuda eritunnustega koosseisudest toodud näidetest ja loogikast,¹⁸⁵ siis ei saa olla päris kindel.

Autor on siiski arvamisel, et kui tõlgendada ahistava jälitamise koosseisus õigushüve kui vaimse tervise kaitset ja selle kahjustamise ärahoidmist, saab selle alusel pidada ahistavat jälitamist isikuvastaseks kuriteoks, kuna vaimse tervise kahjustamine on vaimne vägivald. Kohati võib see autori hinnangul olla suurema kahju põhjustamise ulatusega, kui füüsiline vägivald ning seda tuleks igati kaitsta ka lähenemiskeelu võimaldamisega.

Autoril avanes võimalus saada kinnitust oma kahtlusele lähenemiskeelu kohaldamise kaheti mõistmise osas Lõuna Ringkonnaprokuratuurist. Selgus, et seal tekkis probleem ühe ahistava jälitamise juhtumise ajutise lähenemiskeelu taotlemisega. Autor kohtus Lõuna

---

¹⁸⁴ E. Kergandberg, P. Pikamäe (koost), § 310¹ komm 3.

¹⁸⁵ E. Kergandberg, P. Pikamäe (koost), § 310¹ komm 3.

Ringkonnaprokuratuuri abiprokuröri Mariken Arroga ja viis läbi intervjuu seoses ahistava jälitamise koosseisu tõlgendamisega ning selle käigus selgus, et abiprokuröri enda menetluses oleva ahistava jälitamise koosseisu puudutava kohtuasjaga seoses taotles prokurör kannatanu kaitseks ajutist lähenemiskeeldu tulenevalt KrMS § 141¹ lg -st 1. Taotluse rahuldamise osas tegi Tartu Maakohus 25. juuli 2018 a. otsuse, jätta lähenemiskeeld kohaldamata. Kohus leidis, et isikuvastane kuritegu oli selles menetluses ähvardamine.¹⁸⁶ Kuna tegemist oli nii KarS § 120 kui ka KarS § 157³ süütegudega, siis on siin olnud Tartu Maakohtu seisukoht, et isikuvastane kuritegu oli eelkõige ähvardamine ja kohus jättis ahistava jälitamise süüteo juures lähenemiskeeldu kohaldamise võimaluse sisuliselt kõrvale. Sama kinnitas ka Tartu Ringkonnakohtus.¹⁸⁷

Eelnevast võib ka järeldada, et Tartu Maakohus järgis rangelt isikuvastase kuriteo tunnust lähenemiskeeldu kohaldamisel. Maakohus ei arvestanud ega maininud selle juures üldse võimaliku kohaldamise alusena ahistava jälitamise kuritegu, millest võib järeldada, et kohtu hinnangul ahistava jälitamise koosseis ei võimalda ajutist lähenemiskeeldu kohaldada. Seega tekkis prokuröril reaalne vaidlus selle üle, kas ajutine lähenemiskeeld on kohaldatav ahistava jälitamise koosseisu suhtes ja samuti kas see on tõlgendatav kui isikuvastane kuritegu või mitte. Prokurör vaidlustas tehtud kohtumääruse Tartu Ringkonnakohtus, kuna leidis, et sõltumata ahistava jälitamise koosseisu paiknemisest mitte isikuvastaste kuritegude peatükis, ei tähenda, see et ahistavat jälitamist ei peaks saama tõlgendada kui isikuvastast kuritegu.¹⁸⁸ Seejärel tehti esimene ahistava jälitamise § 157³ koosseisu ja lähenemiskeeldu kohaldamist tõlgendav Tartu Ringkonnakohtu määrus 1-18-5954.¹⁸⁹

Ringkonnakohtus puudutas oma määruses olulisi teemasid ja küsimusi, mis ka autoril olid ahistava jälitamise koosseisu ja lähenemiskeeldu rakendamisega tekkinud. Ringkonnakohtus täpsustas olulise asjaoluna ahistava jälitamise ja KrMS § 141¹ lg 1 ajutise lähenemiskeeldu tõlgendamisele tuginedes samuti KrMS komm vlj -le ning jõudis järelduseni, et isikuvastase kuriteo mõistet ei saa kindlasti KrMS § 141¹ lg 1 tähenduses sisustada sedavõrd kitsalt, et see piirduks vaid karistusseadustiku 9. peatükis üles tähendatud rikkumistega. Ringkonnakohtus selgitas tuginedes süstemaatilisele tõlgendamise argumendile, et kuigi ahistava jälitamise koosseis KarS § 157³ ei hõlma ühtegi 9. peatükis ette nähtud isikuvastase kuriteo tunnust on see suunatud just inimese eraelu ja muude isikuõiguste kaitsele teatud korduva või järjepideva

---

¹⁸⁶ TrtRnKm 1-18-5954, p 8 (koopia autori valduses).

¹⁸⁷ TrtRnKm 1-18-5954, p 19.

¹⁸⁸ TrtRnKm 1-18-5954, p 10; (koopia autori valduses).

¹⁸⁹ Lahend ei ole avalik ja see on edastatud autorile Lõuna Ringkonnaprokuratuuri poolt üksnes magistriröö tarbeks ja kasutamiseks.

iseloomuga rünnete eest ning kuna KrMS § 141¹ lg 1 sõnastuse järgi kohaldatakse selles sättes toodud kriminaalmenetluse tagamise abinõu just kannatanu eraelu ja muude isikuõiguste kaitseks, siis sisu poolest on ajutine lähenemiskeeld üldjuhul sobiv abinõu, vältimaks ahistavas jälitamises kahtlustatava poolt selle kuriteo toimepanemise jätkamist või uute samalaadsete kuritegude toimepanemist.¹⁹⁰

Seega saab järeldada, et konkreetselt isikuvastaste kuritegude peatükis mitte asuv kuriteo koosseis ei ole lähenemiskeelu kohaldamisel välistavaks asjaoluks. Samuti on ahistava jälitamise puhul tegemist eelkõige eraelu ja isikuõiguste kaitsele suunatud süütekoosseisuga ning seega ahistava jälitamise koosseisu paiknemine karistusseadustiku 10. peatükis, mis sisaldab poliitiliste ja kodanikuõiguste vastaste kuritegude liike, ei välista lähenemiskeelu kohaldamist. Samuti on selge, et isikuvastast kuritegu ei saa tõlgendada üksnes kitsalt paiknemise järgi seaduse peatükis ja selleks võib sisu järgi olla ka ahistav jälitamine kui vaimset vägivalda paratamatult kaasa toov süütegu. Autor leiab, et seda tõlgendust saab kasutada ka KrMS § 310¹ lg -st 1 tuleneva kohtulahendiga pandava lähenemiskeelu osas, kuna nii isikuvastase kuriteo nõue kui ka eraelu ja isikuõigused on neil mõlemad ühised eeldused.

Seejuures on Ringkonnakohus pidanud oluliseks puudutada veel ka õiguste riive küsimust kahtlustatava suhtes ja leidnud, et lisaks on lähenemiskeeld ka kahtlustatava suhtes vähem riivav abinõu võrreldes vahistamisega KrMS § 130 lg 2 järgi, sest ajutise lähenemiskeelu lubamatuks tunnistades oleks sellisel juhul vahistamine ainuke meede, mis on põhiõigusi oluliselt intensiivsemalt riivav lahendus, seega räägib ka kahtlustatava põhiõiguste kaitse argument ja proportsionaalsuse põhimõtte selle kasuks, et jaatada KrMS § 141¹ lg 1 kohaldatavust juhul, kui kuriteokahtluse esemeks on ahistav jälitamine.¹⁹¹ Seega on lisaks lähenemiskeelu instituut ka vähim kahtlustatava põhiõigusi riivav meede ja seega igati õigustatud ning ka eelistatud lahendus.

Õigusselguse seisukohalt on Ringkonnakohus lisaks täpsustanud, et oleks olnud parem, kui seadusandja oleks muutnud KrMS § 141¹ lg 1 sõnastust nii, et selle sätte kohaldatavus mh ahistavas jälitamises kahtlustatava ja süüdistatava suhtes oluks seaduse teksti pinnalt selgemini äratuntav, tuginedes karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas välja toodud argumentatsioonile.¹⁹² Samas on Ringkonnakohus lisaks täpsustanud, et see ei muuda KrMS § 141¹ lg 1 õigusselgusetuks ega välju normi lubatava tõlgendamise piiridest. Ühtlasi ei muuda osutatud tõlgendus KrMS § 141¹ lg -s 1 isikuvastase kuriteo nimetamist sisutuks. Ringkonnakohtu hinnangul piirab KrMS § 141¹ lg 1 tunnus „isikuvastane kuritegu“ ajutise

---

¹⁹⁰ TrtRnKm 1-18-5954, p 23-24.

¹⁹¹ TrtRnKm 1-18-5954, p 24.

¹⁹² TrtRnKm 1-18-5954, p 26.

lähenemiskeelu võimalike adressaatide ringi, välistades ajutise lähenemiskeelu kohaldamise siis, kui kahtlustuse aluseks oleva kuriteokoosseisuga ei kaitsta individuaalõigushüve või kui kaitstavaks individuaalõigushüveks pole inimese eraelu või muu isikuõigus. KarS § 157³ kaitseb selgelt individuaalõigushüve. Sellele osutab ka paragrahvi paiknemine karistusseadustiku 10. peatüki 2. jaos „Põhivabaduste rikkumised“. Põhivabaduse kandjaks saab olla üksnes üksikisik. KarS § 157³ sõnastusest jäeldub, et sättega kaitstavaks õigushüveks on inimese eraelu, aga ka isikuõigused laiemalt.¹⁹³

Eelneva seisukohaga nõustub autor täielikult ja ei oleks ilmselt kerkinud küsimusi ja vaidlusi, kui seadusandja oleks täiendavalt täpsustanud, kuigi karistusseadustiku eelnõu seletuskirjas siiski viidati otse selle kohaldamise võimalikkusele.¹⁹⁴

---

¹⁹³ TrtRnKm 1-18-5954, p 27.

¹⁹⁴ Seletuskiri 385 SE, lk 12.

3. Ahistav jälitamine kohtupraktikas

3.1. Kohtupraktika analüüs ja autori seisukohad

Järgnevalt analüüsib autor käesoleva magistritöö raames ahistava jälitamise kuriteo § 157³ avaldatud kohtupraktika põhjal kõiki avaldatud ja jõustunud kohtulahendeid, mis olid kättesaadavad läbi Riigi Teataja veebilehekülje kohtulahendite otsingu kasutamise. Samuti on autori valduses ja kasutada analüüsi käigus Tartu Ringkonnakohtu määrus, mis edastati Lõuna Ringkonnaprokuratuuri poolt ja üksnes magistritöös kasutamiseks ning vastav määrus ei ole avalikult Riigi Teataja veebilehekülje otsingu kaudu leitav. Lahendite valimi otsingul Riigi Teataja veebileheküljel kasutati kõiki võimalusi, näiteks otsimine ahistava jälitamise koosseisu tunnuste järgi, paragrahvi numbriga järgi, menetlustüübi ja kohtuasja kategooria kaudu. Käesoleva töö analüüsi raames on kasutatud kõiki ajavahemikul 06.07.2017 – 18.04.2019 jõustunud ahistava jälitamise kuriteo kohta Riigi Teataja veebilehel avaldatud kohtulahendeid ja sealhulgas ka ahistava jälitamise osas tehtud kriminaalmenetluse lõpetamise määrusi.

Analüüsi eesmärgiks oli välja selgitada ja analüüsida, milliseid ahistava jälitamise objektiivseid kui ka subjektiivseid koosseisu tunnuseid on esinenud juhtumipõhiselt ja kuidas need on tõlgendatavad ahistava jälitamise koosseisu elementide kontekstis. Samuti analüüsiti, milliseid menetlusliike on kasutatud ja milliseid karistuse liike ja määrasid on senise kohtupraktika alusel toimepanijatele mõistetud. Lisaks analüüsitakse, kas kannatanu kaitseks on kohaldatud lähenemiskeeldu ja kas seda saab pidada just ahistava jälitamise kuriteoga seoses olevaks ning millised on olnud lähenemiskeelu sisulised tingimused. Veel analüüsitakse juhtumite põhjal, millist deliktitüüpi on peamiselt esinenud ning millised tunnused sellele viitavad.

Riigi Teataja otsingu tulemusel õnnestus autoril valimisse kokku saada 13 Maakohtu lahendit ja 1 Ringkonnakohtu lahend, mis olid avaldatud ja jõustunud aastatel 2017-2019. Kohtuotsuseid ei ole liiga palju ja seega kasutati analüüsis lisaks 3 Maakohtu määrust kriminaalmenetluse lõpetamise kohta, mida oli võimalik kasutada ahistava jälitamise koosseisu elementide analüüsi osas, sest tegu kui selline oli siiski toime pandud ja asjaolud määrustes välja toodud. Samuti tõdeb autor, et nii väikese valimi puhul on arusaadav, et laiemaid ja lõplike järeldusi ei saa valimi puhul kõigis tunnustes teha, kuid siiski arvestades asjaolu, et ahistava jälitamise kohtupraktikat ei ole varem olnud võimalik analüüsida ning seda ei ole senini tehtud, siis annab see ikkagi konkreetse analüüsi ja järeldused hetkeolukorrast.

Kuritegevuse 2017.aasta kriminaalpoliitika uuringus oli välja toodud ahistava jälitamise kuriteo registreerimiste arvuna 89. ahistava jälitamise kuriteoteadet ja seda juba kuue kuu jooksul ehk 16 juhtumit keskmiselt kuus.¹⁹⁵ Seejuures Kuritegevuse 2018.aasta kriminaalpoliitika uuringu järgi on ahistava jälitamise kuriteo juhtumite arv tõusnud rohkem kui kahekordseks.¹⁹⁶ Nimelt on registreeritud 2018.a 200 ahistava jälitamise kuritegu.¹⁹⁷ Võrreldes 2017.a aastaga on see 111 juhtumi lisandumine, mis autori hinnangul on märgatavalt suur tõus. Arvestades töö kirjutamise ajavahemikku ja eelnevate kuriteo teadete arvu infot, tekkis loomulikult küsimus, et kui hetkeseisuga on avaldatud 17 lahendit koos määrustega, siis tekib küsimus, kas menetlused on hetkel veel käimas või on enamused lõpetatud või olnud alusetud ning on puudunud kuriteo koosseis. Kahjuks autoril selle kohta andmeid ei õnnestunud hankida ja avalikult infot selle kohta ei ole ning seega ei saa ka selles osas midagi järeldada. Eelnev väärrib kindlasti tulevikus täiendavat uurimist ja analüüsi.

3.1.1 Menetlusliik kohtupraktikas

13 -st Maakohtu otsusest 12 -l korral oli kasutatud menetlusliigina erinevaid lihtmenetluse liike ja 1 otsuses esines menetlusliigina ka üldmenetlus. 13 -st otsusest 10 -l korral on kasutatud kokkuleppemenetlust KrMS § 239 lg 1 alusel. 2 -l korral on kasutatud lühimenetlust KrMS § 233 lg 1 alusel ja 1-l korral üldmenetlust. Lisaks on 2 -l korral kohtumäärusega kriminaalmenetlus lõpetatud KrMS § 203¹ lg 1 alusel ehk kannatanuga leppimise tõttu. Ühel korral on taotletud ka sundravi kohaldamist, mida ei peetud siiski õigustatuks ja mis omakorda lõpetati KrMS § 199 lg 1 p 1 alusel kriminaalmenetluse aluse puudumise tõttu.

Arvestades asjaoluga, et tegemist on enamuses otsustes lihtmenetlustega ja eelkõige kokkuleppemenetlustega, siis 12 -st lihtmenetluse juhtumist 4 -l korral puudus lahendis üldse sisuline asjaolude kirjeldus ja välja oli toodud üksnes resolutsioon ning lähenemiskeelu kohaldamine. Kuivõrd KrMS § 249 järgi on kokkuleppemenetluses kohustuslik esitada vaid kokkuleppe sisu ja süüdistuse info, milles süüdistatav süüdi mõistetakse, siis on see ka lubatud ning üldtingimused tulenevalt KrMS § -st 312 ehk kõigi asjaolude välja toomine kokkuleppe menetluse otsuses ei ole kohustuslik. Samal arvamusel on ka Riigikohus, selgitades, et KrMS § 249 tuleb kokkuleppemenetluse põhiosa suhtes kohaldamisele ning on selles osas erinorm.¹⁹⁸ Sellest hoolimata oli 6 kokkuleppemenetluses lahendatud juhtumi puhul süüdistuse sisu välja toodud ja neid sai analüüsida. Samuti sisaldas üks lühimenetluse juhtum jällegi ainult resolutsiooni ja sisulisi asjaolusid ei olnud avaldatud.

¹⁹⁵ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2017, lk 62.

¹⁹⁶ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2019, lk 7.

¹⁹⁷ A. Ahven, K.C. Kruusmaa jt 2019, lk 33.

¹⁹⁸ RKKKo 3-1-1-81-11, p 28.

Erinevalt kokkuleppemenetlusest on lühimenetluse otsuse osas kohustuslikud kohtuotsuse põhiosale sätestatud tingimused KrMS § 312 järgi, milleks on ka p 1 järgi kohtulikul uurimisel tõendatud asjaolud ja tõendid, millele tuginetakse. Siiski tuleneb selles osas ka üks võimalus motiveeritud põhiosa ära jätta ning piirduda vaid sissejuhatava osa ja resolutsiooniga ehk KrMS § 315 lg -te 7 ja 8 järgi, kui pooled on loobunud oma apellatsioonioiguse kasutamisest.¹⁹⁹ Antud lahendit²⁰⁰ analüüsid ei ole keegi apellatsioonioigust hiljem kasutanud ja selleks soovi avaldanud, seega on ka eelnev korrektne ning kohustust sisulisi asjaolusid märkida samuti ei ole.

3.1.2 Tagajärg või eesmärk kohtupraktikas

Ahistava jälitamise koosseisu puhul on tegemist mitmeti väljenduda võiva kuriteoga, mis võib olla mitmete erinevate tunnustega seotud ning koosseisu on võimalik täita erinevatele elementidele tuginedes. Samuti ei ole välistatud, et kõik tingimused esinevad koos ühes kaasuses ning täidetud on mõlema tüübi jaoks nõutud tingimused. Seega võivad kõik tunnused esineda nii koos kui eraldiseisvalt, kuid oluline on siiski vähemalt ühe alternatiivse tunnuse olemasolu.

Ahistava jälitamise juhtumite analüüsi põhjal selgus, et kolme Harju Maakohtu otsuse²⁰¹ ja ühe Tartu Maakohtu otsuse²⁰² puhul ei olnud sisulisi asjaolusid välja toodud ning neid ei olnud võimalik tagajärje või eesmärgi avaldumise analüüsi juures kasutada. Küll esinesid vastavad asjaolud ja tunnused 9 -s Maakohtu otsuses ning 3 -s Maakohtu määruses, millega lõpetati kriminaalmenetlus.

Tartu Maakohtu otsuses 1-17-11023 on ahistava jälitamise kuritegu kvalifitseeritud teodelikti alternatiivile osutades ehk juhtumis oli toimepanija käitumise eesmärk kannatanut oluliselt häirida. Samas on otsuses välja toodud asjaolu, et oma käitumisega kogumis häiris toimepanija kannatanut oluliselt.²⁰³

Seega ei ole eelneva otsuse puhul päris selge, millise delikti tüübiga oli siiski tegemist ning kas esines vaid eesmärk oluliselt kannatanut häirida või põhjustati see ka tagajärjena. Ilmselt võib jaatada, et antud lahendis esines nii eesmärk kannatanut oluliselt häirida, samuti põhjustati tagajärg ehk kannatanu oli oluliselt häiritud ning see ei ole kuidagi välistatud. Kuigi selgem ja õigem oleks seda olnud väljendada ka teo lõplikul kvalifitseerimisel.

---

¹⁹⁹ RKKKo 3-1-1-20-07, p 17.

²⁰⁰ HMKo 1-17-9678.

²⁰¹ HMKo 1-17-8565; HMKo 1-17-9678; HMKo nr 1-18-1488.

²⁰² TMKo 1-18-5212.

²⁰³ TMKo 1-17-11023.

Samuti on teodelikti koosseisule tuginetud ka Harju Maakohtu lahendis 1-17-10149, kus tegevus oli toime pandud toimepanija eesmärgist lähtudes kannatanut nii hirmutada, alandada kui ka oluliselt häirida.²⁰⁴

Seega esinesid eelnevas juhtumis kõik võimalikud eesmärgi alternatiivid koos, mis ahistava jälitamise koosseisus sätestatud on. Kuigi otsuses on tuginetud toimepanija eesmärgile ja otse kannatanu suhtes avaldunud tagajärge välja pole toodud, siis kaasuse asjaolude põhjal võib järeldada, et kui hirmutamise eesmärgil kannatanule helistatakse ja ähvardatakse ennast ja kannatanu lähedasi tappa, siis võib eeldada, et igale keskmisele isikule tekitab selline tegevus lisaks ka hirmu, seega võiks eelnevast tulenevalt ka tagajärge jaatada. Samuti saab toimepanija alandamise eesmärki kaasuse asjaoludes siduda kannatanu kohta iha.ee internetikeskkonda kuulutuse üles panemisel, kus kannatanu justkui müüks seksuaalteenuseid.²⁰⁵

Eelneva lõike põhjal on selge, et sellise kuulutuse ülespanemine alandaks iga isikut, kes seksuaalteenuste osutamisega ei tegele ning tooks ka hiljem tagajärjena ilmselt olulist häiritust kaasa, seoses kuulutuse tõttu saabuvate telefoni kõnedega ning vajadusega kuulutus eemaldada portaalist. Eelnev on igal juhul oluliselt häiriv olukord ning on selge, et toimepanija eesmärk oli selliste tegevustega kannatanut hirmutada, alandada või vähemasti oluliselt häirida. Siiski ahistava jälitamise kvalifitseerimisel oli tuginetud kõigile ahistava jälitamise koosseisu tunnustele ehk loetud ette ahistava jälitamise tervik koosseis, kuigi kaasuses olid konkreetsete tunnused.

Seevastu Pärnu Maakohtu otsuses 1-18-3422/6 oli tegemist puhtalt tagajärje deliktiga, mille käigus toimepanija põhjustas oma tegevusega kannatanule ahistava jälitamise tagajärjena hirmutunnet ja lisaks muul viisil olulist häiritust. Seejuures kuriteo koosseisu lõplikul kvalifitseerimisel on kirjeldatud ainult tagajärjena kannatanu olulist häiritust. Samas hirmutamist, mida samuti kaasuse asjaolude järgi kannatanule põhjustati, ei ole lõpus välja toodud.²⁰⁶ Seega saab sisu järgi järeldada, et ahistava jälitamise tagajärje alternatiividena esinesid nii hirmutamine kui muul viisil oluliselt häirimine. Autori hinnangul oleks siiski korrektne ja täpne tuginemine sellisel juhul nii isiku hirmutunde kui ka muul viisil oluliselt häirituse põhjustamisele teo kvalifitseerimisel.

Harju Maakohtu otsuses 1-18-3361 oli samuti aset leidnud tagajärjedelikt ning toimepanija tegevuse tulemusel oli kannatanule tagajärjena põhjustatud häiritus ja erinevalt eelmisest

---

²⁰⁴ HMKo 1-17-10149.

²⁰⁵ HMKo 1-17-10149.

²⁰⁶ PMKo 1-18-3422/6.

otsusest lisaks ohustatus.²⁰⁷ Ohustatust ei olnud kaasuses laiemalt lahti seletatud, kuid seda on autor käsitlenud eelnevalt 1. ptk ja nii eelnevast kui ka kaasuse asjaoludest lähtuvalt saab ohustatuse lugeda kaetuks hirmuga, mis on samastatav ohustatuse tundega.²⁰⁸ Teise tagajärjena oli juhtumise välja toodud kannatanu häiritus, kuid mille puhul ei olnud tuginedud olulisuse elemendile, mida ahistava jälitamise koosseis kohustuslikult nõuab ning sellele tuleks igal juhul tugineda.

Samas saab eelneva juhtumi tegevuste intensiivsuse ja suure hulga tõttu järeldada, et selline häirimine pidi olema oluline ning kannatanu eraelu tugevalt häirima. Lõppjärgus oli kvalifitseerimisel välja toodud jällegi kogu ahistava jälitamise paragrahvi sisu ning loetletud olid kogu koosseisu elemendid ja nendele ka tuginedud, mis ei ole samuti korrektne antud juhul ning täpne on välja tuua õiged alternatiivsed tagajärjed ehk antud juhul ohustatus kui hirmutamine ning muul viisil oluliselt häiritus.

Tagajärjedeliktile oli tuginedud ka Harju Maakohtu otsuses 1-18-1712, kus esinesid tagajärjedena kõik 3 alternatiivset võimalust ehk nii hirmutamine, alandamine ja muul viisil oluliselt häirimine. Alandamise põhjusena toodi välja nimelt isiku laimamine, solvamine kui ka töökaaslastega ühenduse võtmist. Hirmutamine avaldus ähvardava sisuga kirjade saatmises ja muul viisil oluliselt häirimine avaldus kannatanu töökaaslastega ühenduse võtmises ja ka läbi kannatanu tütre suhtlemises.²⁰⁹

Samuti esinesid 3 alternatiivset tagajärge Viru Maakohtu otsuses 1-18-3063, tagajärjedena oli kannatanule põhjustatud nii hirmutamine, alandamine kui ka muul viisil oluliselt häiritus. Alandamine on juhtumi asjaoludest tulenevalt väljendunud nimelt kannatanu solvamises, häbistamises ja alavääristamises ning seda kannatanu tuttavate ees. Samuti oli toodud välja eelnevate toimepanija tegevuste tõttu ka kannatanu hirmu põhjustamine, lisaks alandatusele. Eraldi oli antud juhtumise märkimisväärse tagajärjena välja toodud asjaolu, et kannatanu vajab eelnevate toimepanija tegevuste tõttu lisaks psühholoogilist abi, mis liigituks hetkel tagajärjedena osas kui muul viisil oluliselt häirimise alla.²¹⁰

Kannatanu ravivajadusest tulenevalt võib järeldada, et isikul võis olla tekkinud ka juba stress, depressioon või muud häired, millega toime tulemiseks oli vaja juba psühholoogilist abi.²¹¹ Samas oli huvitava asjaoluna lisaks välja toodud, et toimepanija oli pannud teod toime just jälitamise eesmärgil, mille kohta juhtumi asjaoludest viiteid ei esinenud ja jäi arusaamatuks,

---

²⁰⁷ HMKo 1-18-3361.

²⁰⁸ Bachmann 2015, lk 95.

²⁰⁹ HMKo 1-18-1712.

²¹⁰ VMKo 1-18-3063.

²¹¹ Bachmann 2015, lk 97.

mis asjaolust just jälitamise eesmärk tulenes. Eelneva juhtumiga sarnaselt on ka siin lõpus välja toodud kogu ahistava jälitamise koosseisu tunnused ning sellele tuginemine, justkui kõik tunnused oleks esinenud. Kaasuse asjaolude järgi see siiski korrektne ei ole.

Autor on eelneva lahendi suhtes seisukohal, et sellist pikemaajalisemat ravi nõudva tagajärje põhjustamise puhul peaks olema sätestatud lisaks kvalifitseeritav koosseisu lõige, mis annaks võimaluse karmimaks karistamiseks näiteks psühholoogilist ravi nõudva vaimse häire tagajärjena tekkimise korral.

Sarnaselt eelnevale oli Pärnu Maakohtu otsuses 1-18-8865 põhjustatud kannatanule tagajärjena hirmutamist, alandamist ja ka eraelu häirimist. Viimase puhul ei olnud küll olulisuse tunnust välja toodud, kuid arvestades teo intensiivsust ja tegude hulka võib öelda, et see pidi olema oluline. Samas ei ole see koosseisu täitmise seisukohalt vajalik, sest 2 koosseisulist tagajärge on juba põhjustatud ning ahistava jälitamise koosseis sellega täidetud.²¹²

Viru Maakohtu otsuses 1-19-634 tekitati kannatanule tagajärjena nii hirmutamine kui ka muul viisil oluline häirimine. Samuti oli toimepanijal lisaks eesmärk kannatanut alandada, mille osas tagajärge saabumist välja pole toodud ning selle saabumist kinnitada ei saa.²¹³

Eelnevatest otsustest erineva sisuga lahend oli Harju Maakohtu otsus 1-18-9768. Antud juhtumis oli välja toodud tagajärjedelikti koosseisu elemendid, milleks olid hirmutunde tekitamine ja lisaks vaimse pinge põhjustamine kannatanule, mis ahistava jälitamise koosseisu kontekstis on sobivad tagajärje hirmutamise ja muul viisil oluliselt häirimise alla. Olulise asjaoluna oli välja toodud konkreetse õigushüve kahjustamine, mis väljendus eraelu puutumatusena kui isikuõiguse rikkumises.²¹⁴

Kahes kriminaalmenetluse lõpetamise määruses esinesid teodelikti koosseisu tunnused, välja arvatud 1 määruses, kus esines nii eesmärk kui ka tagajärg. Viru Maakohtu määruses 1-18-4157 oli välja toodud toimepanija eesmärk kannatanut oluliselt häirida läbi ohtrate telefonikõnede ja sõnumite saatmise.²¹⁵ Eraldi tagajärje põhjustamist kannatanule välja polnud toodud, seega oli tegemist teodelikti koosseisuga kaasuse asjaolude järgi. Siiski võib järeldada, et selline tegevus oleks keskmist inimest oluliselt ka häirinud, mida ei saa välistada ka antud juhtumis, kuid tuginetud sellele otse ei ole.

---

²¹² PMKo 1-18-9768.

²¹³ VMKo 1-19-634.

²¹⁴ HMKo 1-18-9768.

²¹⁵ VMKm 1-18-4157.

Samuti vastas teodelikti tunnustele ka Pärnu Maakohtu määrus 1-18-56/13, milles oli välja toodud üksnes toimepanija eesmärk kannatanu inimväärikust solvata ja teiste inimestega suhtlemist piirata, mis on tõlgendatav ahistava jälitamise eesmärkide osas nii alandamise eesmärgi kui ka muul viisil oluliselt häirimise alla.²¹⁶

Erinevalt eelnevatest juhtumitest oli Viru Maakohtu määruses 1-18-7628 tuginetud tagajärjedelikti koosseisule. Ühe tagajärjena põhjustati kannatanule hirmutunnet, mis väljendus seeläbi, et toimepanija võis kahjustada kannatanu auto pidurisüsteemi ja auto tehnilist seisukorda, tungides kannatanu autosse ilma tema loata ning mõistetavalt oli kannatanu hirmunud. Samuti tekitati kannatanule muul viisil olulist häiritust, saates ropu sisuga sõnumeid töökaaslastele kannatanu nime alt ja kannatanu suhtlusvõrgustiku kontole sisse logides. Teiselt poolt on välja toodud, et nii hirmutunde tekitamine kui ka olulise häirituse põhjustamine oli eraldi veel ka toimepanija konkreetne eesmärk.²¹⁷

Analüüsist selgus, et ahistava jälitamise juhtumite puhul on ette tulnud nii tagajärje põhjustamisega juhtumeid kui ka üksnes toimepanija eesmärgist lähtuvaid juhtumeid, kus otsuses ei ole tagajärje põhjustamist välja toodud. Siiski saab juhtumite põhjal järeldada, et 9 - s analüüsitud Maakohtu otsuses oli eelkõige tegemist ahistava jälitamise tagajärjedelikti koosseisuga, kus toimepanija oma tegevusega oli kannatanule põhjustatud kas hirmutunnet, alandatus või muul viisil olulist häiritust ning üksnes 2 -s otsuses oli tuginetud selgelt toimepanija eesmärgile kannatanut kas hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida. Oluline on seejuures täpsustada, et samadest teodeliktide otsustest lähtuvalt võib siiski järeldada, et ka nende asjaolude pinnalt oli tuletatav, et kannatanule põhjustati ikkagi tagajärjena samad tunnused, mis olid toimepanija poolt eesmärgiks võetud. Seega võib tõdeda, et peamiselt oli ahistava jälitamise kohtuotsuste puhul tegemist süüteokoosseisu tüübilt tagajärjedelikti koosseisu toimepanemisega, millega tekitati kannatanule tagajärg hirmutamise, alandamise või muul viisil oluliselt häirituse läbi ning lisaks oli kahel juhul ka sellise tegevuse eesmärk just neid tagajärgi kaasa tuua.

Erinevalt eelnevast analüüsist saame öelda, et kriminaalmenetluse lõpetamiste määruste puhul esines 2 -l korral selgelt teodelikti koosseis, kus tagajärge välja polnud toodud ning 1 -l korral oli tegemist tagajärjedeliktiga, kus lisaks oli toimepanijal ka eesmärk neid tagajärgi saavutada. Tagajärgedena esinesid analüüsitud määruste põhjal peamiselt nii hirmutamine kui ka muul viisil oluliselt häirimine. Ühes määruses oli esindatud ka kõik kolm tagajärge ehk nii hirmutamine, alandamine kui ka muul viisil oluline häirimine. Arvestades teodelikti koosseisu

---

²¹⁶ PMKm 1-18-56/13.

²¹⁷ VMKm 1-18-7628.

tunnuseid ja analüüsitud määrusi võib järeldada, et peamiselt esines nendes lisaks eesmärgile ka kaasuse asjaolusid hinnates tagajärg.

Seega võib kokkuvõtteks väita, et ahistava jälitamise koosseisu puhul on praktikas pigem toimepandud just koosseisu tüübilt tagajärjedeliktid ja teodelikte täiesti eraldiseisvalt esineb pigem harvem, kuid seevastu saab välja tuua, et tihti on just toimepanijal lisaks eesmärk tagajärgi kaasa tuua.

3.1.3 Ahistava jälitamise teod kohtupraktikas

Ahistava jälitamise kuriteo koosseisu § -s 157³ on sätestatud kolm alternatiivset tegu, läbi mille on võimalik ahistavat jälitamist toime panna. Eranditult kõigis 9 analüüsitud Maakohtu otsuses esines ahistava jälitamise üks alternatiivne tegu, milleks on kontakti otsimine. Samuti esines kontakti otsimine ka kolmest kriminaalmenetluse lõpetamise määrusest 2 -l korral.

Kontakti otsimine väljendus seejuures 9 kohtuotsuse ja 3 kohtumääruse alusel peamiselt kannatanule telefoniga helistamises või sõnumite saatmises, viimasel juhul nii telefoni abil kui ka 2 -l juhul e-kirja teel. Helistamine ja sõnumite saatmine esines koos 10 -s juhtumis ja 1 -s juhtumis oli tegemist vaid sõnumite saatmisega ning 1 -s juhtumis vaid telefoniga helistamises. Erandlikult ainult ühes kohtuotsuses esines ka kontakti otsimine verbaalse otsese suhtlusena ehk kannatanuga kohtudes ning temaga rääkides.²¹⁸ Samuti esines koos kontakti otsimisega kõige enam muul viisil eraellu sekkumist, mis on kõige laiemal tõlgendamise võimalusega ahistava jälitamise tegu ja mida esines 12-st juhtumist 11-l korral. Mõnevõrra vähemal määral esines tegevusviisina jälgimine ja seda täpsemalt 12 -st juhtumist 9 -l korral.

Muul viisil eraellu sekkumine väljendus analüüsitud juhtumites järgnevates tegudes:

- kannatanu korteri elutoa akna taga koputamas käimine;²¹⁹
- kannatanu isa kohta halvustavate juttude levitamisega ähvardamine ja tahtevastaste kohtumiste nõudmine;²²⁰
- veebiportaali „iha.ee“, kannatanu kohta kuulutuse üles panemine, kus kannatanu müüks justkui seksuaalteenuseid;
- toimepanija ähvardus ennast tappa;²²¹
- mõnitava kommentaariga foto saatmine kannatanu ja tema tuttava kohta;²²²

---

²¹⁸ HMKo 1-18-9768.

²¹⁹ TMKo 1-17-11023.

²²⁰ PMKo 1-18-3422/6.

²²¹ HMKo 1-17-10149.

- kannatanu tõukamine ilma valu põhjustamata ja takistamine elukohta sisenemisel;²²³
- kannatanu kõne logide ja sotsiaalmeedia konto „Facebook“ kontrollimine ning;
- kannatanu vestlustesse teiste isikutega sekkumine füüsiliselt, ajades vestluskaaslase minema;²²⁴
- kannatanu kodu ukse taga koputamas käimine ja sisselogimine kannatanu suhtlusvõrgustiku „Messenger“ kontole ning sealt kannatanu teadmata ja tema nimel ropu sisuga sõnumite saatmine töökaaslastele;²²⁵
- vulgaarne käitumine, tõmmates kannatanul õues alla päevituspüksid;²²⁶
- kannatanu elukohta tahtevastane sisenemine;²²⁷
- kasutades kannatanuga kontakti otsimiseks kolmandat isikut ehk tema tütar.²²⁸

Eelnevate tegevuste põhjal saab järeldada, et muul viisil eraellu sekkumine kui tegu on laia avaldumise võimalusega ning sinna alla mahub suurel hulgal erinevaid tegevusi, kuidas isiku eraellu sekkuda ning see on avatud loeteluna ennast autori hinnangul õigustanud ning võimaldab kannatanule kaitset pakkuda ka tegevuste eest, mida esialgu ei oska ette kujutadaagi.

Jälgimine kui ahistava jälitamise üks alternatiivsetest tegudest väljendus analüüsitud lahendites järgnevatel viisidel:

- ilmumine kannatanu kutsumata tema kooli juurde ehk enda meeldetuletamine;²²⁹
- kannatanu kodu juures luuramine;²³⁰
- kannatanu jälgimine, saates talle tema päevase koosolemise fotosid, mis on tehtud varjatult;²³¹
- luuramine kannatu töökoha ja elukoha juures ning ilmumine kohtadesse, kus kannatanu viibis;²³²
- turvakaamera abil ja distantsilt arvutist kannatanu jälgimine;²³³

---

²²² VMKo 1-18-3063.

²²³ HMKo 1-18-9768.

²²⁴ PMKm 1-18-56/13.

²²⁵ VMKm 1-18-7628.

²²⁶ PMKo 1-18-8865.

²²⁷ VMKo 1-19-634.

²²⁸ HMKo 1-18-1712.

²²⁹ PMKo 1-18-3422/6.

²³⁰ HMKo 1-18-3361.

²³¹ VMKo 1-18-3063.

²³² HMKo 1-18-9768; PMKo 1-18-8865; VMKo 1-19-634; HMKo 1-18-1712.

- autoga kannatanu jälitamine ja kannatanul järel sõitmine ning jälgimine trennisaalis.²³⁴

Eelnevate tegevuste põhjal saab järeldada, et ka jälgimise kui ühe ahistava jälitamise alternatiivse teo puhul on praktikas väljendusvorme palju ning seda on võimalik teostada nii autoga, füüsiliselt luurates kui eemalt jälgides videosüsteemi abil ehk samuti on tõlgendamisruum lai. Viimane tegevus viitab selgelt asjaolule, et jälgimiseks või ka jälitamiseks ei pea enam tänapäeval üldse füüsiliselt isikul järel käima, vaid seda saab teostada ka varjatult ning läbi erinevate tehnika vahendite ning IT-võimaluste. Samuti on selline jälgimine oluliselt raskemini avastatav ning tõendatav. Autor peab siin silmas ka uut trendi kaamerateaga trooniseadmete näol, mille puhul kontrolli teostada ja välja selgitada, mida või keda isik sellega filmib või jälgib on praktiliselt võimatu.

Ahistava jälitamise erinevate tegevusviiside praktikas esinemise põhjal saab kokkuvõtlikult öelda, et kõigis analüüsitud juhtumites on esinenud vähemalt kaks erinevat ahistava jälitamise tegu ning ühte ja ainult konkreetset tüüpi tegevust üheski juhtumis ei esine. Seejuures ainuüksi 12 -st juhtumist 7 -l korral esinesid kõik kolm alternatiivset ahistava jälitamise tegu ehk nii kontakti otsimine, jälgimine kui ka muul viisil eraellu sekkumine. Seega võib järeldada, et ahistava jälitamise kuriteo tegude avaldumise viisid on ka praktikas mitmekesised ja tihti erinevatest tegevustest koosnevad kogumid ning mitte vaid ühed konkreetsed tegevused.

3.1.4 Korduvus või järjepidevus kohtupraktikas

Ahistava jälitamise kuriteo koosseis nõuab lisaks toimepandud tegevustele veel ka eraldi sätestatud tegude esinemise hulka ehk need ahistava jälitamise teod peavad olema kas korduvad või järjepidevad tulenevalt § -st 157³.

Analüüsitud lahendites esines tuginemist nii korduvale kui ka järjepidevale teo hulga ning samuti mõlemale koos viitamist. Nii korduvusele kui ka järjepidevusele koos oli viidatud 12 juhtumist 6-l korral, millest 1 -l juhtumil oli lõpus siiski tuginetud vaid korduvuse tunnusele.²³⁵ Üksnes järjepidevuse tunnusele oli tuginetud 5 ahistava jälitamise juhtumis. Siiski oli ka üks juhtum, kus ei olnud otseselt viidatud ei korduvuse ega ka järjepidevuse tunnusele tegude hulga osas, samas sai kaasusest tegude osas välja lugeda, et tegevused

---

²³³ PMKm 1-18-56/13.

²³⁴ VMKm 1-18-7628.

²³⁵ PMKo 1-18-3422/6.

toimusid kahe kuu vältel ning eraldiseivalt esines vähemalt kuus teo episoodi.²³⁶ Seega võib järeldada, et igal juhul esines siin samuti vähemalt korduv tegude toimepanemine.

Kõik ahistava jälitamise tegevused toimusid juhtumites pikema perioodi jooksul ehk 1-kuust kuni 12-kuuni ning rohkem intensiivsemalt ja lühikeste ajavahemikega eraldatult. Kõige intensiivsem ja järjepidevusele viitav oli just kannatanule helistamine või sõnumite saatmine, mis ulatus sõnumite puhul päevas 5 – 81 sõnumini ja helistamiste korral kuni mitmekümne korrani päevas, mis olid selgelt järjepidevad tegevused. Jälgimised ja muul viisil eraellu sekkumised olid seevastu mõnevõrra vähem intensiivsemad ning esinesid peamiselt päevaste vahedega.

Seega võib järeldada, et ahistav jälitamine on eelnevate juhtumite põhjal pigem pikemaajalisem ja kestvam tegevus, mis võib toimuda isegi 1-aastase perioodi vältel ning vaadeldud juhtumite põhjal saab öelda, et tegevus on olnud siiski rohkem järjepidev kui lihtsalt korduv. Samas ei ole analüüsitud lahendite puhul võimalik aru saada, milline saab olla minimaalne korduvuse või järjepidevuse kinnitamiseks nõutav tegude hulk § -st 157³ tuleneva ahistava jälitamise osas, sest igas juhtumis on tegude arv niivõrd suur, et selle alusel ei teki ei korduvuse ega ka järjepidevuse jaatamisel kahtlusi.

3.1.5 Tahtluse liik kohtupraktikas

Ahistava jälitamise kuriteokoooses võib tahtluse seisukohalt avalduda kahes erinevas vormis tulenevalt toimepandavast koosseisu tüübist, mis määrab ära ka nõutava tahtluse liigi. Üheks § 157³ avaldumise võimaluseks on tagajärjedelik ja teiseks võimaluseks on teodelikt. Tagajärjedelikti puhul on nõutav autori 1. ptk analüüsi põhjal vähemalt kaudne tahtlus ja teodelikti koosseisu puhul kavatsetus.

Analüüsitud 12 -st juhtumist 8 -l korral esines toimepanijal selge eesmärk kas siis kannatanut hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida. Väljendus see peamiselt läbi tegude intensiivsuse ja sageduse ning 1 juhtumis ka otseselt kätte maksmise eesmärgist tulenevalt.²³⁷ Seejuures omakorda 8 -st juhtumist 6 -l korral oli tegemist süüdistuse asjaolude järgi ka tagajärjedeliktiga, kus tegelikult kavatsetus ei ole kohustuslik element subjektiivse koosseisu täitmiseks ning piisaks ka kaudsest tahtlusest.

Kahes juhtumis oli selgelt märgitud, et tegemist oli toimepanija tahtliku tegevusega ehk isik tahtis ahistada ja teadis, mida ta teeb ning siin esines seega otsene tahtlus.²³⁸ Ühes

---

²³⁶ PMKm 1-18-56/13.

²³⁷ HMKo 1-18-1712.

²³⁸ HMKo 1-18-3361; PMKo nr 1-18-3422/6.

tagajärjedelikti otsuses oli välja toodud, et toimepanija tegevus oli sihipäraselt toimepandud, mida võiks tõlgendada ka kui eesmärgipärasest tegevusest,²³⁹ küll ei olnud selge, kas ka tagajärge sooviti sihipäraselt saavutada, kuid igal juhul on kaudne tahtlus selles osas täidetud ehk toimepanija pidi võimalikuks pidama ja möönma, et selline tegevus tekitab kannatanule hirmutunnet ja vaimseid pingeid.²⁴⁰

Lisaks oli ühes tagajärjedelikti otsuses välja toodud, et toimepanija pani teod toime just jälitamise eesmärgil, mis otseselt ahistava jälitamise koosseisu § -st 157³ ei tulene ning samuti viitab kaasus pigem alandamise, hirmutamise või oluliselt häirimise eesmärgile.²⁴¹ Samas isikul võib olla loomulikult ka jälitamise eesmärk, millega võivad kaasneda paratamatult ka ahistava jälitamise koosseisus ette nähtud tagajärjed ning tagajärjedelikti osas nõutav vähemalt kaudne tahtlus on siin selgelt olemas.

Eelnevast tulenevalt võib järeldada, et enim ahistaval jälitamisel esinenud tahtluse liik, sõltumata ahistava jälitamise koosseisu tüübist oli kavatsesus ehk toimepanijal oli tihti just eesmärk ahistava jälitamise koosseisu täita ning sellega kaasnevat tagajärge saavutada.

3.1.6 Karistuse liik ja määr kohtupraktikas

Ahistava jälitamise kuriteokoosseisu § 157³ on ette nähtud karistusena kaks alternatiivset põhikaristust. Üheks võimaluseks on ette nähtud mõista rahaline karistus ja teiseks rangemaks võimaluseks on mõista kuni ühe aasta pikkune reaalne vangistus. Samuti on kohtul võimalus jätta karistus osaliselt või täies ulatuses kohaldamata või asendada alternatiivsete võimalustega nagu näiteks ÜKT-ga KarS § 69 lg -s 1, EV-ga KarS § 69¹ lg -s 1 või raviga KarS § 69² lg -s 1.

Järgnevalt analüüsib autor ahistava jälitamise kuriteo osas jõustunud kohtulahendite ja kohtumääruste põhjal, kuidas on karistuspraktika kujunenud ning millist liiki karistusi on määratud ning kas neid on ka asendatud alternatiivsete võimalustega. Samuti analüüsib autor, mille alusel on määrustes kriminaalmenetlus lõpetatud ning millised on määratud tingimused, mida toimepanija on kohustatud heastama ja täitma. Analüüsiks oli võimalik kasutada erinevalt eelnevate tunnuste analüüsi puhul kõiki 13 Maakohtu lahendit ja 3 Maakohtu määrust, sest sõltumata sisulistest asjaoludest on kõigis kohtulahendites välja toodud karistuse liik ja määr, mis on nii kokkuleppemenetluses kui ka lühimenetluses kohustuslik osa ning seega saab kõiki lahendeid kasutada karistuspraktika analüüsi tarbeks.

---

²³⁹ Sootak 2018, lk 248.

²⁴⁰ HMKo 1-18-9768.

²⁴¹ VMKo 1-18-3063.

Rahaline karistus oli ahistava jälitamise kuriteo toimepanemise eest mõistetud 13 -st juhtumist 3 -l korral. Viru Maakohtu lahendis 1-18-3063 oli toimepanijale mõistetud rahaliseks karistuseks 70 päevamäära.²⁴² Arvestades KarS § 44 lg 1 tulenevalt rahalise karistuse minimaalset võimalikku päevamäära, siis on eelnev päevamäär miinimumi lähedane. Arvestada tuleb lisaks asjaolu, et süüdistatav oli eelnevalt kriminaalkorras karistatud, nimelt Viru Maakohtu lahendi 1-16-3752 järgi KarS § 121 lg 2 p 2 alusel ehk kehalise väärkohtlemise eest lähisuhtes ja ähvardamise eest KarS § 120 alusel just sama kannatanu vastu, kelle suhtes on ka ahistav jälitamine toime pandud.²⁴³

Seega leiab autor eelneva otsuse osas, et vastav karistuse liik ja määr ei ole sobiv, arvestades sama kannatanu vastu toime pandud eelnevaid kuritegusid, mis seonduvad mõlemad lähisuhtes toimepandud vägivallaga, mis on ühiskonnas tõsine murekoht. Toimepanija on kasutanud justkui peale eelneva katseaja lõppemist leebemaid vahendeid uuesti kannatanu eraellu sekkumiseks ning sellest võib ka järeldada, et talle ei ole ikkagi eelmine karistus piisavat mõju avaldanud ning rahaline karistus on autori hinnangul siin liiga leebe variant, mis ei pruugi piisavat mõju avaldada.

Samuti oli rahaline karistus mõistetud Harju Maakohtu otsuses 1-17-8565, milles toimepanijale on määratud karistuse suuruseks 100 päevamäära, mis ei ole märgatavalt suurem, kui eelneval lahendil. Seejuures on lisaks toimepanija suhtes rahaline karistus jäetud KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel tingimisi täielikult kohaldamata, kui isik ei pane 18 kuulise katseaja jooksul toime uut tahtlikku kuritegu.²⁴⁴ Arvestades asjaolu, et isik ei ole varem kriminaalkorras karistatud, siis on karistuse liik ja määr autori hinnangul mõistlik. Käitumiskontrolli küll määratud ei ole, kuid arvestades samas lahendis lisaks lähenemiskeelu kohaldamist on see ilmselt ka sobivaim meede, arvestades ahistava jälitamise kuriteo iseloomu.

Kõige rangem rahaline karistus mõisteti isikule Harju Maakohtu otsuses 1-18-1712 ja seda 200 päevamäära ulatuses. Kohus jättis siinkohal KarS § 73 lg 1, 2 ja 3 alusel rahalise karistuse osaliselt täitmisele pööramata ja isikul tuli tasuta sellest koheselt 30 päevamäära ning ülejäänud 170 päevamäära jäi 12 kuu pikkuse katseajaga täitmisele pööramata. Samuti ei olnud siin isik varem kriminaalkorras karistatud ja selline tegu oli tal esimene, seega on see arusaadav ja põhjendatud.

Analüüsitud lahenditest 10 -st juhtumist 8 -l korral on ahistava jälitamise toimepanijale mõistetud karistuseks vangistus, mis on omakorda jäetud 4 -l korral tingimisi kohaldamata

---

²⁴² VMKo 1-18-3063.

²⁴³ VMKo 1-16-3752.

²⁴⁴ HMKo 1-17-8565.

ning 2 -l korral on karistus asendatud üldkasuliku tööga. Neljas juhtum on toimepanijale mõistetud ka reaalne vangistus, kuid seda kogumis ka teiste kuritegude toimepanemisega seoses ning eelneva katseaja rikkumise tingimustest tulenevalt.

Kõige leebema karistusemääraga ja tingimisi vangistus oli mõistetud ahistava jälitamise kuriteo toimepanemise eest Pärnu Maakohtu poolt lahendis 1-18-3422/6. Toimepanijale oli mõistetud ahistava jälitamise eest karistuseks 3 kuud vangistust ning vangistus oli jäetud seejärel KarS § 73 lg 1 ja 3 alusel täielikult täitmisele pööramata, kui isik ei pane toime 12 kuulise katseaja jooksul uut kuritegu ja täidab KarS § 75 lg 1 p 1-6 järgi talle määratud lisakohustusi.²⁴⁵ Arvestades asjaolu, et isik on eelnevalt kriminaalkorras karistamata, võib seda mõista ning veel ühe võimaluse andmine on selles osas õigustatud, eriti alaealisena toimepandud kuriteo suhtes ning see peaks igal juhul isikut motiveerima tulevikus selliseid tegusid mitte toime panema.

Harju Maakohtu otsuses 1-18-3361 oli seevastu toimepanijale mõistetud mõnevõrra karmim karistus, milleks oli 6 kuud tingimisi vangistust, mida oli tulenevalt lühimenetluse kohaldamisest 1/3 võrra vähendatud. Seejuures on oluline erinevus asjaolu, et isik on kahtlustatavana kinni peetud ning viibinud seetõttu eelvangistuses 3-päeva, mis sellise esmakordse juhtumi puhul võib toimepanijale mõjuda kui lühikese šokivangistusena. Samuti on ka sarnaselt eelnevale juhtumile karistus jäetud KarS § 74 lg 1 alusel täielikult täitmisele pööramata, kui süüdlane ei pane toime uut tahtlikku kuritegu 12 kuulise katseaja jooksul ja täidab KarS § 75 lg 1 p -st 1-6 talle määratud käitumisnõudeid. Lisakohustustena on toimepanijale määratud kohustus KarS § 75 lg 2 p 2 järgi hoiduda alkoholi tarvitamisest ja KarS § 75 lg 2 p 8 alusel osalemine kriminaalhooldaja määratavas sotsiaalprogrammis.²⁴⁶

Autori hinnangul on eelnevad lisakohustused tervitatavad ning kindlasti on ka suurem võimalus ennast parandada näiteks läbi sotsiaalprogrammi, kui lihtsalt katseajaga karistust kanda. Eelnevast võib järeldada, et süüdlasel oli probleeme ka alkoholi tarvitamisega, mis võis ka antud teod nii järjepidevaks ja intensiivseks muuta.

Kahes Harju Maakohtu otsuses oli vangistus asendatud ÜKT-ga. Harju Maakohtu otsuses 1-18-9768 oli mõistetud isikule karistuseks ahistava jälitamise kuriteo eest 6 kuud vangistust. Vangistus oli seejärel asendatud KarS § 69 lg 1 alusel ÜKT-ga ja töö teostamise tähtajaks oli KarS § 69 lg 3 alusel määratud 18 kuud. Seejuures on isik süüdi mõistetud lisaks ahistavale jälitamisele ka KarS § 424 lg 2 järgi joobes mootorsõiduki juhtimise eest, mis on toime pandud korduvalt ja mille eest on karistuseks määratud 12 kuud. Samuti on toimepanijale

---

²⁴⁵ PMKo 1-18-3422/6.

²⁴⁶ HMKo 1-18-3361.

määratud lisakohustused ja käitumiskontroll.²⁴⁷ Seega ei saa kindlalt väita, et karistuse asendamine ÜKT-ga toimus ainuüksi ahistavast jälitamisest sõltuvalt ning oma mõju võis omada kindlasti ka joores mootorsõiduki juhtimise eest mõistetud karistus.

Samuti oli Harju Maakohtu otsuses 1-18-1488 /1 isikule § 157³ alusel mõistetud karistuseks 11 kuud vangistust ning sarnaselt eelnevale asendatud karistus ÜKT-ga KarS § 69 lg 1 alusel. Seejuures on jällegi isik lisaks ahistavale jälitamisele süüdi mõistetud ka KarS § 120 lg 1 alusel ehk ähvardamise eest ning karituseks mõistetud 9 kuud vangistust ning samuti KarS § 121 lg 2 p 2 ja 3 eest ehk korduva kehalise väärkohtlemise eest, mis on toime pandud lähisuhtes ning lisaks korduvalt ja karistuse määraks on siin mõistetud 16 kuud vangistust.²⁴⁸

Seega võib analüüsitud otsusest järeldada, et üldkasuliku töö kasuks otsustamisel on koosmõjus mitmed kuriteod, sealhulgas ka ahistav jälitamine. Siinkohal võib eraldi välja tuua asjaolu, et ahistava jälitamise eest mõistetud karistus on antud otsuses 11 kuud, mis on § 157³ alusel ette nähtud maksimaalsest määrast vaid 1 kuu väiksem. Sellest tulenevalt võib edaspidi arutleda, kas piirmäär on siiski piisav, kui karistused küündivad juba maksimumi lähedale esimeste lahendite seas. Hea meel on tõdeda, et jällegi on käitumiskontrolli osas lisakohustusi rakendatud ja seejuures KarS § 75 lg 2 p -st 2, 2¹, 8 tulenevalt ehk mitte tarvitada alkoholi, narkootilisi või psühhotroopseid aineid ja osaleda sotsiaalprogrammis.

Neljas Maakohtu lahendis oli karistuseks mõistetud kõige karmim karistus ehk reaalne vangistus. Seejuures tuleb jällegi arvestada, et kõigis 4 lahendis olid samuti toime pandud ka teised kuriteod, mis olid tihedalt seotud ahistava jälitamise kuriteoga. Nimelt oli Tartu Maakohtu otsusega 1-18-5212 toimepanijale § 157³ alusel ahistava jälitamise koosseisu ja KarS § 331² lähenemiskeelu rikkumise eest karistuseks mõistetud KarS § 63 lg 1 alusel ideaalkogumi põhjal 10 kuud vangistust. Seejuures oli määratud koheselt kandmisele KarS § 74 lg 1, 2 ja 3 alusel 2 kuud vangistust ning 8 kuud oli jäetud KarS § 73 lg 1, 2 ja 3 alusel kahe aastase katseajaga osaliselt täitmisele pööramata. Lisaks oli määratud toimepanijale katseajaks käitumiskontroll KarS § 75 g 1 p -st 1-6 tulenevalt.²⁴⁹

Seega on eelnevas otsuses kohaldatud niiõelda šokivangistust, mis on ahistava jälitamise kuriteo puhul esimene kord, ning millest võib järeldada, et ahistava jälitamise kuriteosse suhtutakse tõsiselt. Lahendis küll sisulised asjaolud puudusid, kuid eelneva määratud lähenemiskeelu rikkumise tõttu saab järeldada, et konkreetne kannatanu taotles seda toimepanija suhtes juba varem tsiviilkorras ning toimepanija võis rikkuda lähenemiskeelu tingimusi seoses ahistava jälitamise kuriteo toimepanemisega.

---

²⁴⁷ HMKo 1-18-9768.

²⁴⁸ HMKo 1-18-1488 /1.

²⁴⁹ TMKo 1-18-5212.

Samuti oli reaalne vangistus mõistetud Harju Maakohtu otsuses 1-17-9678, mille puhul olid samamoodi toime pandud veel täiendavad kuriteod. Ahistava jälitamise § 157³ toimepanemise eest oli karituseks mõistetud 4 kuud vangistust. Lisaks ahistavale jälitamisele on isik süüdi mõistetud KarS § 120 lg 1 ehk ähvardamise eest ning karituseks mõistetud samuti 4 kuud vangistust ning KarS § 121 lg 2 p 2 ja 3 eest ehk korduva kehalise väärkohtlemise eest, mis on toime pandud lähisuhtes ning lisaks korduvalt ja karituseks mõistetud 12 kuud vangistust.²⁵⁰

Reaalne vangistus oli samuti mõistetud Pärnu Maakohtu otsuses 1-18-8865 § 157³ järgi ahistava jälitamise eest, samuti ähvardamise eest KarS § 120 lg 1 järgi ja kehalise väärkohtlemise eest KarS § 121 lg 2 p 2 ja 3 järgi, mis on olnud korduv ja toime pandud lähisuhtes. Ahistava jälitamise eest mõisteti karituseks 6 kuud vangistust, ähvardamise eest 4 kuud vangistust ning kehalise väärkohtlemise eest lähisuhtes ja korduvalt 1 aasta ja 2 kuud vangistust.²⁵¹

Vabadusekaotus määrati ka Viru Maakohtu otsuses 1-19-634, kus isik mõisteti süüdi KarS § 121 lg 2 p 2, 3 järgi ja karituseks 8 kuud vangistust, samuti KarS § 157³ ja KarS § 120 lg 1 järgi ja vangistuseks 4 kuud vastavalt KarS § 63 lg 1.²⁵²

Eelneva 3 otsuse põhjal saab järeldada, et ahistav jälitamine on tihedalt seotud lähisuhtevägivallaga ning samuti ähvardamisega, millede suhtes ahistav jälitamine pigem kas siis eelneb või järgneb vägivallale, kuid need ei kattu siiski üksteisega ning on täiesti eraldiseisvad koosseisud ega välista üksteist.

Erinevalt teistest otsustest oli ühes Harju Maakohtu otsuses 1-17-10149 isikule määratud lisaks ka elektroonilisele valvele allumine KarS §§ 74 lg 5 ja 75 lg 2 p 9 alusel ja tähtajaks oli seatud KarS § 75¹ lg 3 p 1 alusel 1 kuu. Ahistava jälitamise kuriteo osas oli isikule mõistetud 9 kuud vangistust. Samuti on sarnaselt eelnevatele juhtumitele isik toime pannud veel teisi kuritegusid ja karistus on mõistetud KarS § 203 lg 1 - § 22 lg 2, 3 eest 2 aastat, KarS § 120 lg 1 eest 7 kuud ja KarS § 303 eest 9 kuud.

Kõige enam on ahistava jälitamisega võrreldav analüüsitud otsuses just ähvardamine ja selle eest mõistetud karistus. Arvestades ahistava jälitamise kuriteo eest ette nähtud maksimaalset määra, milleks on 1 aasta, siis on 9 kuud jällegi üsna maksimaalse määra lähedal ja kaaluda võiks raskendava kvalifikatsiooni loomist.

Kokkuvõtvalt saab eelnevate kohtuotsuste analüüsi põhjal järeldada, et peamiseks karistuse liigiks ahistava jälitamise kuriteo puhul on olnud vangistus, mis esines 13 -st otsusest 10 -l

---

²⁵⁰ HMKo 1-17-9678.

²⁵¹ PMKo 1-18-8865.

²⁵² VMKo 1-19-634.

korral. Sellest omakorda 4 -s otsuses on vangistus jäetud tingimisi kohaldamata ning 2 -s otsuses asendatud ÜKT-ga. Lisaks oli 1 -s otsuses määratud isikule kohustus alluda EV-le. Neljas analüüsitud otsuses on mõistetud reaalne vangistus, kuid seda koosmõjus teiste toimepandud kuritegudega. Keskmiseks karistusemääraks vangistuse osas oli ahistava jälitamise kuriteo juhtumite põhjal 6,3 kuud.

Samas peab autor oluliseks välja tuua, et ainuüksi vähese praktika põhjal on kolme juhtumi puhul mõistetud karistused maksimaalmäärast vaid mõne kuu kaugusel ehk 9 kuud, 10 kuud ja 11 kuud, mis võib viidata asjaolule, et vajadus on tulevikus ka kõrgema karistusemäära järele, kui praktika suureneb.

Rahaline karistus oli mõistetud 3 -s otsuses ja keskmiseks päevamääraks kujunes seejuures 123 päevamäär, seega üsna vähestel juhtudel. Tingimisi karistusest vabastamise puhul oli määratud keskmiseks katseajaks 21 kuud.

Samuti väärrib välja toomist asjaolu, et ahistava jälitamise kuritegu esines 13 juhtumi puhul 5 - l korral koos lähisuhte vägivallaga KarS § 121 lg 2 p 2 järgi ja ähvardamisega KarS § 120 lg 1 järgi.

Seega võib eelnevast järeldada, et ahistav jälitamine ja üldiselt lähisuhte vägivald, mis hõlmab ka tihti ähvardamist on omavahel selgelt seoses ning üks ei välista teist. Autor on pigem hinnangul, et ahistav jälitamine on lähisuhte vägivallale just järgnev tegevus, näiteks kui juba eelnevalt on lahku mindud just lähisuhtes toimunud vägivalla tõttu, siis on vägivallatsejal hea võimalus kannatanut edasi hirmutada, alandada või häirida, kuid seda juba erinevate kommunikatsioonivahendite kaudu ja seda ka distantsilt ning interneti abil. Siiski ei ole loomulikult välistatud, et see ei võiks olla ka vägivallale eelnev tegevus, mis võib viia lõpuks ka reaalse füüsilise vägivallani, kui oma esialgset eesmärki ei saavutata. Seega on kannatanul võimalus abi saada juba ahistava jälitamise faasis, hoides ära hiljem potentsiaalse raskema kuriteo toimumist lähisuhte vägivalla näol.

Erinevalt süüdimõistvatest Maakohtu otsustest oli 3 ahistava jälitamise juhtumi puhul Maakohus otsustanud kriminaalmenetluse lõpetamise kasuks. Kahes juhtumis lõpetati kriminaalmenetlus KrMS § 203¹ lg 1 alusel leppimise tõttu. Ühel juhtumil lõpetati kriminaalmenetlus seevastu KrMS § 402 lg 1 ja 199 lg 1 p 1 alusel kriminaalmenetluse aluse puudumise tõttu, kuna isik pani teod toime süüdimatus seisundis ning vastaval määrusel seetõttu autor pikemalt ei peatunud. Sarnaselt süüdimõistvate kohtuotsustega oli kriminaalmenetluse lõpetamise määrustes kahel juhul tegemist samaaegselt ka lähisuhtevägivalla toimepanemisega ning ühel juhul ka ähvardamisega, seega saab jällegi

tõdeda, et lähisuhtevägivald ja ahistav jälitamine on omavahel tihedalt seotud ja võivad tihti koos esineda.

Tulenevalt KrMS § 203¹ lg -st 3 tuleb leppimise korral sõlmida kirjalik lepituskokkulepe, mis peab sisaldama kuriteoga tekitatud kahju heastamise korda ja tingimusi. Samas võib lepituskokkulepe sisaldada veel ka muid tingimusi. Lepituskokkuleppe täitmise tähtaeg ei või ületada kuut kuud, peale mida ei ole määratud tingimused toimepanijale enam kohustuslikud.

Viru Maakohtu määruses 1-18-7628 oli sellisteks tingimusteks seatud, et süüdistatav on kohustatud hoiduma kannatanu suhtes füüsilise vägivald kasutamisest. Samuti mitte lähenema kannatanule ja mitte kannatanut tülitama.²⁵³ Arvestades ahistava jälitamise kuriteo olemust on autor arvamisel, et vägivald osas oleks korrektsem lisada täpsustavalt ka vaimne vägivald, mis just ahistava jälitamise tegevuste asjaoludest ka selgelt välja paistab. Hetkel justkui vaimne vägivald on lubatud või vähemasti ei mõjuta kohustuse rikkumisel kriminaalmenetluse uuesti alustamist KrMS § 203¹ lg 5 alusel, siiski juhul kui see kvalifitseerub juba eraldi ahistava jälitamise kuriteona, siis uuendatakse ka eelnev kriminaalmenetlus.

Samuti on autor hinnangul, et kannatanule lähenemise keelamine ja tema mitte tülitamine tuleks täpsemalt sõnastada. Lähenemise puhul ei ole samuti hetkel selge, kui kaugelt tuleb lähenemist arvestada ja millal võib seda juba kohustuse rikkumiseks lugeda. Distsiplineerimise mõttes võiks see olla kindlaks määratud sarnaselt lähenemiskeeldudega. Samuti tekitab küsimusi, mida on mõeldud kannatanu tülitamise all, arusaamatuks jääb, mis viisil ja mida lugeda tülitamiseks. Autor on hinnangul, et neid kohustusi tuleks igal juhul täpsemalt sõnastada, et neid saaks ka kuidagi kontrollida, sest hetkel on ainus selgelt kontrollitav kohustus füüsiline vägivald, kuid ülejäänud kohustused on ebamäärased ning nende rikkumine raskesti kontrollitav. Kuna viimased on just ahistava jälitamise tegude ärahoidmise osas olulised, siis tuleks need ka lepituskokkuleppes täpsemalt sõnastada.

Leppimise valiku osas leiab autor, et kui tegemist on eelnevalt kriminaalkorras karistamata isikuga ja asi piirdub vaid ahistava jälitamisega, siis on mõistlik kaaluda lepitusmenetlust kergemate juhtumite puhul, kus on vähene arv ahistamise tegusid. Samas kui on toimepandud lisaks ka lähisuhtevägivald või ahistava jälitamise teod on sagedased ning intensiivsed, siis arvestades kannatanu võimalikku hirmutunnet toimepanija suhtes ei pruugi see olla sobivaim lahendus ning kannatanu võib nõustuda lepitusega üksnes hirmutunde tõttu, kartes toimepanija järgnevaid tegusid.

---

²⁵³ VMKm 1-18-7628.

Samuti oli kriminaalmenetlus lõpetatud KrMS § 203¹ lg 1 alusel leppimise tõttu Pärnu Maakohtu määruses 1-18-56/13. Seevastu võrreldes eelneva juhtumiga ei olnud siin kokkuleppes sätestatud ühtegi kohustust, mis otseselt kannatanut mingil viisil kaitseks ja oleks suunatud toimepanija käitumise parandamisele. Tingimustena on seatud küll KrMS § 203¹ lg 3 alusel hüvitada kriminaalmenetlusega tekkinud kulu, milleks oli 100 euro transpordi kulu ülekandmine kannatanu kontole ja tasuma 6 kuu jooksul kriminaalmenetluse kulud 385,92 eurot, kuid sellega ka kokkuleppe sisu piirdus.²⁵⁴ Samas on toime pandud nii ahistav jälitamine ja samuti lähisuhtevägivald, mille puhul võiks eeldada ka vähemasti minimaalseid distsiplineerivaid kohustusi toimepanija suhtes. Siiski sõltumata kokkulepitud tingimustest on kohtul võimalus KrMS § 203¹ lg 5 alusel menetlus uuesti uuendada, kui isik peaks panema toime näiteks uue ahistava jälitamise kuriteo. Oluline on siin seega ka kannatanu roll, kes peab nii tingimuse rikkumisest kui ka uute samalaadsete tegude toimepanemisest õiguskaitseasutusi teavitama.

3.1.7 Lähenediskeeld kohtupraktikas

KrMS § 310¹ lg 1 ja VÕS § 1055 alusel on võimalus määrata süüdimõistetud isikule lisaks karistusele kaitsemeetmena lähenediskeeld. Seda saab kohaldada KrMS § 310¹ lg 1 alusel kannatanu eraelu või isikuõiguste kaitseks isikuvastases või alaealise vastu toime pandud kuriteos ja seda kuni kolmeks aastaks.

Järgnevalt analüüsib autor ahistava jälitamise kohtupraktika põhjal, kui palju on lähenediskeeldu süüdimõistetute suhtes kohaldatud ahistava jälitamise kuriteo puhul ja kui pikaks ajaks. Milliseid tingimusi on lähenediskeeluga süüdimõistetule täitmiseks määratud ja kui pikk on määratud täitmise tähtaeg. Samuti püüab autor välja selgitada, kas seda on kohaldatud üksnes ahistava jälitamise kuriteo suhtes või on esinenud veel ka muid kuritegusid, mis paiknevad just isikuvastaste kuritegude peatükis ning on seda mõjutanud.

Analüüsitud kohtulahendite põhjal selgus, et 13 -st juhtumist 7 -l korral oli kannatanu kaitseks kohaldatud lähenediskeeldu. Omakorda 7 -st juhtumist 6 -l korral esines ahistava jälitamise kuritegu koos vähemalt ühe isikuvastase kuriteoga. Seega ei olnud antud juhtumite põhjal võimalik kindlalt järeldada, et lähenediskeeld on just ahistava jälitamise kuriteoga seoses määratud, kuid igal juhul on see süüdimõistetule üheselt täidetav ja kaitseb kannatanut ka ahistava jälitamise suhtes.

Samas esines siiski ka lahendeid, kus oli selgeid viiteid just ahistava jälitamise süüteo edasise toimepanemise takistamiseks. Ühes Harju Maakohtu otsuses 1-17-8565 esines küll kogum,

---

²⁵⁴ PMKm 1-18-56/13.

kus lisaks ahistavale jälitamisele oli isik süüdi mõistetud ka KarS § 137 lg 1 järgi ehk eraviisilise jälitustegevuse eest.²⁵⁵ Eraviisiline jälitustegevus KarS § 137 lg 1 paikneb küll isikuvastaste kuritegude peatükis, kuid arvestades määratud lähenemiskeelu tingimusi, mille hulka kuulus keeld lihtsalt suhelda kannatanuga kirja, telefoni, interneti ja posti teel, mis ei kvalifitseeru kui otsese jälitustoiminguna. Arvestades ka eraviisilise jälitustegevuse peamist eesmärki, mis on teise isiku kohta andmete kogumine ja üldjuhul seda varjatult tehes, siis võib järeldada, et pigem oli lähenemiskeeld suunatud just ahistava jälitamise takistamiseks ja kannatanu kaitseks. Seega võib järeldada, et määratud lähenemiskeeld täidab antud juhul ka eesmärki kannatanu ahistava jälitamise eest kaitsta.

Seevastu Pärnu Maakohtu otsuses 1-18-3422/6 oli toime pandud nii ahistav jälitamine KarS § 157³ kui ka teine kuritegu, milleks oli avaliku korra raske rikkumine KarS § 263 lg 1 p 1 järgi. Erinevalt eelnevast juhtumist on antud kaasuses esinenud 2 erinevat kannatanut, kellest ühe vastu on toime pandud vaid ahistav jälitamine KarS § 157³ järgi ja teise kannatanu vastu avaliku korra raske rikkumine vägivallaga ehk KarS § 263 lg 1 p 1 järgi. Seejuures on mõlema kannatanu kaitseks määratud toimepanijale lähenemiskeeld. Kuigi ühe kannatanu suhtes on toime pandud vaid ahistava jälitamine on kannatanu olnud alaealine isik.²⁵⁶ Seega kuna kannatanu oli alaealine ja KrMS § 310¹ lg 1 annab sellega lisa aluse lähenemiskeelu kohaldamiseks, siis ei saa öelda, et Pärnu Maakohus luges lähenemiskeelu kohaldamise ainult ahistava jälitamise kuriteo osas sobivaks vahendiks.

Harju Maakohtu otsuses 1-18-9768 oli võrreldes eelmises lõigus analüüsitud otsustega lähenemiskeelu määramine juhtumi asjaolude põhjal võimalik vaid ahistava jälitamise süüteo osas. Nimelt on toimepanija süüdi mõistetud nii mootorsõiduki joobes juhtimise KarS § 424 lg 2 kui ka ahistava jälitamise KarS § 157³ eest.²⁵⁷ Kaasuse asjaolude pinnalt saab selgelt järeldada, et esimene süütegu oli antud juhtumist täiesti eraldiseisev kuritegu ja ei olnud kannatanuga kuidagi seotud. Samuti paikneb vastav kuritegu ka karistusseadistikus liiklussüütegude all, seega mingit alust antud kuriteo puhul lähenemiskeelu taotlemiseks ei tulene. Samuti ei seostu sellega kuidagi määratud tingimuste osas keeld suhelda kannatanuga kõikvõimalike sidepidamisvahendite kaudu nagu näiteks: post, telefon, internet ja keeld läheneda kannatanule isiklikult ja avalikes kohtades mitte lähemale kui 50 meetrit, kannatanu ema elukohale lähemale kui 100 meetrit ja lisaks kannatanu töökohale lähemale kui 100 meetrit. Lisaks on erinevalt eelnevatest juhtumitest selgelt märgitud, et lähenemiskeeldu kohaldatakse just kannatanu isikuõiguste kaitseks.

---

²⁵⁵ HMKo 1-17-8565.

²⁵⁶ PMKo 1-18-3422/6.

²⁵⁷ HMKo 1-18-9768.

Seega saame eelneva otsuse põhjal kindlalt järeldada, et lähenemiskeeld KrMS § 310¹ lg 1 ja VÕS § 1055 alusel on määratud antud juhtumis üksnes ahistava jälitamise edaspidiseks tõkestamiseks ja kannatanu isikuõiguste kaitseks. Sellest tulenevalt võib öelda, et kohus on võtnud seisukoha, et ahistava jälitamise kuriteo suhtes on lähenemiskeeld sobiv meede ja see ei pea paiknema isikuvastaste kuritegude peatükis, mida on kinnitanud ka Tartu Ringkonnakohus oma määruses 1-18-5954.²⁵⁸

Lähenemiskeelu pikkuse keskmine tähtaeg oli 7 Maakohtu otsuse põhjal 32 kuud. Kuues juhtumis oli tähtaja pikkus lausa maksimaalne ehk 36 kuud tulenevalt KrMS § 310¹ lg -st 1 ja 1 -s juhtumis 12 kuud. Autori hinnangul on see hea näitaja ja sobiv meede kannatanust ahistajat eemale hoida või vähemasti teda distsiplineerida ning seda pikaajaliselt. Võrreldes lähenemiskeelus seatud tingimusi ja leppimise tõttu kriminaalmenetluse lõpetamise kokkuleppeid, kus KrMS § -st 203¹ tulenevalt on maksimaalse määratava kohustuse täitmise tähtaja pikkuseks 6 kuud, siis on lähenemiskeeld igal juhul efektiivsem ja mõjusam meede. Samuti võib lähenemiskeelu rikkumine lisaks kaasa tuua realselt KarS § 331² alusel eraldiseisva karistuse.

Lähenemiskeelu sisu osas määratud tingimustena esinesid kõigis 7 -s otsuses nii keeld kannatanule läheneda kui ka keeld kannatanuga suhelda. Asukohtade osas hõlmas lähenemiskeeld nii avalikku ruumi, kannatanu elukohta, avalikke üritusi kui ka töökohta ning samuti eelnevate asukohtade lähiümbrust ja ka teisi kannatanu viibimise asukohti.

Lähenemiskeelu vahemaa asukohtadest või kannatanust oli määratud varieeruvalt 50 m või 100 m ning ühel juhul ka 20 m. Seejuures avalikes kohtades oli lähenemise vahemaaks määratud, mitte lähemale kui 50 m ja elukoha või töökoha läheduses viibimise puhul oli määratud vahemaaks, mitte lähemale kui 100 m. Ühel juhtumil oli kõigi asukohtade suhtes 20 m vahemaaks. Avalike kohtadena oli välja toodud näiteks tänav, kauplus, toidlustus- ja kultuuriasutus.

Keeld kannatanuga suhelda hõlmas kõikvõimalikke sidepidamisvahendeid nagu: post, e-post, internet, telefonikõned, SMS-sõnumid, suhtlusrakendused internetis (Viber, Skype, Facebook jt). Samuti oli 1 juhtumis välja toodud ka keeld suhelda kannatanuga kolmandate isikute ja avalikkuse kaudu.²⁵⁹ See on autori hinnangul ka oluline tingimus just ahistava jälitamise kuriteo iseloomu puhul, kus on võimalik tegelikult ahistavat jälitamist toime panna ka

---

²⁵⁸ TrtRnKm 1-18-5954, p 23-24. (koopia autori valduses)

²⁵⁹ HMKo 1-17-10149.

kolmandate isikute kaudu ning kus selline keeld otseselt kaitseb kannatanut ka sellise sekkumise eest ning võimaldab toimepanija vastutusele võtta.²⁶⁰

Ühe juhtumi puhul, mis sisaldas ainult ahistava jälitamise toime panemist jäi silma, et süüdimõistetule on määratud tingimisi karistus koos käitumiskontrolliga tulenevalt KarS § 75 lg 1 p -st 1 – 6, kuid lähenemiskeeldu määratud ei olnud.²⁶¹ Seejuures on kohtul käitumiskontrolli raames võimalik lisaks määrata isikule ka KarS § 75 lg 2 p 7 alusel keeld viibida kohtu poolt määratud paikades ja suhelda kohtu poolt määratud isikutega. Seega on siin võimalus kohtul määrata lisaks näiteks keeld viibida kannatanu elukoha või töökoha lähedal ning samuti keelata suhelda kannatanuga sidevahendite kaudu, mis ahistava jälitamise juhtumi puhul on asjakohane tingimus. Kahjuks seda tehtud ei olnud. Autori hinnangul on see oluline eelkõige siis, kui ei ole lähenemiskeeldu taotletud.

Käitumiskontrolli tingimuse osas ei ole vaja kannatanu nõusolekut ja see on võimalus lähenemise keelamise tingimuse lisamiseks. Seega arvestades ahistava jälitamisele iseloomulikke asjaolusid ja tegevusviise on lähenemise keelamise tingimus kannatanu kaitseks sobiv võimalus lisaks lähenemiskeeldu taotlemise kõrval ning analüüsi käigus jäi silma, et kordagi ei olnud lähenemise keelamise tingimust käitumiskontrolli kohustuste osas määratud. Samas on alati võimalus, et lähenemise keelamine ei olnud mingil põhjusel sobilik ja asjakohane, kuigi ahistav jälitamine on kindlasti üks kuritegusid, mille osas on lähenemise keelamine tingimusena sobiv.

Kokkuvõtteks võib eelnevast järeldada, et 60 % juhtumitest, kus esines ka ahistava jälitamise kuritegu oli määratud lisakaitsemeetmena lähenemiskeeld, mis on autori hinnangul positiivne näitaja ning viitab ka kannatanute teadlikkuse tõusule või nende informeeritusele õiguskaitseorganite poolt. Olenemata sellest, et mitmetes analüüsitud kohtulahendites ei olnud konkreetselt arusaadav, kas lähenemiskeeld määrati just ahistava jälitamise juhtumi puhuks või muu kuriteo puhuks, siis ühte saab kindlalt öelda, et see tagab kannatanule ulatusliku kaitse ka ahistava jälitamise kuriteoga seoses.

Samuti saab tõdeda, et ahistav jälitamine on tihti seotud lähisuhtevägivallaga ning seda esines koos 13 -st juhtumist 5 -l korral, kus oli lisaks toimepandud sama kannatanu vastu ka ähvardamine.

Autor on seisukohal, et ahistava jälitamise kuritegu kattis Eesti õigussüsteemis oleva puudujäägi ära, milleks oli vaimne vägivald, mida reaalselt ühegi teise koosseisuga praktikas

---

²⁶⁰Seletuskiri. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011, lk 36. Arvutivõrgus: http://www.enu.ee/lisa/611_Istanbuli%20seletuskiri.pdf (18.03.2019)

²⁶¹ HMKo 1-18-3361.

süüdimõistva kohtuotsuseni ei ole viinud, kui puudus konkreetne füüsiline vägivald või sellega ähvardamine. See näitab samuti, et ahistava jälitamise koosseis on täiesti eraldiseisev kuritegu ning ei kattu ei ähvardamise ega ka lähisuhte vägivallaga ja samuti mitte eraviisilise jälitustegevusega. Küll võivad koosseisud tihti koos ja ühe episoodi raames toimuda.

Samuti saab järeldada, et ainult ühes lahendis oli peatunud tingimusel KarS § -st 157³ tuleneva eraviisilise jälitustegevuse KarS § 137 puudumise osas, kus toodi välja, et süüdlase eesmärk ei olnud kannatanu kohta andmete kogumine.²⁶² Teistes otsustes seda välja ei toodud. Samas ühes Harju Maakohtu lahendis 1-17-8565 esinesid mõlemad koosseisud KarS § 64 lg 1 hoopis koos reaalkogumina²⁶³ ja seega ei välista ka eraviisiline jälitustegevus siiski teatud juhtudel ahistavat jälitamist. Kahjuks ei olnud antud lahendis küll sisu avaldatud, seega täpsemaid asjaolusid selles osas ei olnud võimalik analüüsida.

---

²⁶² HMKo 1-18-1712.

²⁶³ HMKo 1-17-8565.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö peamiseks eesmärgiks oli analüüsida ja avada ahistava jälitamise § 157³ objektiivsed ja subjektiivsed elemendid, koosseisu tüüp ja nende olemus ning kaitstavad õigushüved ning tuua välja eelnevate elementide olulisemad aspektid. Samuti selgitati välja ahistava jälitamisele kaasaaitamise võimalused ning analüüsiti karistuse liiki ja määra.

Samuti otsiti töös vastust järgnevatele küsimustele:

- Millised on ahistavat jälitamist § -s 157³ välistavad tingimused tulenevalt tunnusest, et eraviisiline jälitustegevus § -st 137 peab ahistava jälitamise puhul puuduma ja mis on kahe koosseisu peamised erinevused ning sarnasused? Kas eelnevate koosseisude puhul on võimalik reaalkogum või ideaalkogum;
- Ühtlasi otsiti vastust küsimusele, kas lähenemiskeeld on ahistava jälitamise koosseisu puhul kohaldatav lähtudes asjaolust, et ahistav jälitamine § -s 157³ ei paikne isikuvastaste kuritegude peatükis?

Töö teiseks eesmärgiks oli ahistava jälitamise koosseisu elementide analüüs läbi kohtupraktika, et selgitada välja järgnevate elementide esinemine ja olulisemad aspektid, milleks on: menetlusliik; koosseisutüüp; teod; korduvus või järjepidevus; tahtluse liigid; karistuse liik ja määr ning lähenemiskeeld. Samuti selgitati välja, kas ahistav jälitamine on pigem eraldiseisev kuritegu või esineb ta koos teiste kuritegudega kogumis.

Ahistava jälitamise koosseisu kaudu kaitstavateks peamisteks õigushüvedeks on eraelu- ja perekonna elu puutumatus, vaimse tervise ja heaolu kaitse ning au ja hea nime kaitse, samuti vähemal määral sõnumi saladus ja välistatud ei ole samuti füüsilise tervise kaitse sõltuvalt ahistava jälitamise tõttu kaasnenu tagajärgedest kannatanule. Autor on hinnangul, et ahistava jälitamise koosseisuga tagati viimaks otsene kaitse ka vaimsele tervisele, mis varasemalt ei olnud nii selgelt sätestatud ja kaitstud.

Ahistava jälitamise koosseis on oma tunnustelt alternatiiv-aktiline tegevusdelikt, mis võib olla oma alternatiivsete tunnuste tõttu nii teo -kui tagajärjedelikt, samuti ühelt poolt suvalise teokirjeldusega ning osaliselt ka spetsiifilise teokirjeldusega koosseis. Lisaks on tegemist siseviitelise koosseisuga. Samuti on tegemist kahjustusdeliktiga, kus kahju avaldub vaimse tervise kahjustamise kaudu ehk mittevaralises vormis. Seega on tegemist laia avaldumisvõimalustega koosseisuga, mis tagab kannatanule laia kaitseala.

Teobjektiks võib ahistava jälitamise puhul olla iga inimene, siiski kindlatel juhtudel ei saa selleks olla alaealine laps oma vanema suhtes, kui viimane teostab PKS tulenevaid õigusi ja kohustusi, kuid kui need õigused on vanemalt ära võetud, siis saab selleks olla ka laps. Autori

hinnangul võib siin olla lahendus ka koolikiusamise ohvritele ehk ahistava jälitamise koosseis on sobilik ka koolikiusamise juhtumite lahendamisel.

Ahistava jälitamise toimepanija osas eritunnuseid otse koosseisust ei nähtu, kuid siiski on erandid, mis võivad vastustusele võtmise välistada. Esimeseks on jällegi lapsevanem, kes täidab oma õigusi tulenevalt PKS -st. Samuti võivad olla sellisteks isikuteks korrakaitsetöötajad KorS –st tulenevalt ja korrakaitseorganid KrMS –st tulenevalt. Välistatud ei ole ka IKS –st tulenev ajakirjaniku andmete kogumise ja avaldamise erand, mille puhul tuleb hinnata isiku õigusi ja kahjustuse ulatust.

Tegude nõutava hulga analüüsi põhjal selgus, et korduvuse jaatamiseks ahistava jälitamise kuriteo puhul on minimaalselt vajalik 2 koosseisupärast tegu vastavalt kehtivale kohtupraktikale ja õiguskirjandusele tuginedes, samas on võimalus, et 2 –st teost ei pruugi selleks ahistava jälitamise koosseisu kontekstis piisata ja seda tuleb hinnata iga juhtumi põhiselt. Järjepidevuse mõiste tõlgendamisel ja sarnaste tunnuste võrdluse osas selgus, et kõige lähedasem on järjepidevusele süstemaatilise mõiste, mille täitmiseks on vaja minimaalselt vähemalt 3 tegu, mis on ühtelugu, pidevalt ja sageli esinevad ning etapiviisilised ja omavahel sisemiselt seotud. Samuti on oluline ajavahemik, mis vahedega on teod toime pandud ja kui need vahed jäävad suuremaks kui pool aastat kuni aasta, siis pigem ei ole see tegevus enam järjepidev.

Ahistava jälitamise koosseisus on sätestatud 3 erinevat tegu, milleks on kontakti otsimine, jälgimine või muul viisil teise isiku eraellu sekkumine. Ahistava jälitamise tegude tõlgendamise tulemusel selgus, et üksi eelnevatest tegudest ei ole ainult ühe teona määratletav ning kõik teod on laia tõlgendamise võimalusega. Teod võivad esineda nii eraldi kui kõik kogumis, oluline on seejuures tegude korduvus või järjepidevus.

Kontakti otsimine ei pea olema seejuures otsene füüsiline, vaid võib olla toime pandud kõikvõimalike abistavate vahendite abil ja ka küberkeskkonnas, samuti ei pea olema kontakt üldse saavutatud, vaid piisab juba kontakti võtmise katsetest.

Jälgimine teona ei ole ainult tõlgendatav kui otse jälgimisena, vaid hõlmab endas nii jälgimist, jälitamist kui ka otse järel käimist, samuti jälgimist läbi virtuaalmaailma ja erinevate tehnikavahendite.

Kõige laiem määratluse võimalus on muul viisil eraellu sekkumise tõlgendamisel, kus see võib hõlmata mitmeid erinevaid tegevusi, mis on võimalikud isiku eraellu sekkumiseks ja viimaks üldse kolmandaid isikuid, kelle läbi sekkutakse ohvri eraellu, samuti mõjutatakse

ohvrit läbi nende. Seega ei pea ühegi ahistava jälitamise teo puhul olema otsest füüsilist kontakti ja neid kõiki on võimalik toime panna distantsilt ja läbi kolmandate isikute.

Kõik ahistava jälitamise teod peavad olema kannatanu tahte vastaselt toime pandud ehk tegude suhtes ei tohi esineda kannatanu nõusolekut. Nõusoleku ja tahtevastasuse väljendamisele ei ole seatud konkreetseid vorminõuded ning see võib väljenduda nii kirjalikult, suuliselt kui ka konkludentset ja ka tegude läbi, näiteks blokeerides telefoninumbrid korduvalt, kustutades kontod ja mitte vastates sõnumitele ja e - kirjadele. Samuti ei saa nõusoleku jaatamiseks lugeda olukorda, kus kannatanu lihtsalt talub tegusid hirmust toimepanija suhtes või muu alandatuse kartuses. Oluline on seega hinnata kannatanu ja toimepanija suhtlust omavahel tervikuna.

Ahistava jälitamise § 157³ tagajärjedelikti koosseisu puhul võib tagajärg avalduda 3 alternatiivse võimaluse läbi, milleks on hirmutamine, alandamine või muul viisil oluline häirimine. Kõik tagajärjed on alternatiivsed ja oluline on koosseisu täitmiseks vaid ühe saabumine.

Hirmutamine tagajärjena on väga individuaalne ja erinevalt avalduv, mis võib väljenduda hingelise valu kui vaimse ehk psüühilise kannatuse põhjustamise läbi. Alandamine võib tagajärjena väljenduda läbi kannatanu üle irvitamise nii verbaalselt kui ka tegudena, samuti isiku eneseväärikuse kahjustamisega, samuti võib alandamisena tõlgendada ka solvamist läbi isiku eneseväärikuse alandamise, mis väljendub läbi roppuste, nilbuste ja sõimu kannatanu suunas.

Kõige laiema tõlgenduse võimalusega on tagajärg muul viisil oluliselt häirimine, mis võimaldab avatud loetelu igasugustest häiringutest, mis ei ole ei hirmutamine ega alandamine, kuid mis peab olema kannatanule oluliselt häiriv ehk tema elu tugevalt mõjutama ja segama. Selliseks tagajärjeks saab tõlgendada stressi, traumad, agressiooni või püsivat/tugevat ohutunnet, samuti mistahes põhjustel aset leidev pikaajaline psüühiline pinge, mis kõik on oluliselt häirivad tagajärjed, mis ei mahu ei hirmutamise ega ka alandamise alla ning sobivad muul viisil oluliselt häirimise alla.

Põhjusliku seose kontrollimise käigus selgus, et ahistava jälitamise puhul peab olema põhjuslikus seoses vähemalt 2 tegu ning kui esinenud on ainult 1 tegu, mis on toonud kaasa tagajärje, siis ainuüksi sellest ei piisa. Peab olema vähemalt kaks tegu, mis võivad olla ka kogumis toonud kaasa tagajärje ning ühe ära mõtlemisel seega ei pruugi ka kohe tagajärg ära langeda, seega tuleb seda kontrollida juhtumi põhiselt eraldi. Samuti peavad korduvad teod olema kõik koosseisupärased, kui põhjuslikust teo ja tagajärje vahel kontrollima hakatakse. Koosseisu täitmiseks peab esinema vähemalt üks koosseisus toodud tagajärjedest, mis on

eelnevate tegudega põhjuslikus seoses. Lisaks tuleb hinnata objektiivse omistamise tasandil teatud juhtudel objektiivse kõrvalseisja seisukohast, kas sellised tagajärjed on tavapärased konkreetse teo puhul tekkima ja hinnata, et kaitseala ei oleks liialt lai.

Subjektiivse koosseisu elementide analüüsi käigus selgus, et kui tegemist on ahistava jälitamise tagajärjedelikti koosseisuga, siis minimaalne nõutav tahtluse liik on kaudne tahtlus ning kergmeelsusest ei saa koosseisu toime panna ning sellisel juhul on vastutus välistatud.

Teodelikti koosseisu analüüsi käigus selgus, et nõutavaks tahtluse liigiks on kõigi objektiivsete koosseisutunnuste suhtes kavatsesus. Seejuures, kui teodeliktiga põhjustatakse kannatanule ka tagajärg, siis sellisel juhul peab tagajärje suhtes esinema vähemalt kaudne tahtlus tulenevalt tagajärjedeliktis nõutud tahtluse liigist.

Ahistava jälitamise kuriteole kaasaaitamise võimaluste analüüsi tulemusel selgus, et kaasaaitamine on ahistava jälitamise puhul aktuaalne võimalus ning seda saab toime panna nii füüsiliselt, aineliselt kui ka vaimselt läbi sõprade, töökaaslaste, lähedaste või muude teenuse pakkujate. Kaasaaitaja saab vastusele võtta sõltumata sellest, kas täideviija on süüdi mõistetud ja karistatud või üldse kindlaks tehtud. Oluline on siinjuures, et õigusvastane ahistava jälitamise tegu on toime pandud ja tuvastatud. Kaasaaitamistegu peab olema ahistava jälitamise põhitegu soodustav ehk see teeks selle võimalikuks või tunduvalt lihtsamaks.

Ahistava jälitamise kuriteo puhul on tegu teise astme kuriteoga, mille eest on ette nähtud 2 põhikaristust, milleks on rahaline karistus ning vangistus kuni 1 aasta. Ahistava jälitamise eest mõistetud vangistust on võimalik omakorda asendada nn tingimuslike sanktsioonidega. Sellisteks võimalusteks on KarS § 69 lg -st 1 tulenev ÜKT, KarS § 69¹ lg -st 1 tulenev EV ning võimalus vangistus asendada viimaks ka raviga KarS § 69² lg -st 1 tulenevalt. Samuti on jäetud võimalus KarS § 73 lg 1 järgi jätta karistus täielikult või osaliselt tingimisi kohaldamata.

Ahistavat jälitamist välistavateks tunnusteks tulenevalt eraviisilisest jälitustegevusest KarS § -st 137 on järgnevad:

1) teo toimepanijaks on juriidiline isik; 2) toimepanijal on seaduslik õigus jälgimiseks; 3) tegevus toimub ainult andmete kogumise eesmärgil.

Sarnased ja kattuvad on koosseisud kaitstavate õigushüvede osas, kus peamine ühine õigushüve on perekonna- ja eraelupuutumatus PS § -st 26 tulenevalt. Samuti on kattuvus mõlema koosseisu võimalike tegude osas, kuid erinevalt eraviisilise jälitustegevuse puhul, kus teod peavad tulema konkreetsest seaduse sättest ja sellele tuleb ka viidata, siis ahistava jälitamise puhul sellist nõuet ei tulene ja seega võivad ahistava jälitamise tegude alla kuuluda

ka kõik jälitustoimingud ning muul viisil eraellu sekkumise võimalused. Seega ei ole ahistavat jälitamist välistavateks tunnusteks ei kattuvad õigushüved ega ka kattuvad teod ning need on koosseisudes sarnased tunnused, mis ei välista ahistava jälitamise koosseisule tuginemist.

Samuti ei ole andmete kogumise eesmärk ainuüksi ahistava jälitamise koosseisu kohaldamisel välistavaks tingimuseks, kui esineb lisaks nimetatud eesmärgile veel näiteks hirmutamise alandamise või muul viisil olulise häirimise eesmärk või on põhjustatud samasugune tagajärg, mis ükski ei ole eraviisilise jälitustegevuse koosseisu tunnus ja ei võimalda isikut vastutusele võtta. Sellisel juhul saab seda teha just ahistava jälitamise koosseisule tuginedes ning kannatanu õigushüvede kaitse tagada.

Reaalkogumi moodustamist ahistava jälitamise koosseisus sätestatud KarS § 137 puudumise tingimus ei välista. Tegu on kahe sisult erineva, kuid pealtnäha sarnase süüteoga, sest tegemist on kahe eraldiseisva karistusseadustiku süüteokoosseisuga ning samuti on need suunatud erinevate eesmärkide saavutamisele ning ahistava jälitamise puhul ka ühe võimalusena tagajärgede kaasatoomisele.

Ideaalkogumi moodustamine on seevastu vähem tõenäoline, kuid see ei ole siiski välistatud, kui kogu käitumine on kolmandale isikule objektiivselt vaadeldav ühtse, kokkukuuluva teona, seejuures peab olema arusaadav ka ahistava jälitamise koosseisus nõutav korduvus või järjepidevus.

Lähenemiskeelu analüüsi käigus selgus, et nii ajutine lähenemiskeeld kui ka kohtulahendiga määratav lähenemiskeeld on ahistava jälitamise kuriteo suhtes kohaldatavad, sõltumata sellest, et tegemist ei ole isikuvastaste kuritegude ptk -s asuva süüteoga ning koosseisu sõnastusest otse ei nähtu ka vägivaldale viitavaid tunnuseid. Samas väljendub ahistava jälitamise tagajärgedes selgelt vaimne vägivald, mis avaldub läbi pikemaajalise hirmutamise, alandamise või ka muul viisil oluliselt häirimise tulemusel ning seega on autori hinnangul koosseis tõlgendatav ka kui isikuvastane kuritegu.

Vastavalt läbiviidud kohtupraktika analüüsile selgus, et menetlusliigina kasutati peamiselt kokkuleppemenetlust, seda 13 –st juhtumist 10 -l korral, lühimenetlust 2 -l korral ja 1-l korral ka üldmenetlust. Lisaks lõpetati kriminaalmenetlus 2 -l korral leppimise tõttu ja 1 -l korral kriminaalmenetluse aluse puudumise tõttu.

Koosseisutüübilt esines ahistav jälitamine kohtupraktika analüüsi põhjal peamiselt tagajärjedelikti koosseisuna, seda 13 –st otsusest 9 -l korral. Kriminaalmenetluse lõpetamiste määrustes seevastu oli tuginetud eesmärgile 2 -l korral ja tagajärjedeliktile 1 -l korral, seejuures võis asjaolude pinnalt järeldada, et ka eelneval 2 -l korral põhjustati lisaks tagajärg.

Kohtuotsustes ei olnud 4 -l korral sisulisi asjaolusid üldse välja toodud ja seetõttu neid koosseisutüübi analüüsi juures analüüsida ei olnud võimalik.

Kõik ahistava jälitamise alternatiivsed tagajärjed ehk nii hirmutamine, alandamine kui ka muul viisil oluliselt häirimine esinesid koos 4 -s kohtuotsuses. Hirmutamine ja alandamine esinesid omakorda 4 -s otsuses koos ning vaid 1 -s otsuses esines eraldiseisvalt tagajärjena muul viisil oluliselt häirimine.

Kriminaalmenetluse lõpetamiste määrustes oli eesmärgiks seatud samuti 2 otsuses mitu erinevat alternatiivi, millest mõlemal esines muul viisil oluline häirimine ja 1-l korral esines lisaks alandamise eesmärk ning 2 -l korral hirmutamise eesmärk. 1- 1 korral oli eesmärgiks vaid isikut oluliselt häirida. Seega võib järeldada, et enamus juhtumites põhjustatakse mitu erinevat tagajärge koos ning erand on pigem ühe tagajärje põhjustamine.

Ahistava jälitamise alternatiivsete tegude analüüsi osas selgus, et 9 -st analüüsitud tehioludega otsusest ja 3 -st määrusest esines kõigis ühe alternatiivse ahistava jälitamise teona kontakti otsimine, mis väljendus peamiselt kannatanule helistamises ja sõnumite saatmises, seda nii telefoni kui meili teel. Ainult 1 -l korral esines kontakti otsimine ka verbaalse otsese suhtlusena ehk kannatanuga kohtudes ning temaga rääkides.

Kontakti otsimisega koos esines 12 -st juhtumist 11 -l korral nii otsustes kui määrustes alternatiivse teona lisaks muul viisil eraellu sekkumine. Muul viisil eraellu sekkumine väljendus järgnevates tegudes: akna taga koputamas käimine; halvustavate juttude levitamisega ähvardamine; tahtevastase kohtumise nõudmine; kannatanu kohta kuulutuste ülespanemine internetti; toimepanija ähvardus ennast tappa; mõnitava kommentaariga foto saatmine; takistamine elukohta sisenemisel; tõukamine, ilma valu põhjustamata; kõne logide ja sotsiaalmeedia konto kontrollimine; sekkumine vestlusesse ja vestluspartneri eemale ajamine; sotsiaalmeedia kontole sisselogimine ja halvustava sisuga sõnumite saatmine kannatanu nimel; vulgaarne käitumine kannatanu suhtes; kolmanda isiku ära kasutamine kannatanuga suhtlemiseks. Seega on teod väga erinevad ning tegude avatud loetelu on ennast igati õigustanud ja vajadus selleks on praktikast tulenevalt olemas.

Jälgimist kui ühte alternatiivset tegu esines samuti praktikas tihti ja seda 12 -st juhtumist 9 -l korral. Jälgimine väljendus sisult järgnevates tegudes: ilmumine kannatanu viibimiskohtadesse; kannatanu elukohta ja töökoha juures luuramine; varjatud jälgimine tehes kannatanust fotosid; kannatanu jälgimine turvakaamera abil distantsilt; autoga jälitamine ja järel sõitmine; jälgimine trennisaalis. Niisiis avaldub ka jälgimine praktikas erinevatel viisidel ning erinevate vahendite kaasabil ning mitte vaid ühe konkreetse tegevusena.

Ahistava jälitamise tegude avaldumise osas selgus asjaolu, et ei esinenud ühtegi juhtumit, kus väljendust leidis vaid ühte tüüpi ahistava jälitamise tegevus ja kõigis juhtumites oli vähemalt 2 erinevat teo alternatiivi esindatud. Täpsemalt 12 –st juhtumist 7 -l korral esinesid kõik 3 alternatiivset tegevuse vormi koos ehk nii kontakti otsimine, jälgimine kui ka muul viisil eraellu sekkumine. Seega saab järeldada, et ahistava jälitamise kuriteo tegude avaldumise viisid on ka praktikas mitmekesised ja tihti erinevatest tegevustest koosnevad kogumid ning mitte vaid ühed konkreetsed tegevused. Samuti ei esinenud tegu, mis oleks vaid ühte tüüpi.

Kõik teod olid lahendites kannatanu tahte vastaselt toime pandud ning seda väljendati nii suuliselt kui ka konkludentselt läbi tegude, milleks olid numbrite blokeerimine, kirjadele ja sõnumitele mittevastamine. Seega ka lihtsalt mitte reageerime peaks saatma toimepanijale sõnumi, et temaga ei soovita kontakti luua.

Ahistava jälitamise tegude hulga avaldumise osas selgus kohtulahendite analüüsi põhjal, et peamiselt oli tuginetud järjepidevuse tunnusele. Täpsemalt 12 –st juhtumist 10 -l korral esines tunnusena järjepidevus, sellest omakorda 5 -l korral koos korduvusega ning vaid ühel juhtumil oli lõpus tuginetud korduvusele, kuigi eelnevalt viidati siiski mõlema tunnusele. Tegevused olid kõige intensiivsemad telefoni kõnede ja sõnumite saatmise osas, mis selgelt järjepidevusele viitasid. Tegude minimaalset nõutavat hulka järjepidevuse või korduvuse jaatamiseks ei olnud võimalik välja selgitada, sest teod olid sedavõrd intensiivsed ja sagedased, et nii järjepidevuse kui ka korduvuse jaatamisel kahtlust kordagi ei tekkinud.

Peamise tahtluse liigina esines läbi viidud ahistava jälitamise kohtupraktika analüüsi tulemusel kavatsesus. Täpsemalt 12 -st juhtumist 8 -l korral, kus toimepanijal oli selge eesmärk, kas siis kannatanut hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida. Väljendus see peamiselt läbi tegude intensiivsuse ja sageduse ning 1 -s juhtumist oli otseselt kavatsesuse kinnitamiseks kätte maksmise eesmärk ära toodud. Omakorda eelnevast 8 -st juhtumist 6 -l korral oli tegemist süüdistuse asjaolude järgi tagajärjedelikuga, kus kavatsesus ei ole kohustuslik element subjektiivse koosseisu täitmiseks ning piisab ka kaudsest tahtlusest. Otsene tahtlus tulenes 2 -st juhtumist, kus selgelt märgiti, et tegemist oli toimepanija tahtliku tegevusega ning seal esines otsene tahtlus. Ülejäänud juhtumites ehk 2 -l korral ei olnud tahtluse liiki välja toodud ja seega esines vähemalt kaudne tahtlus, mis on nõutud tagajärjedelikti subjektiivse koosseisu täitmiseks.

Ahistava jälitamise karistuspraktika analüüsi tulemusel selgus, et peamiseks karistuse liigiks ahistava jälitamise kuriteo puhul on olnud vangistus, mis esines 13 -st otsusest 10 -l korral. Sellest omakorda 4 -l korral oli vangistus jäetud tingimisi kohaldamata ja 2 -l korral oli karistus asendatud üldkasuliku tööga. Lisaks oli 1 -l korral koos tingimisi vangistuse

kohaldamata jätmisega seatud täiendav kohustus alluda EV-le. Ülejäänud ahistava jälitamise kuriteoga 4 -s otsuses oli mõistetud reaalne vangistus, kuid seda koosmõjus teiste toimepandud kuritegudega.

Keskmiseks karistusmääraks vangistuse osas oli ahistava jälitamise kuriteo juhtumite põhjal 6,3 kuud. Rahaline karistus oli mõistetud vaid 3 -s otsuses ja keskmiseks päevamääraks oli 123 päevamäär, seega üsna vähestel juhtudel. Tingimisi karistusest vabastamise puhul oli määratud keskmiseks katseajaks 21 kuud.

Samuti selgus märkimisväärne asjaolu, et ahistava jälitamise kuritegu esines 13 –st juhtumist 5 -l korral koos lähisuhte vägivallaga KarS § 121 lg 2 p 2 järgi ja ähvardamisega KarS § 120 lg 1 järgi, mis viitab tihedale seosele lähisuhtevägivallaga. Autor on seega hinnangul, et ahistav jälitamine pigem eelneb või järgneb lähisuhtevägivallale ning ei esine alati eraldiseisvalt, kuid koosseisud ei kattu siiski üksteisega ning on täiesti eraldiseisvad ega välista üksteist.

Vastavalt kohtulahendite analüüsile selgus, et lähenemiskeeldu oli taotletud ja kohaldatud 13 –st otsusest 7 -l korral, millest omakorda 6 -l korral esines ahistava jälitamise kuritegu koos vähemalt ühe isikuvastase kuriteoga. Seega konkreetselt ahistava jälitamise süüteo tõttu lähenemiskeeldu kohaldamisele eelnevate otsuste puhul tugineda ei saanud, kuid üheselt oli selge, et määratud lähenemiskeeld kaitstes kannatanut ka edaspidise ahistava jälitamise tegevuse eest.

Ühe otsuse analüüsi puhul siiski selgus, et lähenemiskeeldu kohaldamise aluseks sai olla vaid ahistava jälitamise kuritegu, kuna teise kuriteo näol oli tegemist liiklussüüteoga, mille osas lähenemiskeeldu taotlemiseks vajalikud eeldused puuduvad ning seega saab järeldada, et lähenemiskeeldu on kohaldatud just ahistamise kaitseks ja see on sobiv lisameede ka kohtupraktikast tulenevalt, sõltumata asjaolust, kas koosseis asub isikuvastaste kuritegude peatükis või selles on selgelt sätestatud vägivald.

Lähenemiskeeldu pikkuse keskmine tähtaeg oli 7 Maakohtu otsuse põhjal 32 kuud. Täpsemalt oli 6 -s juhtumis tähtaja pikkus maksimaalne ehk 36 kuud, mis näitab järelikult meetme pikaajalist vajadust.

Lähenemiskeeldu sisu osas määratud tingimustena esinesid kõigis 7 -s otsuses nii keeld kannatanule läheneda kui ka keeld kannatanuga suhelda. Asukohtade osas hõlmas lähenemiskeeld nii avaliku ruumi, kannatanu elukohta, avalike üritusi kui ka töökohta ning samuti eelnevate asukohtade lähiümbrust ja ka muid kannatanu viibimise asukohti.

Lähenemiskeelu vahemaa nimetatud asukohtadest või kannatanust oli määratud varieeruvalt 50 m või 100 m ning ühel juhul ka 20 m.

Keeld kannatanuga suhelda hõlmas kõikvõimalike sidepidamisvahendeid nagu: post, e-post, internet, telefonikõned, SMS-sõnumid, suhtlusrakendused internetis (Viber, Skype, Facebook jt). Samuti oli 1 -s juhtumis välja toodud ka keeld suhelda kannatanuga kolmandate isikute ja avalikkuse kaudu, mis on omane ka ahistava jälitamise tegude võimaliku toimepanemise meetodile. Eelnevad piirangud on autori hinnangul selgelt ahistava jälitamise tegude ja õigushüvede kaitseks sobivad ning asjakohased.

Interpretation and legal practice analysis of harassing pursuit composition

Summary

On December 2 2014, Estonia signed the Council of Europe's Convention for the Prevention of Violence against Women and Domestic Violence and subsequently ratified it on 25th of September in 2017 in a consensual and relatively rapid manner. As a result, on 6th of July in 2017, a new crime composition was named and added to the Estonian Penal Code, which was called "harassing pursuit". This composition § 157³ is located in the Penal Code in chapter 10, under the subject "Offenses Against Political and Civil Rights", and more specifically in the second section: "Violations of Fundamental Freedoms".

The composition of harassing pursuit is set out in the Penal Code § 157³ as follows: "In search of repeated or continuous contact with another person, tracking him or her, or intervene in his or her private life against the will, if its purpose or effect is to intimidate, humiliate or in another way to significantly disturb the other person and if there is no constituent part of the offense provided for in § 137, then it is punishable by a pecuniary punishment or up to one year of imprisonment.

According to the wording of the harassing pursuit section, it is obvious that it is not easy to interpret it unambiguously, and the composition itself contains a number of alternative elements of composition, which can vary in many ways and in addition, it is needed to control as an exclusive condition the absence of private surveillance from the Penal Code § 137. So it is difficult for both, the victim and the law enforcement authorities, to distinguish between lawful and socially adequate activities or the activities that already have a criminal feature. Therefore, this Master's thesis is mainly aimed at analyzing and interpreting elements of a harassing pursuit, aspects related to it, and an analysis of case law that has not previously been conducted.

This Master's thesis consists of three major chapters, whereas the first is the most extensive.

The first chapter discusses the main purpose of this Master's thesis, which was to analyze and open up the objective and subjective elements of the harassing pursuit § 157³, the type of composition and their nature, and protected legal benefits, and to highlight the most important aspects of previous elements. Also, identify ways of helping harassing pursuits and analyze the type and extent of punishment.

In the second chapter of the thesis, the following research questions were answered:

- What are the conditions for excluding harassing pursuit in § 157³ due to the features that private surveillance in § 137 must be absent in harassing pursuit and what are the main differences and similarities between the two compositions? Is it possible to have a real set or an ideal set for those compositions;

- At the same time, there was a search for an answer to a question whether the restraining order is applicable to the composition of harassing pursuit based on the fact that the harassing pursuit in § 157³ does not appear in the chapter of crimes against persons?

In the third chapter of the thesis, the aim was to analyze the elements of the harassment pursuit on the basis of the case-law, to find out the presence of the following elements and the most important aspects: the type of procedure; composition type; acts; recurrence or consistency; types of intent; type and level of punishment and restraining order. It was also clarified whether the harassing pursuit is a separate offense, or whether it is a combination of other crimes.

As a research method, both the qualitative content analysis and empirical case-law analysis have been used and combined in this Master's thesis to interpret in depth the content of the elements of the harassing pursuit and to analyze their occurrence through case law.

The main legal benefits to be protected through harassing pursuit are the inviolability of private and family life, the protection of mental health and well-being and the protection of honor and good name, and to a lesser extent the secret of the message, and the protection of the physical health of the victim as a result of harassing pursuit is also included. The author is in the opinion that the composition of harassing pursuit ultimately ensured direct protection to mental health, which was previously not so clearly defined and protected.

The composition of the harassing pursuit is by its characteristics an alternative-actual delict, which may be a consequence delict by its alternative characteristics, as well as a composition of arbitrary action description and partly a specific action description. In addition, it is also a composition of internal reference. It is also a damage delict, where damage is caused by damaging the mental health, ie in a non-proprietary form. Thus, it is a composition with the possibility of expression that provides the victim with a wide area of protection.

Any person can be an object of abuse in the case of harassing pursuit, but in certain cases it cannot be a minor child towards his or her parent when the parent fulfills the rights and obligations arising from the Family Law, but if these rights are taken away from the parent, then the object can also be the child. According to the author, there may also be a solution for

the victims of school bullying, ie the composition of harassing pursuit is also suitable for solving cases of school bullying.

There are no special features for the perpetrator of harassing pursuit, but there are exceptions that may rule out prosecution. The first again is a parent who fulfills his or her rights under the Family Law. Such persons may also be law enforcement officers under the Law Enforcement Act and law enforcement agencies under the Code of Criminal Procedure. The exception of the collection and publication of journalists' data under the Personal Data Protection Act is also not excluded, in which case the rights of the person and the extent of the damage must be assessed.

Based on the analysis of the required number of actions, it has been found that there is a need for minimum of 2 statutory acts based on current case law and legal literature to affirm repetition of harassing pursuit, while there is a possibility that two acts may not be sufficient in the context of harassing pursuit composition and it must be assessed on a case-by-case basis. In interpreting the concept of consistency and comparing similar features, it became clear that the closest to consistency is the concept of systematicity, which requires at least 3 acts that are consistent, frequent, and closely linked. The period is also important what is the intervals between the acts, and if these gaps are more than half a year until a year, then this activity is no longer consistent.

The composition of harassing pursuit consists of 3 different actions, such as searching for a contact, monitoring, or otherwise interfering with the privacy of another person. As a result of interpreting the acts of harassing pursuit, it became clear that not only one of the previous acts can be defined as a single act, and it has a very wide interpretation possibility. Actions can occur either individually or in a whole, with repetition or continuity being important. Searching for a contact does not have to be direct physical, but can be done by all kinds of aiding means and also in a cyber environment, as well as the contact does not have to be achieved, only the attempt is already enough. Searching for a contact can be expressed mainly in the following ways: calling; sending messages; sending emails; direct communication and communication through social media channels.

Tracking as a deed is not only interpretable as direct tracking, but includes both tracking, pursuance and direct follow-up, as well as tracking through the virtual world and various technical tools. The broadest possibility of definition is otherwise in the interpretation of private interference, where it may involve a number of different activities that are possible to intervene in a person's private life, and ultimately can involve third parties through whom the perpetrator may intervene in the victim's private life. The other way can be expressed in the

following ways: influencing the victim through third parties; spreading the libel about the victim; intervention in victim activities; dissemination of false and damaging information about the victim; influencing the employer. Thus, no harassing pursuit must have direct physical contact and all of them can be done remotely and through third parties.

All acts of harassing pursuit must be committed against the will of the victim, ie there must be no consent of the victim to the acts. There are no specific formal requirements for expressing consent and unwillingness, and this can be expressed in writing, verbally, or concretely through deeds, such as blocking phone numbers repeatedly, deleting accounts, and also not responding to messages and emails. Likewise, a situation in which the victim simply tolerates the acts due to a fear towards the perpetrator or other fear of humiliation cannot be regarded as affirmative consent. It is therefore important to assess the relationship between the victim and the perpetrator as a whole.

In the event of a composition of the harassing pursuit consequence delict § 157³, the result may be manifested through 3 alternative options, such as intimidation, humiliation or other significant disturbance. All the consequences are alternative and only one arrival is important to complete the composition. Intimidation as a consequence is very individual and manifested in different ways, which can be manifested by causing spiritual pain and mental or psychic suffering. The humiliation may result in the transgression of the victim, both verbally and as actions, as well as damage to the dignity of the person, and may also be interpreted as an insult through the humiliation of a person, expressed through obscenity, and name calling towards the victim. The widest possible interpretation is the consequence disrupting majorly otherwise, that allows an open list of any disturbances that are neither intimidation nor humiliation, but which must be significantly distracting to the victim, ie strongly influence and interfere with his or her life. Such consequence can be interpreted as stress, trauma, aggression or a persistent / strong sense of danger, as well as any long-term psychic tension that occurs for any reason, all of which have significant disruptive effects that do not fit into either intimidation or humiliation, and fit under otherwise significant disturbance.

During the causal relation check, it was clear that at least 2 acts have to be in casual relation, and if there is only one act that has resulted a consequence, then that alone is not enough. There must be at least two actions that may have resulted a consequence, and therefore, to think one of them away may not immediately lose the consequence, so it must be checked on a case-by-case basis. Repeated acts must also all be composition based, when the causal relation between the act and the consequence is checked. To fulfill the composition, there must be brought out at least one of the consequences set forth in the composition, which is in

casual relation to the preceding acts. In addition, in certain cases, it is necessary to assess at certain objective possession level by the view of the objective bystander whether such consequences are common to a particular act and to assess that the protected area would not be too wide.

In the course of the analysis of the elements of subjective composition, it became clear that when it comes to the consequence delict composition of harassing pursuit, the minimum type of intent required is indirect intent, and recklessness cannot commit the composition, and in such cases the liability is excluded. In the analysis of the act delict composition, it became clear that the desired intent is the intention of all the objective composition features in the Penal Code § 16 lg -st 2. At the same time, if the act delict also causes the victim a consequence, then towards the consequence there must be at least indirect intent as a result of the type of intent required by the consequence delict.

As a result of the analysis of the possibilities of helping to commit the harassing pursuit, it was found that helping is an actual opportunity in harassing pursuit, and can be done physically, materially, and spiritually through friends, co-workers, acquaintances or other service providers. The contributor can be prosecuted irrespective of whether the perpetrator has been convicted and punished or at all identified. What is important here is that an unlawful act of harassing pursuit has been committed and identified. The act of contribution must be conducive to the main act of harassing pursuit, so it makes it possible or much easier for finding the contact with the victim, monitor or intervene in his or her private life, and at least makes it easier to intimidate and humiliate or significantly disrupt, but this helping act does not have to manifest directly as a consequence of the main act. A circumstance that excludes a companion in harassing pursuit is a situation where the potential contributor has behaved as he or she requires or is authorized by his or her field of activity, ie he or she has relied on professional aptitude, for example, in the case of video systems or vendors of tracking devices.

In the case of a harassing pursuit, it is a second-degree offense for which there are two basic punishments, namely a pecuniary punishment and up to 1 year's imprisonment. In turn, imprisonment for harassing pursuit can be replaced by "conditional sanctions". Such possibilities include social work arising from the Penal Code § 69 lg -st 1, electronic surveillance arising from § 69¹ lg -st 1 of the Penal Code, and also the possibility of replacing imprisonment with treatment pursuant to § 69² lg -st 1 of the Penal Code. Likewise, there has been possibilities of the penalty to not apply completely or partially under § 73 lg 1 of the Penal Code.

Due to private surveillance activities, the features excluding harassing pursuit from the Penal Code § 137 are following: 1) the offender is a juridical person; 2) the perpetrator has a legal right for monitoring; 3) the activity is performed solely for the purpose of data collection. Similar and overlapping compositions exist in the protected legal interests part, where the main common legal interest is the inviolability of family and private life pursuant to § 26 of the Constitution. There is also an overlap between possible actions in both compositions, but unlike private surveillance action, where acts must come from a specific provision of the law and must be referred to, then in the case of harassing pursuit it is not a requirement, and thus all acts of harassing pursuit may be included in all other acts of harassment and opportunities for privacy interventions in some other ways. So, the exclusionary harassing pursuit features are neither overlapping legal benefits nor overlapping acts, and they are similar features in the compositions that do not preclude reliance on a harassing pursuit composition. Also, the purpose of collecting data is not an exclusive condition for harassing pursuit, if, for example, there is in addition to the named purpose also an intimidation, humiliation or other significant disturbance or is caused the same consequence, which none of them are characteristics of private surveillance composition and does not allow the person to be held liable. In this case, this can be done by relying on the composition of harassing pursuit and ensuring the protection of the victim's legal rights.

The formation of real set in the composition of harassing pursuit is not excluded in the absence of § 137 of the Penal Code. These are two offenses that are essentially different, but seemingly similar, as they are the constituent elements of two separate Penal Code, and are also aimed at achieving different goals and, in the case of harassing pursuit, also as an opportunity to bring out consequences. Conversely, the formation of an ideal set is less likely, but it is not excluded, however, that all behavior is objectively observable to a third party as a single, convergent act, and the repetition or continuity required by the harassing pursuit must also be understood.

During the restraining order analysis, it was found that both the temporary restraining order and the long-term restraining order are applicable to the offense of harassing pursuit, regardless of the fact that it is not an offense in an offense against person section and the signs of violence do not appear directly from the wording of the composition. At the same time, the consequences of harassing pursuit are clearly a manifestation of mental abuse, which is manifested through prolonged intimidation, humiliation, or in some other way significant disruption, and thus, the author believes that the composition can also be interpreted as an

offense against the person, regardless of the fact that it is not in the section of crime against person.

According to the analysis of the case-law carried out, it was found that the main procedure type used was the settlement procedure, out of 13 cases in 10 cases, short proceedings in 2 cases and one in general proceedings. In addition, the criminal proceedings were terminated on 2 occasions due to reconciliation and 1 on the grounds of lack of grounds of criminal proceedings.

Depending on the case-law analysis, the harassing pursuit figured from the type of composition mainly as a consequence delict composition, 9 times out of 13 decisions. By contrast, the Regulations on Termination of Criminal Proceedings relied on a goal in two cases and on the consequence delict in one case, on which it could be inferred from the factual circumstances that in the previous two cases an additional consequence was caused. In court decisions, in 4 cases, there were substantive circumstances not mentioned at all and therefore it was not possible to analyze them in terms of type of composition and objective and subjective elements.

All of the alternative consequences of harassing pursuit, ie intimidation, humiliation, or other major disruption, occurred along in 4 decisions out of 9. The intimidation and humiliation occurred together in 4 decisions, and only in 1 decision there was a significant disruption in other ways as a consequence. The Criminal Procedure Termination Regulations also set out a number of different alternatives in two decision, both of which had significant disruption in some other way, and in one case there was a humiliation purpose in addition, and in two cases an intimidation purpose. In one case, the purpose was only to significantly disturb the person. Thus, it can be concluded that in most cases several different consequences are caused together and the exception is rather causing only one consequence.

In the analysis of alternative acts of harassing pursuit, it was found that 9 of the analyzed cases and from 3 regulations, the attempt of searching for contact occurred in all of them as one of the alternative harassin pursuit acts, which was mainly expressed by calling and sending messages to the victim, both by phone and by email. Only in one case there was searching for a contact with verbal direct communication, ie meeting with the victim and talking to him or her. Together with a search of contact, there were 11 cases out of 12 where both decisions and regulations section the interventions in other ways were encountered as an alternative act. The interference with privacy in other ways was expressed in the following actions: knocking to victim's window; threatening to spread disgraceful stories; demanding an involuntary meeting; setting up ads in the Internet about the victim; the perpetrator's threat to

kill him- or herself; sending a photo with a mocking comment; preventing entry into the place of residence; pushing, without causing pain; controlling call logs and social media account; intervening in a conversation and driving away a conversation partner; signing in to a social media account and sending disgruntled messages on behalf of the victim; vulgar behavior towards the victim; use of a third party to communicate with the victim. Thus, the acts are very different and the open list of actions has fully justified itself and the need for it is in the place in the result of practice.

Surveillance, as one of the alternative acts, was also common in practice, and more specifically in 9 times out of 12 cases. The surveillance was expressed in the following actions: appearing in the victim's whereabouts; spying on the victim's place of residence and work; covert surveillance, making photos of the victim; tracking the victim by spy camera from a distance; car tracking and tracking in the gym. Thus, surveillance is also manifested in practice in different ways and with the help of different tools, and not just as one specific activity.

As for the manifestation of harassing pursuit acts, it became clear that there were no cases where only one type of harassing pursuit act was expressed and in all cases there were presented at least 2 different alternatives to the act. More specifically, in 7 out of 12 cases, all 3 alternative forms of activity performed together, that is, searching for contact, tracking and otherwise intervening in private life. Thus, it can be concluded that the ways of manifesting harassing pursuit offenses are also in practice very diverse and often composed of different activities and not just one specific activity. There was also not an act, that is only one type. All the actions were committed against the will of the victim in the verdict and were expressed both verbally and concretely through acts, which were blocking the numbers, not responding to letters and messages. Therefore, simply not responding should send a message to the perpetrator that the victim does not want to create a contact with him or her.

With regard to the manifestation of harassing pursuit acts, it emerged from the analysis of court decisions that it was mainly based on the feature of continuity. More specifically, in 10 out of 12 cases, there was a continuity trait, of which 5 were repeated with recurrence, and only one case was based on recurrence at the end, although previously were referred to both features. The activities were the most intense in terms of phone calls and messaging, which clearly pointed out the continuity. The minimum number of actions required to affirm continuity or repetition could not be identified because the actions were so intense and frequent that the messages ranged from 5 to 81 messages per day and up to several dozen times a day for calls, so there was no doubt about both continuity and repetition.

The main type of intent based on the analysis of the harassing pursuit of court practice occurred to be intention. More specifically, 8 out of 12 cases where the perpetrator had a clear purpose, whether to intimidate the victim, humiliate or otherwise severely disturb. This was mainly expressed through the intensity and frequency of the actions, and in one of the cases, to confirm the intention, the purpose of the revenge was clearly brought out. In turn, in 6 of the previous 8 cases, it was a matter of consequence delict according to the circumstances of the prosecution, where the intention is not a mandatory element for the fulfillment of the subjective composition, and indirect intent is also enough. Direct intent arose from 2 cases where it was clearly stated that the offender had deliberately acted and there was direct intent. In the remaining two cases, the type of intent was not outlined, and therefore there was at least an indirect intent, which is required for the fulfillment of the subjective composition, and there were no doubts about the circumstances.

As a result of punishment practice analysis of harassing pursuit, it was found that the main type of punishment for a harassing pursuit was a prison sentence, which occurred in 10 out of 13 decisions. In turn, in 4 of them the imprisonment was conditionally not applied, and 2 times the sentence was replaced with community service. In addition, one time with non-application of conditional imprisonment, there was an additional obligation to submit to the Republic of Estonia. The rest of the four decisions in harassing pursuit crimes, there had been sentenced a real imprisonment, but that only in conjunction with other crimes committed.

The average penalty for imprisonment was 6.3 months based on cases of harassing pursuit. The monetary penalty was imposed only in 3 decision and the average daily rate was 123 daily rates, so in quite a few cases, which, according to the author, is a serious attitude towards harassing pursuit. The average probationary period for conditional release was 21 months. It was also remarkable that the offense of harassing pursuit occurred in 5 out of 13 cases with domestic violence in accordance with § 121 sc 2, p 2 of the PC and with threatening from § 120 (1) of the PC, which refers to a close relationship with domestic violence. The author is therefore in the opinion that harassing pursuit precedes or follows domestic violence and does not always occur separately, but the compositions still do not overlap with each other and are completely separate and do not exclude each other.

According to the analysis of court decisions, it was clear that the restraining order was applied for and affirmed in 7 out of 13 decisions, of which 6 cases of harassing pursuit were committed with at least one offense against a person. Thus, in the cases of previous decisions, it was not possible to rely on application of a restraining order due to the offense of specific harassing pursuit, but it was unambiguously clear that the designated restraining order also

protected the victim from further harassing pursuit activities. However, the analysis of one decision revealed that the application of the restraining order could only be applied in the case of harassing pursuit crime, as the second offense was a traffic offense for which there are no preconditions for applying a restraining order, and it can therefore be concluded that the restraining order has been applied specifically to protect harassment and is an appropriate additional measure according to the case-law, regardless of whether the composition is in the chapter of criminal offenses against the person, or whether it clearly provides violence.

The average length of the restraining order was 32 months on the basis of 7 County Court rulings. Specifically, in 6 cases, the length of the time limit was up to a maximum of 36 months, which indicates the need for the long-term measure. As a condition for the content of the restraining order, the prohibition of approaching the victim and the prohibition on communicating with the victim occurred in all 7 decisions. In terms of locations, the restraining order included both public space, the victim's place of residence, public events and the workplace, as well as the nearby of previous locations and other locations of the victim's place of stay. The distance of the restraining order from these locations or from the victim was determined to vary 50m or 100m and in one case also 20 meters. The ban on communicating with the victim included all means of communication, such as: post, email, internet, telephone calls, text-messages, social applications on the Internet (Viber, Skype, Facebook, etc). Also in one case, there was also a ban on communicating with the victim through third parties and the public, which is also common in the method of possible harassing pursuit. In the author's opinion, prior restrictions are clearly appropriate and relevant to protect harassing pursuit acts and legal interests.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Ahven. A jt. Kriminaalpoliitika uuringud. Kuritegevus Eestis 2017. Tallinn: Justiitsministeerium, 2017. Arvutivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kuritegevus-eestis-2017> (16.03.2019).
2. Ahven. A jt. Kriminaalpoliitika uuringud. Kuritegevus Eestis 2018. Tallinn: Justiitsministeerium, 2019. Arvutivõrgus: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kuritegevus-eestis-2018> (16.03.2019).
3. Bachmann. T. Psühholoogia. Raamat juristile. Tallinn: Juura 2015.
4. Kergandberg. E. Pikamäe. P. Kriminaalmenetluse seadustik. Komm. vlj. Tallinn: Juura 2012.
5. Kiris. R, Pikamäe. P, Sootak. J. Karistusõiguslikud sanktsioonid ja nende kohaldamine.2.tr.vlj, Tallinn; Juura 2017
6. Madise. Ü jt. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 4., täiend. vlj. Tallinn: Juura, 2017. Arvutivõrgus: <https://www.pohiseadus.ee/index.php?sid=1&ptid=31&p=26> (15.03.2019).
7. Pathe, M., Mullen, P. E. The impact of stalkers on their victims. The Royal College of Psychiatrists , 1997, volume 170, issue 1, pp 12-17.
8. Seletuskiri Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni juurde. Euroopa Nõukogu, Istanbul 11.V.2011. Arvutivõrgus: http://www.enu.ee/lisa/611_Istanbuli%20seletuskiri.pdf (18.03.2019)
9. Seletuskiri karistusseadustiku ja välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde, 385 SE.
10. Sootak. J. Pikamäe. P. Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne.4., täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn: Juura 2015.
11. Sootak. J. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2010.
12. Sootak. J. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2018.
13. Sootak. J. Karistusõiguse eriosa terminitest isikuvastaste süütegude näitel. - Õiguskeel 2017/3.
14. Sootak. J. Kriminaalpoliitika. Tallinn: Juura 2015.

15. Sootak. J. Neutraalne kaasabi ja kaasaaitamise ebaõigussisu. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-4-12 - Juridica 2012/II.
16. Sootak. J. Õpetus karistusseadusest. Tallinn: Juura 2003.
17. Spitzberg. B. H. The tactical topography of stalking victimization and management. Trauma, Violence, and Abuse. San Diego State University: Sage Publications. 10.2002, Volume 3.
18. Wurm. G. Stalking. Committee on Equality and Non-Discrimination. Strasbourg : Parliamentary Assembly 2013. Report. Doc. 13336. Available: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=20036&lang=EN> (16.03.2019).

KASUTATUD ÕIGUSAKTID

19. Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.
20. Euroopa Liidu põhiõiguste harta. – ELT C 326/391, 26.10.2012.
21. Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsioon. – RT II, 26.09.2017, 2.
22. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. – RT II 1996, 11, 34.
23. Isikuandmete kaitse seadus. – RT I, 04.01.2019, 11
24. Julgeolekuasutuste seadus. – RT I, 13.03.2019, 67.
25. Karistusseadustik. – RT I, 13.03.2019, 77.
26. Korrakaitse seadus. – RT I, 13.03.2019, 95
27. Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 05.02.2019, 6.
28. Perekonnaseadus. – RT I, 09.05.2017, 29

KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA

Riigikohtu lahendid:

29. RKKKo III-1/1-34/95
30. RKKKo 3-1-1-22-97
31. RKKKo 3-1-1-1-00

32. RKKKo 3-1-3-9-00
33. RKKKo 3-1-1-4-04
34. RKKKo 3-1-1-99-04
35. RKKKo 3-1-1-124-04
36. RKKKo 3-1-1-117-05
37. RKKKo 3-1-1-158-05
38. RKKKo 3-1-1-112-06
39. RKKKo 3-1-1-61-06
40. RKKKo 3-1-1-20-07
41. RKKKo 3-1-1-4-08
42. RKKKo 3-1-1-31-08
43. RKKKo 3-1-1-87-08
44. RKKKo 3-1-1-60-10
45. RKKKo 3-4-1-16-10
46. RKKKo 3-1-1-81-11
47. RKKKo 3-1-1-89-11
48. RKKKo 3-1-1-4-12
49. RKKKo 3-1-1-66-13
50. RKKKo 3-1-1-89-13
51. RKKKo 3-1-1-93-15
52. RKKKo 3-1-1-102-16

Ringkonnakohtu lahendid:

53. TrtRnKo 1-08-7474
54. TlnRnKo 1-09-21698/20
55. TrtRnKo 1-18-1712
56. TrtRnKm 1-18-5954 (koopia autori valduses).

Maakohtu lahendid:

57. HMKo 1-17-10149
58. TMKo 1-17-11023
59. HMKo nr 1-17-8565
60. HMKo 1-17-9678
61. HMKo 1-18-1488
62. HMKo 1-18-1712
63. VMKo 1-18-3063
64. HMKo 1-18-3361
65. PMKo nr 1-18-3422/6
66. VMKm 1-18-4157
67. TMKo 1-18-5212
68. PMKm 1-18-56/13
69. VMKm 1-18-7628
70. PMKo 1-18-8865
71. HMKo 1-18-9768
72. VMKo 1-19-634

ELKTROONILINE KIRJANDUS

1. Amt für Erwachsenen- und Kinderschutz der Stadt Bern. Gefahren im Internet. Cyberstalking. Stadt Bern: 2017. Verfügbar:
<https://www.bern.ch/themen/sicherheit/schutz-vor-gewalt/stalking-1/downloads/cyberstalking-broschure-bearbeitet.pdf/view?searchterm=cyberstalking>
(16.03.2019)
2. Lähemiskeeld. Justiitsministeerium, lk 1. – Arvutivõrgus:
<https://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/praktilisi-nouandeid> (29.04.2019)

KASUTATUD LÜHENDID

EV – Elektrooniline valve

ÜKT – Üldkasulik töö

IT – Infotehnoloogia

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristjan Lee

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Ahistava jälitamise süüteo koosseisu tõlgendamine ja kohtupraktika analüüs,

mille juhendaja on Anne Kruusement ja prof. Jaan Sootak,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kristjan Lee
30.04.2019